НЕДЈЕЉНИ ГЛАС

ОСНИВАЧ ЛИСТА: СКУПШТИНА ОПШТИНЕ БАЊА ЛУКА

Први број „Гласа" изашао је као орган НОП-а за Босанску крајину у Жупици, крај Дрвара, 31. јула 1943. године. Од 8. фебруара 1985. „Глас" излази као дневни лист. Излази сваког дана — рукописи се не враћају. Претплата за нашу земљу: мјесечна 1.350 динара, тромјесечна 4.050 динара, полугодишња 8.100 динара, годишња 16.200 динара. Претплата за иностранство двоструко.

БАЊА ЛУКА, недјеља, 1. марта 1992. године | Број 6541, година XLIX | ПРИМЈЕРАК 50 ДИНАРА.

СКУПШТИНА АР КРАЈИНА У БАЊОЈ ЛУЦИ

АУТОНОМИЈА УМЈЕСТО ДРЖАВНОСТИ

БАЊА ЛУКА, 29. фебруара — У великој сали Дома културе у Бањој Луци данас је одржана, раније најављена, сједница Скупштине АР Крајина. По закључцима које је усвојила — ово је била прекретничка скупштинска сједница крајишке владе, што ће у најблиској вријеме бити и потврђено. Осим скупштинских одборника и посланика, данашњој сједници присуствовали су **др Радован Караџић**, предсједник Српске демократске странке, мр **Момчило Крајишник**, предсједник Скупштине српског народа БиХ, др **Никола Коњевић**, члан Предсједништва БиХ и члан српске Скупштине, те министар за информисање у Влади ове републике **Велибор Остојић**. Уз очигледан расцјепу једном дијелу одборника и српских посланика, на данашњем скупштинском засједању АР Крајине усвојени су сви акти и одлуке српске Скупштине о проглашењу Српске републике БиХ и српског Устава.

AB AGROPROM BANKA D.D. BANJA LUKA
4. jula br. 19 tel. 33-611 fax 44-181

KOSIG DIONIČKO DRUŠTVO ZA OSIGURANJE BANJA LUKA
Zelje Barića br. 3 tel. 43-040 fax 43-202

AGENCIJE:
CENTAR: tel. 30-493
HANIŠTE: tel. 12-354
BUDŽAK: tel. 33-611
LAKTAŠI: tel. 832-086
ČELINAC: tel. 851-238

NUDIMO NAJVIŠE, DOĐITE I UVJERITE SE!

ПОЛИТИЧКА БХ. СЦЕНА

ЗАМКЕ БОСАНСКЕ МОНЕТЕ

VICOM

MINEX D.O.O.
Veletrgovina, export-import
9.Bekavića 20.
Tel/fax: 64-306

ОСАМОСТАЉИВАЊЕ КРАЈИНЕ

ДОСЛОВНО НЕМИНОВНО

SENPER EXPORT-IMPORT ENGINEERING

GENŠER O JUGOSLAVIJI

Budućnost Evropa

BON, 29. februara (Tanjug) - Šef njemačke diplomatije Hans Ditrih Genšer ponovo je istakao da slanje mirovnih trupa UN u Hrvatsku **„pobolšava izglede za održavanje primirja i političko rješenje"**.

U tekstu pod naslovom „Jugoslovenski narodi - budućnost Evrope" koji objavljuje sutrašnji „Velt am zontag" Genšer je naglasio da političko rješenje treba da počiva na pariskoj povelji, stavovima EZ i KEBS-a odlukama Savjeta bezbjednosti i uključivanju novih država u međunarodnu saradnju.

„Prema mirovnom planu UN, riječ je o tome da stacioniranje mirovnih trupa ne prejudicira političko rješenje, da se omogući povratak izbjeglica i prognanika u oblasti pod zaštitom UN i da se policija u tim oblastima formira „proporcionalno sa etničkim stanjem prije izbijanja neprijateljstva napisao je Genšer.

„Za uspjeh mirovne konferencije odlučujuće je da i Srbija prizna osnovne principe mirovne konferencije EZ. Po zaključku EZ od 28. oktobra 1991. godine to prvenstveno znači - nikakva jednostrana promjena granica, zaštita ljudskih prava i poštovanje prava etničkih i nacionalnih grupa" dodao je on.

„Za etničke i nacionalne grupe u Srbiji, naročito na Kosovu, te u Vojvodini i Sandžaku, moraju važiti ista manjinska prava kakva se od Hrvatske i drugih republika zahtijevaju za tamošnje manjine" naglasio je Genšer.

„Već se množe zabrinuti glasovi u Zajednici Nezavisnih Država da bi priznanje osvajačke politike JNA moglo ohrabriti nasilno zauzimanje teritorija u ranijem Sovjetskom Savezu. Zato EZ mora stalno isticati osnovni princip da nasilna promjena granica nikad neće biti priznata", napisao je on.

Genšer se, takođe, založio za prijem Slovenije i Hrvatske u KEBS, UN, Savjet Evrope, OECD i međunarodne finansijske organizacije. Dodao je da „isto mora da važi za sve druge države koje nastanu iz Jugoslavije i budu priznate".

Šef bonske diplomatije se, na kraju, založio za asocijaciju novih država sa EZ, podvukavši da „samo prijem svih država i naroda Jugoslavije u postojeće evropske strukture garantuje stabilnost i miran razvoj". **On je zaključio da i za narode Jugoslavije postoji samo jedna budućnost, a ta je evropska.".**

STANJE NA RATIŠTIMA U HRVATSKOJ

PUCNJAVA U OKOLINI VINKOVACA

ZAGREB, ŠID, DUBROVNIK, 29. februara (Tanjug) — Na ratištima u Hrvatskoj i tokom prošle noći bilo je sporadičnih sukoba. Najviše pucnjave bilo je, kako navode vojni izvori, u okolini Vinkovaca.

Pres-centar JNA u Šidu saopštio je da su poslije ponoći na selo Cerić, desetak kilometara istočno od Vinkovaca, ispaljena 24 projektila iz minobacača od 120 milimetara. U ranim jutarnjim časovima ispaljeno je još 16 projektila.

Vojni izvori navode da među pripadnicima JNA i teritorijalcima nije bilo ranjenih i poginulih. Vojska je poštovala primirje i nije odgovorila na vatru.

Hrvatski radio tvrdi da je na uže područje grada palo 200 do 300 granata i da je ranjeno devet građana i dva pripadnika hrvatskih snaga.

Prema saopštenju prescentra Druge operativne grupe JNA za Hercegovinu, noć je na području Dubrovnika prošla relativno mirno. U saopštenju se navodi da je sa hrvatske strane u nekoliko navrata otvarana vatra iz pješadijskog oružja na položaje JNA u rejonu Dubrovnika, ali da nije bilo posljedica.

Sa područja zapadne Slavonije u toku prijepodneva nije bilo vijesti o novim incidentima.

Mirno je i u okolini Osijeka.

ZA SRBE U RATNOM PODRUČJU

DVJESTO TONA BRAŠNA

PRIŠTINA, 29. februara (Tanjug) — Pokrajinski štab Kosova za saradnju i solidarnost sa Srbima van Srbije donio je odluku da se od trenutnih novčanih sredstava nabavi oko 200 tona brašna za ugroženi srpski živalj na ratnim područjima. Ovih dana krenuće tamo i druge ranije ugovorene isporuke preko ovog štaba.

Pokrajinski štab je odlučio da se iz njegovog fonda ne izdvaja pomoć za ranjenike i druge učesnike u ratu jer o njima moraju da brinu državni organi.

OPOZICIJA OD JELJCINA TRAŽI IZVINJENJE

NASILJE MILICIJE NEDOPUSTIVO

MOSKVA, 29. februara (Tanjug) - Rukovodioci 15 opozicionih partija od ruskog lidera Borisa Jeljcina traže da se „izvini nacilji" zbog sukoba milicije i demonstranata na ulicama Moskve 23. februara.

U zahtjevu opozicionih partija, koji danas objavljuje list „Sovjetskaja Rosija" donedavno organ zabranjene ruske Komunističke partije, ne bez cinizma se „izražava nada" da će se Jeljcin ipak izviniti za nasilje milicije nad učesnicima „praznične manifestacije".

Gradonačelnik Moskve Gavril Popov zabranio je da se manifestacije organizovane 23. februara povodom godišnjice sovjetske armije održe na centralnom gradskom trgu. Liderima opozicionih partija bile su dodijeljene lokacije izvan centralnog gradskog područja.

SJEDNICA SKUPŠTINE AUTONOMNE

AUTONOMIJA

● Skupština je prihvatila sve akte donesene u petak na sjednici Skupštine srpskog naroda Bosne i Hercegovine i u duhu njenih zaključaka i usvojenog Ustava Republike, opredijelila se za status autonomije AR Krajine, umjesto državnosti

BANJA LUKA, 29. februara — Otvarajući današnju skupštinsku sjednicu, gospodin Vojo Kuprešanin je prisutne obavijestio da je juče, na sjednici srpske Skupštine u Sarajevu, proglašena Republika srpskog naroda u Bosni i Hercegovini i usvojen Ustav ove republike — na čemu je odbornicima, poslanicima i gostima srdačno čestitao. Potom je saopštio dnevni red: Status AR Krajina u Republici srpskog naroda BiH, političko-bezbjednosno stanje u toj republici i informacija o početku rada RTV „Krajina" u Banjoj Luci.

Zamoljen da pročita zaključke sa posljednje sjednice Skupštine AR Krajina, njen potpredsjednik Radosav Brđanin je to i učinio, podsjetivši da u srpskom narodu BiH nema raskola, da u Krajini nema nikakvih ekstremnih grupa, već da samo postoje pojedinci koji politički sporije ili brže „misle i djeluju". Svima koji misle učestvovati na demonstracijama u Beogradu, 9. marta, poručio je da dođu u zapadnu Slavoniju. Govorio je zaključke sa zadnje skupštinske sjednice, koji glase: Krajina može i mora biti jedan od (ključnih) srpskih kantona, koji će se prirodno naslanjati na ostale srpske kantone u BiH te da će krajiški kanton prenijeti jedan dio svojih nadležnosti na Republiku srpskog naroda BiH. Kao glavni grad te srpske republike spomenuo je Banju Luku.

Sa nekoliko glasova „protiv", odbornici i poslanici su prihvatili zaključke sa zadnje krajiške Skupštine, a potom su se u diskusiju o statusu AR Krajine uključili i krajiški odbornici i poslanici. Za govornicu je izašao i delegat u srpskoj Skupštini, advokat JOVAN ČIZMOVIĆ, koji je podsjetio da je „postojanje triju državnih suvereniteta na području jedne suverene države kontradiktorno", **te da je usvojenim srpskim ustavom kantonima data maksimalna autonomnost, ali ne i državnost.** Potom je rekao da je srpskim Ustavom takođe predviđeno da sjedište Narodne banke bude u Banjoj Luci, te sjedište Službe za platni promet. Tek poslije dlobnog bilansa u Bosni i Hercegovini bilo bi odlučeno, u saglasnosti sa svim opštinama u Republici srpskog naroda — o tome gdje će biti administrativno-upravno sjedište srpske republike. Poslanik DRAGO KELEČEVIĆ je bezrezervno podržao zaključke jučerašnje srpske Skupštine u Sarajevu.

Dr RADOVAN KARADŽIĆ je podsjetio na to da Srbi u Bosni i

RADOVAN KARADŽIĆ SE OBRATIO OKUPLJENIM GRAĐANIMA ISPRED DOMA KULTURE U BANJOJ LUCI

SRBI IMAJU VLAST NAD SOBOM

Pred Domom kulture uporno je stajala grupa od nekoliko stotina građana, uzvikujući: **„Hoćemo Vukića" i „Krajina, država".** Koristeći megafon, okupljenim građanima obratio se Radovan Karadžić, koji je rekao:

— Država se juče rodila u Sarajevu i već je počela da hoda. Uskoro slijedi proglašenje njenog ustava. Svi zahtjevi krajiških poslanika, koji su mogli da uđu u taj ustav, prihvaćeni su.

Na povike iz mase, Karadžić je odgovarao: **„Nikada nećemo biti nacionalna manjina jer Srbi u Bosni imaju svoju republiku, srpski narod u Bosni ima svu vlast nad sobom i ona nikada, od Kosova do sada, nije bila tako koncentrisana u njegovim rukama. Tri su Bosne i Hercegovine — srpska, muslimanska i hrvatska, pa ko hoće da izlazi iz Jugoslavije, neka ide, a ko hoće ponovo da se u nju ujedinjuje, može to učiniti."**

G. T.

„GLAS", Ul. AVNOJ-a 93, Osnivač lista: Skupština opštine Banja Luka.
Glavni i odgovorni urednik: *Miro* Mlađenović

IZDAJE I ŠTAMPA JNIGP „GLAS"
Direktor: *Josif* D. RAKIĆ

Redakcijski kolegijum: **Nikola Guzijan** (v.d. urednik deska), **Momo Joksimović** (sport), **Ratko Marić** (Banja Luka), **Miro Mlađenović** (glavni i odgovorni urednik), **Svetlana Pezer** (kultura), **Stevan Risović** (krajiška hronika), **Dejan Sočanski** („Nedeljni Glas"), **Zora Šamara** (zemlja - svijet).

Redakcija-telefoni: glavni i odgovorni urednik 12-032, desk 12-076, 12-084, daktilografi 12-004, telefaks 12-032. Oglasno u Ulici Borisa Kidriča 1, telefon i telefaks 11-948, rukovodilac Poslovnice 11-964. Teleks 45-208 JU „Glas". Dinarske uplate žiro-račun broj 10500-601-12456 kod SDK Banja Luka. Uplate na devizni račun broj 10500-620-71000-522 kod Banjolučke banke DD Banja Luka.

KOPIJU UPLATNICE ZA PRETPLATU POSLATI NA OGLASNO

Na osnovu mišljenja Ministarstva za informacije SR BiH br. 04-021-58-45/91 od 15.2.1991. godine „Glas" se oporezuje po stopi od 3 posto iz tarifnog broja 8 Zakona o privremenim mjerama o porezu na promet proizvoda i usluga („Službeni list SFRJ", br. 4/91. Adresa AVNOJ-a 93. Telefoni: centrala (078) 12-394, 12-386, 12-390, 12-409 i 12-414, direktor Preduzeća i pomoćnici direktora Preduzeća 12-263 i 11-659. Telefaks 12-283. Za RJ „Grafika" Boro LUBURIĆ.

REGIJE KRAJINA U BANJOJ LUCI

UMJESTO DRŽAVNOSTI

Sa Skupštine odbornika i poslanika u Domu kulture

Hercegovini prvi put upravljaju svojom sudbinom, te da je srpski narod velika balkanska i evropska sila.

Uočio je da se srpska pozicija u svijetu svakim danom popravlja, mada su i Lisabon i Hag „srpska golgota", kako je rekao, kroz koju prolazi ovaj narod. Osvrćući se na namjeru proglašenja krajiške republike, rekao je da „nije dovoljno samo nešto proglasiti!", navodeći kao primjer Hrvatsku i Sloveniju, koju još nisu priznale ni SAD niti OUN. **Interes srpskog naroda je da bude u jednom „komadu", a ne da bude usitnjen i rascjepkan, upravo kako to žele naši neprijatelji, precizirao je dr Karadžić.** Zatim je govorio o tome da pravo i pravda veoma često ne igraju presudnu ulogu u međunarodnom pravu, već da se umjesto toga, uglavnom, vodi računa o „zatečenom stanju", odnosno o stanju snaga dviju strana.

Karadžić je apelovao na odbornike i poslanike da uvaže momenat „unutrašnjih i vanjskih snaga", koji uvijek ima presudnu političku težinu. Podsjetio je da Evropska zajednica, kao ni Amerika, niti OUN, nisu voljne da mijenjaju granice u Jugoslaviji, zato što bi to narušavanje graničnih suvereniteta, po njemu, izazvalo haos i nered u cijeloj Evorpi, jer nema nijedne granice u Evropi koja nije ranjiva.

Kao jedan od ključnih razloga što ne može prihvatiti proglašenje krajiške republike dr Karadžić, je naveo da izvan Bosanske krajine ostaje da živi gotovo milion srpskog življa, što znači da na području Krajine živi tek jedna trećina srpske populacije. Pomenuo je, takođe, da u Bosni i Hercegovini još nije proveden diobni bilans, jer srpski narod je ulagao golema sredstva i u izgradnju Sarajeva, kao i cijele Bosne i Hercegovine, i zato ne treba žuriti, kako se ne bi „promašio glavni cilj". O tome da li će Republika srpskog naroda u BiH biti konfederalna ili federalna u odnosu na ostale dijelove u Republici — oko toga se još bije bitka. Takođe se bije bitka i oko pitanja zajedničke vojske u Bosni i Hercegovini, mada srpski narod, prema slovu svog ustava, ima pravo na svoju nacionalnu gardu.

Na kraju izlaganja, koje je često bilo prekidano bučnim negodovanjem odbornika i poslanika, dr Karadžić je kategorički rekao da se neće dozvoliti **stvaranje nikakvih kneževina na prostoru Republike srpskog naroda, jer bi se na taj način, po njemu, ozbiljno narušilo jedinstvo srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, i ne samo u ovoj republici.**

U drugom dijelu današnje sjednice Skupštine AR Krajine razvila se još žešća diskusija, koja je, bezmalo, do krajnjih granica polarizovala većinu skupštinskih odbornika i poslanika. Sjednicu je napustilo nekoliko ključnih krajiških čelnika! mr **Predrag Radić, dr Radisav Vukić i Radosav Brđanin.**

Profesor **Predrag Lazarević**, kao i neki drugi politički ugledni Krajine, nisu bili u prilici da učestvuju u današnjem radu Skupštine AR Krajine, već zbog samog limita da drugom dijelu sjednice mogu prisustvovati samo srpski poslanici!

Dr Karadžić je još jednom morao da izađe za govornicu kako bi ostatku poslanika (jedan broj je napustio sjednicu) morao da garantuje da se JNA neće povući sa srpskog dijela ove republike, a ako se i povuče — onda će se postojeća vojska samo preobući, jer je već sada poglavito srpska! Poslanicima su se obratili dr **Nikola Koljević i mr Momčilo Krajišnik**, kao i **Velibor Ostojić**, koji su apelovali na srpsku slogu i jedinstvo, a mr **M. Krajišnik** je naglasio da svaki pojedinac u srpskom narodu BiH koji uradi nešto mimo srpskog ustava — čini izdaju srpskog naroda!

Na kraju je Skupština AR Krajina usvojila prijedlog zaključaka krajiške vlade o prihvatanju svih akata i odluka juče-rašnje srpske Skupštine u Sarajevu.

Anđelko ANUŠIĆ
Snimci Rastko OSTOJIĆ

SKUPŠTINA SRPSKOG NARODA BiH

USVOJEN USTAV

● Kako je saopšteno, usvojeno je i više sistemskih zakona: o državnoj upravi, vladi, banci, odbrani, unutrašnjim poslovima i o informisanju ● Donesena je i odluka o osnivanju televizije srpskog naroda

SARAJEVO, 29. februara (Tanjug) — Skupština srpskog naroda Bosne i Hercegovine, koja je zasjedala juče i protekle noći iza zatvorenih vrata u sarajevskom hotelu „Holidej in", usvojila je Ustav Srpske republike i Ustavni zakon za njegovo sprovođenje.

Kako je saopšteno, takođe je usvojeno više, kako se navodi, sistemskih zakona — o državnoj upravi, vladi, banci, odbrani, unutrašnjim poslovima i o informisanju, a donesena je i odluka o osnivanju televizije srpskog naroda BiH.

Na ovom zasjedanju, kaže se u saopštenju, saslušan je izvještaj pregovaračkog tima srpskog naroda na konferenciji u Sarajevu, pod okriljem Evropske zajednice, o unutrašnjem ustrojstvu Bosne i Hercegovine. Prihvaćena je ocjena da je konferencija, kako se ističe u saopštenju, pokazala svoje rezultate i da je treba nastaviti.

SA KONFERENCIJE ZA ŠTAMPU

RAZBIJAČI IZVAN STRANKE

● Oni koji od Bosanske krajine hoće da stvore krizno područje, čine nezapamćen zločin i SDS na to nikada neće pristati - rekao je Radovan Karadžić, kritikujući „intelektualnu grupu" koja je izvan stranke „zakuhala" stvari ● Nedostatak informacija na terenu proizveo je ideju za stvaranje Krajine republike - smatra Nikola Koljević

BANJA LUKA, 29. februara — Nakon burnog i na momente žučnog suprotstavljanja stavova pojedinih poslanika, Skupština autonomne regije Krajina završila je rad davanjem potpune podrške Ustavu Srpske republike BiH. Sjednica je završena bez predsjednika Regionalnog odbora SDS Bosanske krajine **dr Radisava Vukića**, predsjednika banjolučke opštine mr **Predraga Radića**, potpredsjednika Skupštine AR Krajina **Radosava Brđanina** i još nekih poslanika.

Na konferenciji za štampu, koja je organizovana odmah poslije skupštinske sjednice, na pitanje novinara odgovarali su **dr Radovan Karadžić, dr Nikola Koljević, Momčilo Krajišnik i Vojo Kuprešanin.**

— Današnja sjednica Skupštine potvrdila je Ustav Srpske republike BiH. Regija Krajina našla se u tom ustavu i na taj način riješeni su problemi koji su se prvenstveno odnosili na pitanja: ko smo i gdje u tom ustavu - rekao je predsjednik Skupštine AR Krajina Vojo Kuprešanin.

Dok je ispred zgrade banjolučkog Doma kulture oko 200 građana uzvikivalo „Krajina, država", Kuprešanin je rekao:

— Bilo je pokušaja manipulacije srpskim narodom od ljudi sa strane sa ciljem da se naruši nacionalno jedinstvo, ali su ti pokušaji osujećeni.

Dr Radovan Karadžić je, odgovarajući na pitanja novinara, kazao da „raskola u stranci nije ni bilo, osim sa dva-tri čovjeka." **Drugačija mišljenja od onih usvojenih na Skupštini srpskog naroda u Sarajevu zagovarala je grupa ljudi izvan stranke. Oni su i insistirali na stvaranju Republike Krajine**, rekao je Karadžić.

Dr Radovan Karadžić

— Mi znamo šta je naša teritorija-odgovorio je Karadžić na pitanje gdje se stvarno prostire Srpska republika BiH i dodao još da ona može biti i jedinstvena. **Ta teritorijalna podjela Bosne, nastavio je Karadžić, koja će svakako biti konfederalna, već je predložena lisabonskim dogovorom, a kao osnova predložen je popis iz 1981. godine. Nama je, međutim, plebiscit pokazao gdje je naša zemlja.**

— Očigledno je nedostatak informacija na terenu proizveo ideju za stvaranje Krajine republike - rekao je **dr Nikola Koljević**, a taj čin ocijenio kao „u istoriji nezapamćen antipatriotski gest", koji vodi razjedinjenju.

Kritikujuću „intelektualnu grupu" koja je izvan stranke „zakuhala" stvar, Karadžić je odgovorio da se stranka i pak ne odriče intelektualaca, a Koljević im je odredio i mjesto djelovanja - političke savjete stranke.

— Oni koji od Krajine hoće da stvore krizno područje, čine nezapamćen zločin, i SDS na to nikada neće pristati - kazao je Karadžić.

U vezi sa nastavkom međunarodne konferencije o BiH, Karadžić je rekao da BiH „ima tri konstitutivne jedinice" - srpsku, hrvatsku i muslimansku, a Koljević je dodao da je do sada najvažniji zaključak konferencije „razbijanje" iluzije koju je **Alija Izetbegović pokušao nametnuti o - nedjeljivosti BiH. Evropski eksperti ponudili su prihvatljiv model razgraničenja, rekao je Koljević.**

Goran TRKULJA

PARALELNA ZASJEDANJA

Dr Radisav Vukić se u nekoliko navrata, za vrijeme trajanja sjednice, sa megafonom u rukama obraćao građanima okupljenim ispred Doma kulture.

Večeras u 18 sati najavljena je sjednica Ekonomskog i Političkog savjeta Opštinskog odbora SDS, koju je sazvao dr Radisav Vukić.

Za vrijeme trajanja sjednice regionalne Skupštine, u hotelu „Bosna" održavala se druga sjednica, kojoj prisustvuju neki od članova Opštinskog i Glavnog odbora SDS. Šta je tamo dogovoreno, do zaključenja ovog broja nismo uspjeli saznati.

G. T.

ЈУЧЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

РЕФЕРЕНДУМ ГРАЂАНА

САРАЈЕВО, 29. фебруара (Танјуг) — Јутрос у седам сати у Босни и Херцеговини отворено је око 5.000 гласачких мјеста на којима данас и сутра грађани треба, сходно одлуци републичког парламента, да се изјасне јесу ли за самосталност и независност своје републике, што је главни услов за међународно признање.

„Више од 3 милиона и 150 хиљада грађана има бирачко право и моћи ће да изађе на референдум и гласа.

Референдум прати група од 60 посматрача из 12 држава и посматрачи Европске заједнице. У БиХ је, поводом референдума, допутовало и стотинак иностраних новинара и још више новинара из свих крајева Југославије.

Српска демократска странка (СДС) позвала је, за разлику од свих других парламентарних странака, своје чланство да бојкотује референдум, али је челник те странке више пута јавно обећао да његова странка неће сметати нити онемогућавати организовање и одвијање референдума.

За успјех референдума неопходно је да на биралишта изађе 50 плус 1 одсто уписаних бирача и дадне свој глас за независност и самосталност Републике.

За данас у 14 сати најављена је прва пресконференција у оперативном комитету за референдум, када ће, како се очекује, бити саопштени и први резултати одзива грађана.

Забиљежено на гласачком мјесту Мејдан у Бањој Луци

У ОПШТИНИ КОТОР—ВАРОШ

Гласање у мирној атмосфери

КОТОР—ВАРОШ, 29. фебруара — У которварошкој општини се изјашњавање о статусу БиХ проводи на 43 гласачка мјеста. У бирачке спискове је уписано укупно 25 хиљада и 462 бирача. У пет мјесних заједница, у којима живи већинско српско становништво, гласачка мјеста нису отворена, већ је заинтересованим бирачима омогућено да изађу на референдум на најближа гласачка мјеста.

Према подацима општинске изборне комисије, на бирачком мјесту Котор-Варош 1 до девет сати је гласало 10 одсто уписаних бирача, Котор-Варош 2 14 посто, у Доњем Варошу 22, Чепку 15 и Котору 29 одсто. Забиљежен је масован одзив бирача у Равнама, Дабовцима, Летићима и Вранићу, гдје је у јутарњим сатима гласало око 50 одсто бирача.

Према информацијама општинске изборне комисије, референдум протиче без ексцеса, изузев што је у току прошле ноћи полупано неколико стакала на згради органа управе, у дијелу гдје су се налазили референдумски плакати. У општинској комисији смо обавијештени да на подручју општине борави међународни посматрач Ана Шварц из Швајцарске.

Д. К.

Резултати у уторак

САРАЈЕВО, 29. фебруара (Танјуг) — Према информацији из Међународног прес-центра у Сарајеву, резултати референдума грађана Босне и Херцеговине о њеном статусу биће саопштени на конференцији за новинаре, коју ће у уторак, 3. марта, одржати предсједник републичке изборне комисије мр Мирко Бошковић.

Поред 60 страних посматрача и представника Европског парламента, референдум грађана о самосталности и суверености прати и изузетно велики број новинара најпознатијих иностраних агенција, РТВ-кућа и листова.

ПРЊАВОР

Комисија у илегали

ПРЊАВОР, 29. фебруара - Према сазнањима до којих смо дошли данас до раних поподневних сати, референдум се у неколико села прњаворске општине одвија без тешкоћа. Гласање се организује у **Бабановцима, Лишњи, Коњуховцима и Гаљиповцима.**

Након извјесних проблема, који су постојали у протекла три дана, отворена су и гласачка мјеста на градском подручју, гдје такође нема застоја. Ни поред најбоље воље нисмо успјели ступити у контакт са општинском изборном комисијом, јер се једноставно речено, не зна гдје је њено сједиште. Предсједник комисије Јасмин Одобашић рекао нам је да је из безбједносних разлога комисија присиљена да ради илегално.

Б. Р.

БИХАЋ

Отворена гласачка мјеста

БИХАЋ, 29. фебруара — Јутрос у седам сати на подручју бихаћке општине отворена су сва бирачка мјеста, гдје ће се грађани бихаћке општине изјашњавати о суверености БиХ. За сада није било већих инцидената, осим што Мјесни одбор СДС у Рипчу није дозволио отварање бирачког мјеста.

У МЗ Викићи до десет сати ујутро одзив бирача је био изванредан и гласало је чак 70 одсто од броја уписаних. Велики број мјештана који се налазе на привременом раду у Словенији и Хрватској, као и оних грађана који се налазе на привременом раду у земљама западне Европе, дошли су у дане викенда да дају свој глас о суверености БиХ.

Ф. П.

КЉУЧ

Добро расположење

КЉУЧ, 29. фебруара - Умјесто досадашњих 70, јутрос је у седам сати у кључкој комуни отворено 26 бирачких мјеста, на којима се грађани изјашњавају на референдуму о статусу БиХ. У општинској изборној комисији сазнали смо да референдум, осим неких ситнијих проблема, пролази у миру, **а до 12 сати са 11 бирачких мјеста стигли су подаци да су на референдум изашла 4.202 гласача, од око 26 хиљада уписаних.**

Д. Б.

ЧЕЛИНАЦ

ИЗЈАШЊАВАЊЕ БЕЗ ТЕШКОЋА

ЧЕЛИНАЦ, 29. фебруара - Јутрос је на 20 бирачких мјеста на подручју челиначке општине почело изјашњавање о статусу БиХ. Од укупно 12.171 грађана, колико их има у бирачким списковима, око осам одсто чине бирачи муслиманске националности, а 0,3 одсто су Хрвати.

На свим бирачким мјестима избори се одвијају без тешкоћа. Око десет сати бирачко мјесто у згради основне школе у Челинцу посјетила је екипа посматрача са Маријом Бају из Швајцарске на челу. До 11 сати изјашњавању се одазвало 500 бирача, што представља неколико процената према ранијим очекивањима.

СВ. М.

БОСАНСКА ДУБИЦА

Све у реду

БОСАНСКА ДУБИЦА, 29. фебруара - На седам гласачких мјеста у градском подручју босанскодубичке општине од 14 сати изишло је на референдум о устројству БиХ, 4.065 гласача или 15,5 одсто од укупно уписана 26.292 бирача. Како нас је информисала Хасиба Бухић, предсједница општинске изборне комисије, референдум тече у најбољем реду. Другог дана сутра очекује се већи одзив грађана.

Е. Т.

У ОПШТИНИ ВРГИНМОСТ

ХЉЕБ ПРЕЧИ ОД КАФИЋА

● Општинска влада дала приједлог одлуке о непосредним порезима грађана ● Напуштене пословне просторије треба што прије оспособити за рад

ВРГИНМОСТ, 29. фебруара - На посљедњој сједници ИО СО Вргинмост усвојени су приједлози двије одлуке, а које још треба да потврди Скупштина на свом засједању.

У првој одлуци разрађене су стопе непосредних пореза, а на темељу Закона о непосредним порезима Републике Српске Крајине. Овом категоријом пореза грађана обухваћена су сва издвајања грађана из прихода остварених радом или на неки други начин.

Другом одлуком предвиђено је да се у „Службеном гласнику општине Вргинмост" објаве сви општински прописи који су усвојени у протекном периоду, од почетка рата до данас. То су акти који су донесени у оквиру институција Крајине и темеље се на законима Републике Српске Крајине.

Расправљало се и о напуштеним пословним просторијама на подручју општине Вргинмост, које би што прије требало оспособити за рад мале привреде и дефицитарних услужних дјелатности. А то значи да би се ограничило издавање дозвола за угоститељске објекте и кафиће, за чије отварање постоји изузетан интерес. Доказ који потврђује такво опредјељење општинске владе су и отварање приватне пекаре у Топуском, двије продавнице воћа, уступање „Вјесникова" киоска „Политици", те други слични примјери оживљавања мале привреде, који су у фази реализације.

Посебан проблем представља пословни простор у приватним кућама, чији су власници напустили територију општине Вргинмост. Регулисање тог питања оставило би се за касније, кад се буде знало ко ће од власника жељети и моћи се вратити на подручје општине.

Љ. ЧИЧА

ИЗЈАВА ПРЕДСТАВНИКА ТУРСКОГ МИНИСТАРСТВА ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА

Турска неће признати Косово

АНКАРА, 29. фебруара (Танјуг) — Представница Министарства иностраних послова Турске Филиз Динчмен изјавила је да Турска нема намјеру да призна Косово као независну државу, јер је Косово дио Србије. Она је то изјавила данашњем турском „Дејли Њузу" поводом посјете самозваног премијера Косова Бујара Букочија, који је стигао у Анкару са надом да ће Турска признати Косово. Добро обавјештени турски дневни лист на енглеском језику процјењује да је „Турска хладна на захтјев за независношћу Косова".

Турска штампа кратко је регистровала посјету Букочија. Данашњи „Милијет" једини региструје разговоре између Букочија и предсједника Демократске лијеве партије Турске Булента Еџевита. Бивши турски премијер Еџевит изјавио је након разговора да Турска „може признати Косово, али да Косовари морају дати гаранцију за слободу Турцима на које Албанци врше притисак".

Турски „Дејли Њуз" пише да Букочи „очекује да га данас послије подне прими премијер Сулејман Демирел", док је турска новинска агенција Анадолија јуче јавила да је ријеч о званичној посјети на позив предсједника турске владе.

МИНИСТАР ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА БУГАРСКЕ О ПОСЈЕТИ СРБИЈИ И МАКЕДОНИЈИ

Отопљен је лед

СОФИЈА, 29. фебруара (Танјуг) — Посјета Београду и Скопљу била је успјешна — оцијенио је министар иностраних послова Бугарске Стојан Ганев у ауторском чланку у данашњем броју листа „Демократија".

„Превазиђен је зид неповјерења, много тога је разјашњено, отопљен је лед, који је оковао балкански начин размишљања вијековима уназад и, што је најважније, пружена је могућност да, први пут послије другог свјетског рата, буде постављено питање судбине Бугара у Србији (у западних покрајинама)" пише министар Ганев и додаје да су то „основни резултати" његове недавне посјете Србији и Македонији.

Занимљиво је да у подужем тексту под насловом **Београд и Скопље осјетили су европске акценте Бугарске"** Ганев даље пише искључиво о проблему положаја бугарске мањине у Србији. У чланку се наглашава да су бугарске власти, први пут у посљедњих пола вијека, смјестиле то питање у оквире политичког дијалога на нивоу министара иностраних послова.

ЗАБИЉЕЖЕНО У БОСАНСКОМ БРОДУ

ДАЉЕ ОД МОСТА

БОСАНСКИ БРОД, 29. фебруара - Ратним заробљеницима, и након петнаестог договора о примирју, у Хрватској још могу постати и цивили. То се све чешће догађа, а то су доживјела и двојица грађана са окучанског и босанскоградишког подручја јуче на мосту између Босанског и Славонског Брода. Иначе, посљедњих дана таквих случајева било је више, а жртве су најчешће грађани из западне Славоније и Поткозарја. Ријеч је, углавном, о цивилима који долазе у Босански Брод да дочекају робље и пријатеље из Словеније и Хрватске.

Пјешачки промет између два Брода, уз предочавање одређених докумената, одвија се без већих проблема. Међутим, та „слобода" појединце директно одводи у затвор. Наиме, на другој страни моста, у Славонском Броду, на којој контролу врше и поједини хрватски муљеви, који су донедавно живјели у Босанској Градишци, те славонским селима Ускоцима, Горњем и Доњем Варошу, постоје спискови Срба из западне Славоније који су као војни обвезници, према хрватским прописима, требало да буду мобилисани у редове Збора народне гарде. На другом списку су, углавном, „неподобне" лица, из Босанске Градишке и других крајишких општина.

Ко се се ова два списка појави на другој обали Саве у Славонском Броду, одмах се пишава слободе, поготово ако је са окучанског подручја. **Имена људи, који су нам повод за објављивање ове биљешке, за сада из разумљивих разлога не објављујемо, јер су у хрватским погорима. Ова биљешка је у ствари више упозорење онима који дочекују родбине и госте у Босанском Броду да за сада не прелазе на другу обалу Саве, јер могу да заврше у затворима или у погорима хрватских снага.**

Г. Ш.

ДАНАС У ЦРНОЈ ГОРИ РЕФЕРЕНДУМ

Отворено 890 гласачких мјеста

ТИТОГРАД, 29. фебруара (Тањуг) — Грађани Црне Горе сутра излазе на референдум, на којем ће одлучити о будућем државно-политичком статусу ове републике. У бирачке спискове је уведено 417.000 грађана, који ће моћи да гласају на 890 мјеста.

Референдумско питање гласи: **„Да ли сте за то да Црна Гора, као суверена република, наставе да живи у заједничкој држави — Југославији, потпуно равноправно са другим републикама које то буду жељеле?" Ову формулацију референдумског питања усвојио је црногорски парламент, послије једномјесечне јавне дискусије.** У односу на првобитну верзију, у најновију формулацију унесена је ријеч „Југославија", а ријечи „са онима који то буду жељели замијењене са нешто коригованим — „с другим републикама које то буду жељеле".

Странчка кампања у Црној Гори, поводом референдума, престала је у петак у поноћ. Од тада, према законским прописима, нико нема право да пропагира ни „за" ни „против" питања, на које ће грађани Републике одговарати сутра, у вези с њеним државно-политичким статусом. Иначе, посљедњег дана, уочи предизборног ћутања, огласиле су се готово све политичке странке и позвале своје чланове и симпатизере да изађу на гласање или да бојкотују референдум.

Осим „главног" референдума, о државном статусу Црне Горе, грађани Титограда и Иванграда ће имати и своје посебне „допунске" референдуме. На њима ће се изјаснити о промјени садашњих назива ова два града, односно о томе да се Титоград опет зове Подгорица, а Иванград-Беране.

Црногорски референдум, према процјенама републичке изборне комисије, коштаће око 26 милиона динара.

ИЗВРШНИ ОДБОР СО БОСАНСКА ГРАДИШКА

УТВРЂЕН ПЛАН ПРОЉЕТНЕ СЈЕТВЕ

● Предвиђено је да се засије више од 24 хиљаде хектара разних пољопривредних култура ● На индивидуалном сектору доминираће кукуруз, са око 11 хиљада хектара

БОСАНСКА ГРАДИШКА, 29. фебруара — Осим разматрања информација о стипендирању студената, те расправе о стању у дјечијем вртићу и другим актуелним питањима, у центру пажње учесника данашње сједнице ИО СО Босанска Градишка био је приједлог програма прољетне сјетве.

На основу програма сачињених у земљорадничким задругама и ПД „Младен Стојановић" на подручју босанскоградишке општине у предстојећој прољетној сјетви требало би да се засије више од 24 хиљаде хектара разних пољопривредних култура.

У структури сјетве у индивидуалном сектору доминира кукуруз, којим ће се засијати око 11 хиљада хектара, затим поврће на око 4.400 хектара, а остале површине су намијењене за крмно биље и зоб.

На парцелама ПД „Младен Стојановић" засијаће се 2.370 хектара кукуруза, 1.293 хектара соје и више од 340 хектара грашка.

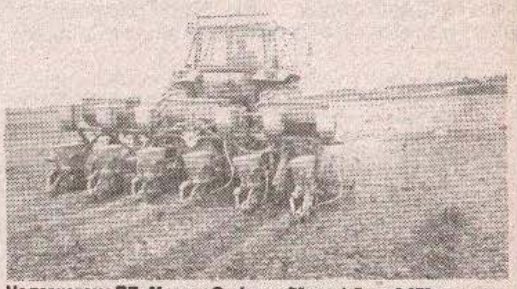

На парцелама ПД „Младен Стојановић" засијаће се 2.370 хектара кукуруза и 1.293 хектара соје

За прољетне сјетвене радове треба обезбиједити око десет хиљада тона минералних ђубрива, до којих се сада теже долази него ранијих година. Задружне организације набавиће стотину тона сјемена кукуруза, а процјењује се да ће велики број земљорадника у прољетној сјетви, због високих цијена сјемена, користити властито, док ће Пољопривредно добро „Мотајица" за сјетву на својим површинама обезбиједити потпуно квалитетно сјеме.

Оцјењује се — како је речено на сједници Извршног одбора — да ће бити проблем у набавци средстава за заштиту биља, резервних дијелова за механизацију и горива.

Г. ШЕРБУЛА

ИЗБЈЕГЛИЦЕ ИЗ ЗАПАДНЕ СЛАВОНИЈЕ

Смјештај у Барањи

НОВИ САД, 29. фебруара (Тањуг) — У села Дарда, Меће и Биље у Барањи стигла је група од 50-ак избјеглица из западнославонских села. Ријеч је о избјеглицама, махом мајки с малом дјецом, које су привремено биле смјештене у Новом Саду, а одлуком бироа за Барању, јединог ове врсте у Војводини, сада су пребачене у Барању.

Избјеглице из западнославонских села, које су напустиле своја огњишта пред наједом хрватске паравојске, смјештају се сада у напуштене куће у Биљу, Дарди и селу Меће у Барањи, гдје цивилна власт функционише још од августа прошле године, када је Барања практично прешла у руке српских територијалаца и ЈНА.

Према евиденцији бироа за Барању, у Новом Саду је сада укупно 117 избјеглица, жена и мале дјеце, па се припрема и нова група од, такође, 50-ак лица, која ће наредних дана аутобусима кренути у напуштена барањска села, гдје је још прије неколико мјесеци пописано и запечаћено око 5.000 напуштених кућа и станова.

ПЛАН ПОЛИЦИЈСКЕ УПРАВЕ У СИСКУ

Полицијска станица на Банији

ЗАГРЕБ, 29. фебруара (Тањуг) — Полицијска управа у Сиску израдила је детаљан план за успоставу полицијских станица на, како се каже, окупираном подручју Баније након доласка мировних снага Уједињених народа. Ради се, како данас пише хрватска штампа, о полицијским станицама у оним мјестима Баније гдје су биле и прије започињања ратних сукоба у септембру прошле године.

У Сиску је обављено допунско образовање полицијског кадра за граничне препазе. Предвиђено је, наиме, каже се у тим информацијама да гранични препази према Босни и Херцеговини буду у Дубици, Двору на Уни и Костајници, те на подручју општине Глина у дијелу према босанско-херцеговачкој општини Цазин.

Уз те информације, из сисачке полицијске управе објављене и податак да је у том подручју полиција евидентирала 6.500 особа које су „осумњичене за оружану побуну". Истовремено, додаје се, против 1056 особа већ су поднесене кривичне пријаве.

САОПШТЕЊЕ БИХАЋКОГ КОРПУСА

У КРАЈИНИ НЕМА ЛОГОРА

БИХАЋ, 29. фебруара (Тањуг) — Информативна служба Бихаћког корпуса ЈНА демантовала је данас тврдње хрватских власти о постојању заробљеничких логора на територији коју контролише корпус.

У саопштењу корпуса се наводи да на територији коју контролише корпус постоје само два мања затвора, у Глини и Кореници, и да у њима „ограничен број затвореника чека размјену".

Информативна служба оцјењује да су вијести о хиљадама заробљеника посљедица неспремности хрватске стране да благовремено саопшти „масовно страдање у оружаној борби" припадника хрватских снага.

Информативна служба корпуса позвала је хрватске власти да, уколико располажу подацима о логорима, то јавно саопште и затраже од посматрача ЕЗ да обиђу те логоре. Понуђено је, такође, објављивање спискова свих затвореника у Глини и Кореници.

У МУЗЕЈУ ПРВОГ ЗАСЈЕДАЊА АВНОЈ-а УНИШТЕНИ ЕКСПОНАТИ

Ухваћени провалници

БИХАЋ, 29. фебруара (Тањуг) — Органи безбједности ухватили су провалнике који су ноћу, између протекле сриједе и четвртка, ушли у просторије Музеја Првог засједања АВНОЈ-а у Бихаћу и уништили дио музејских експоната.

Провалници су, правећи прави русвај у музејским просторијама, уништили и дио докумената о том значајном историјском догађају из јесени 1942. године, када је у Бихаћу одржано прво засједање Антифашистичког вијећа народног ослобођења Југославије, чему је и посвећен музеј.

Органи безбједности саопштили су да су провалници у Музеј били малољетници, а у интересу даље истраге нису дате никакве друге појединости.

У БОСАНСКОЈ ГРАДИШЦИ

ОБИЈЕН МАГАЦИН ЦРВЕНОГ КРСТА

БОСАНСКА ГРАДИШКА, 29. фебруара — Прошле ноћи непознати починиоци провалили су у централни магазин Црвеног крста. Том приликом су, према још непотпуним подацима, однијели разних прехрамбених производа из тзв. породичних пакета, те детерџената, у вриједности око стотину хиљада динара.

Шта је стварно нестало из магацина, утврдиће се послије пописа, који је у току. Провалници су, поред прехрамбених производа и детерџената, однијели и више других артикала, а на све стране су разбацали текстилне производе, обућу и другу робу.

Истрага је у току.

Г.Ш.

У БАКИНЦИМА КОД ЛАКТАША

Изгорјела старица

БАЊА ЛУКА, 29. фебруара - **Боја Цвикић** (75) трагично је изгубила живот у селу Бакинци код Лакташа док је палила коров на својој њиви.

Пожар се са крова пренио на њу. Ни брза интервенција љекара није спасила живот Боји. Увиђај је обавио Ђорђе Стојаковић, судија Основног суда у Бањој Луци и радници Станице милиције Лакташи.

М.С.

КРАЈИНСКО—ДАЛМАТИНСКО РАТИШТЕ

И ДАЉЕ НЕМИРНО

КНИН, 29. фебруара (Тањуг) - Хрватске оружане формације, каже се у јутарњем саопштењу информативне службе Книнског корпуса, и синоћ су наставиле констатно нарушавање примирја, отварајући ватру по положајима јединица овог корпуса.

Тако су хрватске снаге у раним и касним вечерњим сатима са својих положаја у Рибнику код Госпића и у ширем рејону Дрниша у три наврата отварале минобацачку и стрељачку ватру на јединице ЈНА, које нису одговориле на ове провокације, а нису имале ни губитака - истиче се у саопштењу.

Према истом извору, о овим оружаним испадима хрватских снага обавијештени су официри за везу Уједињених нација, који су хрватској страни пренијели протесте због нарушавања примирја.

Према оцјенама Команде Книнског корпуса, учестали напади хрватских војних формација у посљедњих неколико дана на крајинско-далматинском фронту имају за циљ одлагање доласка мировних снага Уједињених нација и поновно разбуктавање ратних сукоба.

У УЛИЦИ ВАСЕ ПЕЛАГИЋА

„Заставом" на пјешака

БАЊАЛУКА, 29. фебруара — Учe је Алмир Татаревић (16) из Бање Луке задобио тешке повреде у Улици Васе Пелагића око 10,30 сати.

Њега је, док је прелазио улицу, ударио Анђелко Бубић (40) из Бање Луке, који је управљао путничким аутомобилом „застава 101 скала 55", титоградске регистрације 650-49. Повријеђени Алмир задржан је на лијечењу у бањолучкој болници.

М.С.

ПРЊАВОР

Настрадао милиционер

ПРЊАВОР, 29. фебруара — На магистралном путу Прњавор — Дервента, у насељу Вијака, синоћ око 22,30 сати догодила се саобраћајна несрећа у којој је теже тјелесне повреде задобио Љубан Кутић, (36), милиционер СЈБ Прњавор.

Док је био на дужности, на Кутића је путничким возилом „лада фаворит" (СП 325-05) напетио Ранко (Ђуре) Кардаш (35) из Славонске Пожеге, који као избјеглица живи у прњаворској општини. Кардаш се након несреће удаљио са мјеста догађаја, али су га данас радници прњаворске станице открили. Повријеђени милиционер Кутић пребачен је у бањолучку болницу. Истрага је у току.

Б.Р.

DANI REFERENDUMA

(ZA)VOĐENJE GRAĐANA

● Ruku na srce, nijedna takozvana nacionalna stranka nema legitimitet da pozove na građanski referendum, jer izbore nisu ni dobili od građana nego od „svojih" naroda

Piše Goran TRKULJA

Više nije sporno, pitanje nije kakvi će biti rezultati referenduma, ono se postavlja samo u formi — koliko će glasača izaći na referendum o suverenoj Bosni. Poslije odbijanja, pa prihvatanja referenduma od strane HDZ BiH, podržanog apelom vrhbosanskog nadbiskupa **Puljića**, otklonjene su posljednje dileme o rezultatima referenduma — odgovor će biti pozitivan. Pa šta? Šta može promijeniti referendum o suverenoj Bosni?

Ako se uzmu u obzir sve postojeće, aktuelne opcije, rezultati referenduma će samo dalje „usložiti" stanje u Bosni i Hercegovini. Alija Izetbegović je sasvim pravilno primijetio da Bosni stvarno znači samo unutrašnje jedinstvo, postignuto dogovorom, odnosno konsenzusom, dok priznavanje „sa strane" nema suštinskog značaja. Ako se Bosna u nekom obliku ne prizna „iznutra", međunarodno priznanje je samo — formalno.

Iako ne treba nipodaštavati reperkusije koje će referendum postići u odnosu na međunarodnu poziciju Bosne, rane od opeklina na prstima Evrope, koje je dobila prilikom potpisivanja međunarodnog priznanja Slovenije i Hrvatske, još su suviše svježe da bi se neko brzo i bezuslovno odlučio na priznavanje Bosne.

Svakako je mnogo važnije šta će se dešavati u samoj Republici. Bez Srba (a SDS, htio to neko da prizna ili ne, ipak jeste aktuelni politički predstavnik Srba), nema mogućnosti da se provede (ne i usvoji) nijedna politička odluka u be-ha parlamentu. Formulacija iz referendumskog pitanja, prema kojoj je Bosna i Hercegovina „država ravnopravnih građana, naroda BiH — Muslimana, Srba, Hrvata i drugih" postaje obična floskula jer joj nedostaje najbitniji sadržaj — cijeli jedan narod.

Čak i ako ostavimo po strani formiranje Republike Krajine (najavljeno za subotu u Banjoj Luci), u Bosni i Hercegovini je SDS proglasio Republiku srpskog naroda Bosne i Hercegovine i usvojio njen najviši akt — Ustav. Ona će, ubuduće, dakle dok se god ne postigne nacionalni konsenzus, egzistirati u Bosni paralelno sa „referendumskom" Bosnom. U tom slučaju, državni suverenitet takve paralelne države negdje je zagubljen, sakriven ili teško da se njime iko može stvarno zakititi.

Ne treba zaboraviti ni to da HDZ na referendum pristaje, ali istovremeno ne odustaje od reorganizacije Republike kako bi hrvatski narod u njoj „raspolagao" vlstitim suverenitetom. Najradikalniji zastupnik takve teze je **Mate Boban**, koji je samo skrajnut sa političke pozornice dok ne prođe referendumska psihoza. On, a u tome, čini se, ima podršku i centrale HDZ u Zagrebu, ne odustaje ni od dvojnog državljanstva za Hrvate u Bosni. Svakome je jasno da je to samo prvi korak ka prisajedinjenju „hrvatskih krajeva" matičnoj državi.

Bez obzira na aktuelne teškoće oko suverene i nezavisne Bosne i Hercegovine, referendum ima i jednu, čini se, suštinsku nedosljednost — proglašen je građanskim, a glasaju narodi za državu građana i naroda (!?) Njegovi rezultati, ma kakvi bili pojedinačni motivi svakog glasača ponaosob, neće pokazati volju građana nego — naroda. Očigledno, za građansku republiku nedostaje najbitnije — građanska volja. Ruku na srce, nijedna takozvana nacionalna stranka nema legitimitet da pozove na građanski referendum jer izbore nisu ni dobili od građana nego od „svojih" naroda.

Bosna, od gubitka državnosti prije pet vijekova, nikada nije bila država samo dva naroda. Bez trećeg, ma kojeg, niko na ovim prostorima ne može praviti državu. Ni građansku ni kakvu drugu.

OSAMOSTALJ

DOSLO NEMIN

● Bez obzira na to kako se legalna aktuelna politička vlast odnosila prema regionalnom osamostaljivanju Bosanske krajine, ona je, prije ili kasnije, neminovnost

Da je Skupština Bosne i Hercegovine svojim građanima umjesto ili uporedo sa referendumom o suverenosti, ponudila referendum o ekonomskoj regionalizaciji, sumnje u izlazak glasača bile bi izlišne. Istovremeno, i bez ogromnih para za (anti)propagandu, strah od neuspjeha takvog referenduma bio bi sveden na minimum.

Jednom riječju, potreba za oslobađanjem periferije od ekonomskog iznurivanja od strane centra u ovom kao i svakom budućem trenutku nameće se kao neminovnost. Odlaganje ovakve odluke znači samo iznurivanje privrede, građana i prirodnih resursa. Ako je nešto u vezi sa potrebom regionalne transformacije Republike u ovom trenutku ipak sporno, to je pitanje odabira političkog instrumenta.

Drugim riječima, bez obzira na to kako se legalna, aktuelna politička vlast odnosila prema regionalnom osamostaljivanju Bosanske krajine, ona je, prije ili kasnije, neminovnost. To što regionalizacija u ovom trenutku ima prevashodno nacionalno obilježje, najvećim je dijelom „zasluga" upravo te i takve vlasti. Razlog što „banjolučki koncept" regionalizacije u ovom trenutku odbija i sam vrh bosanskohercegovačkog SDS i sukob do kojeg je došlo na relaciji Banja Luka — Sarajevo, jeste u težnji za centralizacijom, što je bitna karakteristika svake vlasti po svom unutrašnjem ustrojstvu.

Suština banjolučkog prijedloga je u stvaranju regije (kantona) kao samostalne društveno-političke zajednice sa potpunim suverenitetom. Dio tog suvereniteta, koji izvorno pripada regiji (kantonu), prenio bi se dogovorno i dobrovoljno, na zajedničku državu. To se, prije svega, odnosi na monetarnu i spoljnu politiku, dio odbrambene politike i slično. U svemu ostalom što čini vlast, regija bi bila samostalna — sa svojom vladom i institucijama države. Pojeftinjenje takve države ogledalo bi se prije svega u

POLITIČKA BH. SCENA

ZAMKE

● Da li je za Bosnu i Hercegovinu jedini ekonomski spas u uvođenju vlastite valute? Mišljenja o tome su različita, kao i toliko toga u ovoj republici: koliko god da je onih koji su „za", isto je toliko i onih „protiv"

Piše Đuro KOZAR

Onome ko se bar jednom zaglavio u liftu, poznat je taj osjećaj koji psihologi nazivaju klaustrofobijom. Onima izvan Bosne i Hercegovine, a i nekima u njoj, Bosanci već mjesecima izgledaju kao zaglavljeni u liftu, nemaju kud i nervozno traže izlaz. Po jednima spas se zove — nezavisna BiH, što znači sopstvena vojska i svoja valuta, pored ostalog. Nije malo onih među Muslimanima i Hrvatima koji, na primjer, u monetarnoj samostalnosti vide zelenu granu na koju bi trebalo da sjedne oni što su se zbog drugih ili sebe samih „zaglavili" između spratova.

U Sarajevu se već neko vrijeme šuška da je već pripremljen prototip bh. monete, za koju je štamparske usluge (čuje se — besplatno) ponudila Turska, ne bi li tako pripomogla svojim prijateljima u BiH. Samo se, izvjesno je, čekaju rezultati referenduma, pa da država Bosna i Hercegovina ili Herceg-Bosna krene s vlastitim platežnim sredstvom.

KIDANJE SPONA

Uz sadašnje tri valute na nekadašnjem jedinstvenom jugo-tlu (dinar, hrvatski dinar i tolar) mogao bi se, dakle, uskoro pojaviti „kulin", ili nešto sa drugim nazivom, a značiće bh. monetu. Kad se to dogodi, pojedini ekonomisti kažu da će Bosna odahnuti i definitivno se osloboditi „topčiderskog dinara", koji se štampa u tri smjene! Hoće li biti baš tako? Je li Bosni, doista, jedini ekonomski spas u vlastitoj valuti? Razmišljanja o tome su različita, kao što je, uostalom, sve više toga protivrječno u ovoj republici. Koliko ima — za, toliko ima i — protiv!

Poznati finansijski stručnjak, prof. Ekonomskog fakulteta u Sarajevu dr **Mirko Puljić**, smatra da ju-dinar neprekidno doživljava šokove i da umire sa visokom inflacijom, a s njim slabe šanse svih nas da preživimo zlo koje nas je snašlo. Tačno, taj dinar je nestabilan, a to je i logično, kad nam je ionako sve nestabilno. Dinar samo prati ono što se u politici zbiva...

Prof. dr Rajko TOMAŠ, Ekonomski fakultet

Zloupotreba ekonomije

Da bi se ispravno odgovorilo na pitanje o potrebi uvođenja vlastitog novca u Bosni i Hercegovini, neophodno je prisjetiti se geneze nastanka novca. Novac je nastao iz roče koja je počela vršiti funkciju opšteg ekvivalenta sve ostale robe. Da bi na jednom području nastao novac, neophodna je učestalost razmjene. Međutim, u okolnostima kad se iz političkih razloga prekidaju takovi roba, pa čak i sliom tamo gdje je ideologija nemoćna, i novcu se počinju pridavati politička obilježja. „Tudi" novac postaje nepoželjan, iz njega prijeti opasnost od „uvezene" inflacije. Pri tome, „vlastiti" novac postaje mnogo praktičniji ako se može plasirati drugome kao kukavičje jaje, a ne kao kapital

Mnoge rasprave o novcu kod nas u posljednje vrijeme vrše nasilje nad ekonomskom naukom. Niz poteza se ne može objasniti ekonomskim razonom i politika po ko zna koji put zloupotrebljava ekonomiju. Što se tiče ekonomske nauke, svijet bi bio najrečnijl kad bi postojao samo jedan novac. Tada političke barijere ne bi bile prepreka ekonomskim motivima. Ovako, kada je ekonomija instrument politike, moguće je dokazati i da treba i da ne treba uvesti vlastiti novac. Idući istom logikom, može se dokazati i da svako selo treba i ne treba da uvede svoju monetu.

BEZ RIJEČI

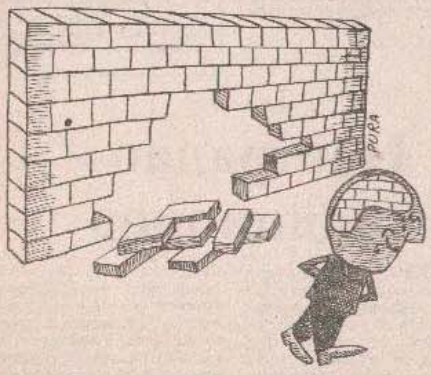

Rajko PUŠIĆ

IVANJE KRAJINE

VNO OVNO

činjenici da bi se državne obaveze (porezi) ubirale na regionalnom nivou i tu, najvećim dijelom, trošili. Gledano u globalu, to bi na prvi pogled značilo neravnomjeran razvoj unutar zajednice regija (kantona), ali suštinski takva organizacija imala bi efekta u ukidanju „Jažne solidarnosti", od koje je, do sada, koristi imao prvenstveno republički centar. U tom grmu leži zec ili, u tome je, zapravo, istina da „Banja Luka gradi Sarajevo".

Ono na šta u ovom trenutku računa Banja Luka za formiranje regije (kantona) jesu 22 opštine s područja Bosanske krajine. U perspektivi, kada spasnu nacionalne tenzije i ekonomski interesi postanu dominantni, toj bi se zajednici (kantonu, regiji) priključila i druga područja ove jedinstvene geografske cjeline (Cazinska krajina, s jedne, i Jajce, s druge strane). Ambiciozniji planovi predviđaju i priključenje dijela Posavine i Semberije, ali to su već planovi na dužem štapu.

Takav koncept, koji je i usvojenim Ustavom Republike srpske BiH odbačen, jeste u ovom trenutku isključiv jer ne trpi prigovora, ali je, istovremeno, „evropski otvoren" jer pretpostavlja mogućnost ekonomskog, kulturnog, saobraćajnog i svakog drugog povezivanja sa „svima koji imaju interes".

Prigovori da se radi o separatističkom konceptu ne stoje jer on prosto nije taj koji „ruši, cijepa i dijeli Bosnu i Hercegovinu".

Kada se malo skloni politička koprena sa „banjolučke inicijative", vidi se nešto što u ovom trenutku izgleda potpuno drugačije — mogućnost stvarnog opstanka Bosne i Hercegovine (!?) Jer, banjolučka ideja, koliko god se protivi unitarnoj i centralizovanoj Bosni i Hercegovini, isto se toliko protivi i unitarnom konceptu Republike srpske Bosne i Hercegovine. Dakle, unitarizam ne, pa bio on srpski ili muslimanski.

Može se banjolučkoj inicijativi štošta i prigovoriti, ali joj se principijelnost mora priznati. Kolike su šanse da se ovaj koncept i ostvari, s obzirom na to da je u suprotnosti i sa „srpskim i sa muslimanskim Sarajevom", drugo je pitanje. Čini se, međutim, da dileme nema kada je u pitanju opredijeljenost zagovornika ovog koncepta da — idu do kraja.

Piše Goran TRKULJA

U MEĐUVREMENU

OBRAZ

Piše Dragoljub JEKNIĆ

Obraz je ogledalo ljudskoga lica. Ogledalo glave. Ogledalo duše i srca. Uma i umnosti. Ili ništavnosti i praznine čovječanskog bića.

Oduvijek se obraz čuvao djelom i ponašanjem, govorenjem i slušanjem, čak i pomislima.

Sve za obraz, obraz ni za šta na svijetu — devizaje, maksima koja se s koljena na koljeno vijekovima u našem narodu prenosila, koju su generacije pamtile i poštovale.

Za obraz, za odbranu obraza, potezao se nož iz korica, sablja iz kanije, pištolj iza pasa, puška sa zida.

Koliko je glava palo zbog obraza, u obranu, ili u nasrtaju na tuđ obraz.

I hljebom nasušnim obraz se rijetko kupovao, prodavao još rjeđe.

Kao prasak topa, nebeskog, groma, odjekuje šamar po ljudskom obrazu.

Sve biva i prolazi, ljudski obraz ostaje.

Ni na obraz neprijatelja se ne nasrće.

Ne ukaljati, nikada, i ni na koji način, obraz drugome, znači sačuvati i vlastiti.

Gdje ne pomažu nikakve sile ni prijetnje, čuda i mađije, pomaže ljudski obraz.

Na obraz se udavalo i ženilo, pozajmljivalo i davalo, išlo i dolaziło.

Lako je izgubiti obraz, ali ga je potom teško vratiti tamo gdje mu je mjesto.

Lako je izgubiti obraz, ali ga je potom teško vratiti tamo gdje mu je mjesto.

Lako je u miru i blagostanju čuvati obraz, viteški ga je, i ljudski, sačuvati u zlu i nesrećama.

Čovjek je najsličniji Bogu po obrazu.

Obraz je primalac nebeske svjetlosti.

Ono što se ni pred čim ne otvara, ni pred vlasti ni pred bogatstvom, ni pred silom ni pred lukavstvom, otvara se pred čistim obrazom.

Čovjeku čistog obraza sve su strane svijeta na isti način slobodne i široke.

Nebo je obraz Vaseljene!

BOSANSKE MONETE

Pa kad je tako — kad i valutni sistem prati politiku, treba reći da su u pravu i oni koji kažu da ustanovljavanje bh. monete, zapravo, teži tome da se prekine jedna od veza sa Jugoslavijom. Naime, sada su u BiH jugoslovenski simboli — Armija, dinar i diplomatija! A kako su neki bh. rukovodioci, dvije vladajuće stranke i znatan dio naroda protiv svega što je jugoslovensko — jer za takve Jugoslavije više nema, premda ta ista država još ima međunarodni legitimitet i subjektivitet — oni hoće da ukinu sve te spone. Ju-dinar je prvi na udaru. Od njega, valjda zato što se štampa u Beogradu i dolazi iz Srbije, već hvata paranoični strah mnoge antijugoslovene, a i antisrbe. Bojazan se zasniva, valjda, na tezi — „naša (čitaj: jugoslovenska) država doseže dotle doseže jugoslovenski dinar", pa otuda i referendum (šta košta da košta!) i žurba da se što prije — i protiv volje srpskog naroda — stekne nezavisnost i samostalnost BiH.

TEZA O „OSTACIMA"

Kad se promijeni valuta i ustanovi svoja, ubrzo bi se moglo dogoditi da bh. vodstvo proglasi JNA okupatorskom i naloži joj da napusti BiH. A što se tiče jugoslovenske diplomatije, krnja Skupština BiH je, na prijedlog fanatičnog **Irfana Ajanovića**, već usvojila „odluku" da povuče 12 preostalih ju-ambasadora porijeklom iz BiH i ostali dio diplomatsko-konzularnog personala. Trenutno su ambasadori iz BiH u jugoslovenskim ambasadama u Rimu, Stokholmu, Limi, Šri Lanki... Ako već nisu počeli pakovati kofere, moraće uskoro. A predviđa se i povratak nekih drugih bosanskih predstavnika u ju-federaciji. Doduše, kaže se da se to neće moći izvršiti preko noći, ali proces povratka je u toku.

Jedan od najvećih zagovornika bh. suverenosti i njenog finansijskog osamostaljivanja je i dr **Rusmir Mahmutčehajić**, to je onaj gospodin koji je prije neki dan, u TV-emisiji „Dijalozi", emitovanoj iz Sarajeva, politiku Srpske demokratske stranke BiH poistovjetio sa onom koju su vodili fašisti!? Ako je i od euforičnog esdeaovca — mnogo je, brate. E, taj i takav Mahmutčehajić, koji je, prije višestranačkih izbora u BiH, radio kao sveučilišni profesor u Osijeku, kliče „kako države Jugoslavije više nema, nego postoje njezini ostaci, njezina imovina i njezini žreci..." Čovjek ima pravo na svoje mišljenje, pogotovo ako i stranka kojoj pripada (SDA) tako ističe, pa bi taj „ostatak" valjalo zafrknuti — bosanskom monetom!

Kad se bh. valuta proizvede, smatra Mahmutčehajić, „bit će sjajno", jer će se „onemogućiti volja umišljenih i u smetlištu historije dodijeljenih voždova, vojvoda, kneževa i drugih bolesnika..." Da li je ovaj gospodin svjestan da ovim i nekim drugim stavovima vrijeđa čast srpskog naroda koji je u BiH, da ga podsjetimo, državotvorni, kao što su državotvorni i — muslimanski i hrvatski. On o tome, očito, ne vodi računa, ali bi mu, ipak, neko od onih koje sluša i kojima služi morao reći da to kako se on izražava prelazi granice tolerancije i ljuti Srbe.

OPASNO NADGLASAVANJE

No, i u vezi sa bh. valutom, kao i inače, muslimanski funkcioneri, svi do jednog, upinju se da srpskom narodu u BiH ogade Srbiju i izruše njihovo rukovodstvo, oličeno u SDS-u. Ispada, po takvima, da bi funkcioneri SDA tako uspjeli da Srbe žedne prevedu preko vode, da ih mogu odvojiti od njihovog stranačkog rukovodstva. Kao da je srpski narod toliko naivan, pa da ne razlikuje rog od svijeće. Članstvo SDS ima takvo rukovodstvo kakvo želi i tu SDA ne može ništa da izmijeni, ma koliko se takvi kao Mahmutčehajići trudili. Vodstvo Srpske demokratske stranke BiH samo, kako često običava reći **dr Radovan Karadžić**, izražava volju Srba koja je takva kakva je — i u tom pogledu najmanje prava da nešto primjećuje imaju predstavnici drugih političkih stranaka i partija.

Zanimljivo bi bilo čuti kako to u SDA i HDZ zamišljaju da uvedu bosansku valutu, ako bi, na primjer Srpska demokratska stranka bila protiv toga? A, sigurno je, stav SDS nije da se u Bosni i Hercegovini mijenja moneta i izlazi iz dosadašnjeg jedinstvenog monetarnog sistema, u kome su još svi, osim Hrvatske i Slovenije. Možda je za neke jedinstven novac iluzija, ali valja poštovati i one koji se s tim ne slažu i žele da očuvaju ju-dinar i na području BiH. No, kako su srpski poslanici nadglasavani — kad god je to trebalo Stranci demokratske akcije, a uz kooperativu HDZ — tako se može dogoditi da većinska parlamentarna koalicija proradi i povodom ustanovljavanja bh. monete, pogotovo ako se na referendumu izglasa bosanska država.

Nije onda ni čudno, a još manje neobično, što se srpski narod u BiH želi zaštititi. Pitanje je kakva je perspektiva tog naroda, ako će on u BiH stalno biti nadglasavan? Je li on već primoran da izlaz traži i vidi izvan bh. države, odvajajući od nje dijelove u kojima je u većini.

DR Duško JAKŠIĆ, Ekonomski institut

POLITIČKA IGRA

Ako Evropa smatra da ima uštede stvaranjem jedinstvene valute koja se procjenjuje da dostiže visinu pomoći jednoj od njenih članica, logično je da ni od toga posla ne možemo očekivati nikakve efekte. Ekonomskih razloga za tako nešto apsolutno nema. U igri su politički motivi. Ako smo nešto imali zajedničko u bivšoj Jugoslaviji, to je bila Armija i poljoprivredna politika. Uvodimo li nove valute, onda je to otpor prema finansiranju ovih djelatnosti.

BiH je ekonomski nemoguća kao samostalna i to sam spreman da dokazujem. Ona je stvarana u tom pogledu jugoslovenski i nema baš ničednog resursa koji bi bio dominantan, kao recimo druge republike, i nema šanse da se izvuče iz privredne katastrofe. Stoga ako budemo razumni, bolje je da ne uvodimo tu valutu nego da snage usmjerimo u stvaranje monetarne unije na ovim prostorima. Ne pominjem koliko bi nas materijalno stajao takav posao. Ali ovo jedna ilustracija, nad nacionalni dohodak čini tek tri odsto dohotka OECD i mi tako beznačelnu svotu hoćemo da raspačamo.

PROF. dr ALEKSANDAR KRESOJEVIĆ EKONOMSKI FAKULTET

KRAJINA TO NEĆE

Nikakvog opravdanja nema, a vjerujem da do uvođenja BiH valute neće ni doći, neće makar tako lako i brzo. Pogotovo sam siguran da to Krajina neće prihvatiti. Nema nikakve ekonomske logike i opravdanosti, a bude li insistirało, to može da prouzrokuje još teže posljedice, pa čak i rat.

Apsolutno ne opravdavam takvu ideju, jer ona nema uporišta prije svega ekonomskog.

ПОГЛЕД ИЗ КРАЈИНЕ

ПОЛИТИЧКИ РЕЗ

● Накана рушења Милана Бабића добила је реалну цијену: двовлашће, унутаркрајинске међуопштинске подјеле, економску блокаду која се огледа у све већој несташици робе, посебно бензина. Да иронија буде већа, сличан сценарио политичке инструментализације и економске блокаде покушала је својевремено и хрватска власт

Пише Срђан РАДУЛОВИЋ

Инструментализација крајинских политичких (не)прилика довела је до својеврсног дуализма власти (книнска и глинска Скупштина РСК), а тачку на такво стање сасвим сигурно није ставио скуп у Борову Селу, иако је у београдском сценарију рушења Милана Бабића тај скуп требало да представља епилог крајинских подјела. Међусобна оспоравања легитимитета одржаних скупштина су настављена, а у крајинском Гордијевом чвору садржана је сљедећа чињеница: два предсједника, Милан Бабић и Горан Хаџић, двије владе, два предсједника скупштина, Миле Паспаљ и Петар Цветановић (изабран у Книну за предсједника Скупштине) и три скупштинска сазива — кнински, глински и јединствени из Борова Села, за који није јасно како је сазван и по ком принципу присутни су бирани или делегирани.

Отварање расправе о питању ко је формално-правно у праву, довело би неминовно до поражавајуће констатације о свим мањкавостима покушаја успостављања политичког система у Крајини. За скуп у Борову Селу могло би се поставити питање — како су изабрани „посланици" са подручја западне Славоније и кога су представљали. Наравно, то није једина формална мањкавост тог скупа, али све то није сметало високим гостима, међу којима је био и доктор правних наука Будимир Кошутић, да аплаудирају донесеним одлукама. Међутим, сличан се приговор може дати и книнском сазиву Скупштине, у коме су се нашли представници неколико набрзину формираних општина (по неколико села или насеља), а који нису ни непосредно бирани, нити их је ико делегирао, пошто нове „општине" немају скупштине, ни друге органе. Одлукама глинског скупштинског сазива, опет приговара се да су донесене без потребног кворума, те да је присуство Бранка Костића и генерала Благоја Аждића, требало да да ниво значајнији од оног формалне природе. И тако укруг, апсурд до апсурда.

Накана рушења Милана Бабића добила је своју реалну цијену: двовлашће, унутаркрајинске међуопштинске подјеле, економску блокаду која се огледа у све већој несташици робе, посебно бензина. Да иронија буде већа, сличан сценарио политичке инструментализације и економске блокаде, а зарад властитих интереса, покушала је својевремено и хрватска власт. Овим просторима као да је предодређена улога политичког резервата.

Уосталом, ако је Бабић прихватио долазак мировних снага и изразио задовољство корекцијама мировног плана до којих је у међувремену дошло, у првом реду став да се за вријеме мандата „плавих шљемова" у Крајини неће инаугурисати хрватска власт, онда је разлог за његову политичку елиминацију излишан. Чини се, међутим, да се више не ради о сукобу поводом мировног плана већ о кажњавању за непослушност, иако је та „непослушност" довела до додатних гаранција сигурности грађанима Крајине и каквог-таквог дефинисања привременог статуса Крајине. За то, сасвим сигурно, нису заслужни они што су прихватили мировни план безусловно и сваку другу могућност проглашавали ратном опцијом. Бабић је својим дојучерашњим београдским учитељима одржао лекцију из дипломатије. Његове примједбе на мировни план узете су у разматрање, у Книн је због тога био допутовао и изасланик УН, г. Марак Гулдинг, а лорд Карингтон је недавно изјавио како о политичким питањима везаним за статус Крајине неће разговарати ни са Србима, које као преговараче намеће Загреб, ни са онима које инсталира Београд. Коначно, Бабић је и на унутарполитичкој сцени отишао корак даље. За разлику од позивања на рушење власти у Книну (писмо Слободана Милошевића), „куповања" лојалности Миле Паспаља, инструментализације скупа у Борову Селу и довођења на политичку сцену бивших рачановаца и микелићеваца (Јово Каблар из Книна изабран за потпредсједника владе у Б. Селу), Бабић је повукао потез који може да коначно

ЗАПИСАНО У ОКУЧАНИМА

Оптимизам у плавом

Пише Раде МАЛЕШЕВИЋ

Шта ће бити са данје трећине територије западне Славоније које се налазе под контролом хрватских власти, а које су до овог рата насељавали Срби и какве су реакције на најављени долазак снага за заштиту Уједињених нација, питања су на која смо, доласком у Окучане покушали наћи одговор.

Иако је још далеко до правог мира и личне сигурности, тешко али упорно живот се враћа у ове крајеве. О жилавој борби за живот и тешким поремећајима које је донио рат, сједоче и цијене на пијаци, која је данас први пут радила од избијања рата: једно јаје кошта 5, а килограм граха 100 динара! Важно је доћи до динара! Па ипак, иако тотално осиромашени, свјесни разрушених домова и села, људи су пуни оптимизма. Колико је за такво расположење „криво" прољеће, а колико одшкринута могућност повратака у своја села, тешко је рећи, тек, најчешћа констатација је била — само да више не буде рата. **Миленко Маринковић** из Новске, посланик у Скупштини СР Крајина, каже нам да ће најјереватније морати бити повучено разграничење територија на линијама садашњих фронтова и да ће се тражити рјешење (за територије које су под контролом хрватских власти) у компензацијама добара и територија. Јасно је, каже он, да многи Срби неће хтјети живјети у хрватској држави, а шанса да се то на миран начин ријеши, јесу управо снаге Уједињених нација. Апелирао је на избјегли народ да се врати јер се само својим повратком може изборити за своје имање и „мјесто под сунцем".

Начелник Станице јавне безбједности Окучана **Илија Бијелић** каже да су припремне радње за долазак „плавих шљемова" добро одмакле и да су се као полиција добро организовали и оспособили за дочек повратника, који ће преко Окучана путовати даље у Западну Славонију.

Стеван Ратковић из Пакрана, предсједник Даруварске организације СДС, један од људи који раде на формирању Савјета општине Дарувар и организацији повратка избјеглица, каже да сви поздрављају долазак „плавих шљемова" и очекују да ће се уз њихову помоћ, вратити својим кућама — биле оне порушене или цијеле. За посљедње терористичке нападе хрватских полицијских и војних снага на село Имсовац и друга села Западне Славоније те хапшења, убијања и малтретирања српског живља, Ратковић каже да имају за циљ застрашити и одвратити од повратка избјегли народ, што им, сматра он, неће успјети јер се народ, успркос томе, све масовније почео враћати. Сад се он зауставља на слободном територију и сигурно ће продужити даље чим дођу снаге за заштиту УН.

Обичан народ, испаћен избјеглиштвом, једва чека да овом безумљу дође крај. Сви су, можда и претјерано, пуни оптимизма када су у питању „плави шљмови". О „својим" политичарима, поготово онима под којима су напустили своја огњишта, мало ко хоће разговарати, а кад и пристану да разговор, то онда „није за штампу"

ИЗМЕЂУ КРАЈИНА

ПОЈАЊЕ

Пише Радо ДИМИТРИЈЕВИЋ

Прошле недјеље сам се изјаснио чутањем.

Ове морам говорити. И ћутах и проговарам болан, рашчетворен, сам себи стајући на муку. Моје су муке големе. **Кад пргави писац јадује, његов народ стрепи, а хладна држава крепава.** То се још зове растајање с душом, може и растанак робијаша са стражарима, може како хоћеш народе, али никада више нећемо бити што смо били.

Чија је мајка ситну вуну препа!?

Коме неки кажу да је пас, мора пи лајати?

А шта ако „пас" одлучи да гризе?

Колико је мати мајка, ако не одоји свје чедо?

Одговоре не могу смислити. Има ко за мене мисли. Нарикаче знају све знање — ко је крив — ко прав, колико мајка жали мртвог сина, како је у души мог брата Милутина званог Цуле кад му је мина одбила ногу, знају само страначке нарикаче што као сове живе ноћу. Шта ће њима дан, видјело, сунце. Њима свиће кад нама смркава. **Они нас мирно претварају у народ који има више дјеце под земљом него бивших и будућих очева на земљи, у народ бескромника што се сам мора одрећи свог имена и поријекла, у народ који ће на сваком кораку слушати вавилонско брбљачење као своју химну. На нашем мјесту, у нашој кожи, и Моцарт би био сретан да оглуши.**

Нама су наше политичке нарикаче одузеле највећи и најљепши дар од Бога, право

Село Човац, ОКУЧАНИ

(Снимио М. Шукало)

ИЗ РЕПОРТЕРСКЕ БИЉЕЖНИЦЕ

Пише: Милкица МИЛОЈЕВИЋ

Има ли иког живог, ноћас, у овом граду? Има, наравно. Како не би било. Овдје, у Окучанима, сједишта су влада, министара, штабова, „базе" ратних јединица и домови оних који нису побјегли од рата. И оних који су се вратили. Али, те вечери, око девет сати, док је аутомобил клизио главном окучанском улицом, све је имало боју, укус и мирис тоталног мрака. Окучанци су се „забарикадирали" иза замрачених прозора својих, неријетко оштећених, кућа, а примирје је, изгледа, примирило и ратнике у њиховим стаништима.

Тек понекад, учини се, из мрака, вребају неке очи. Ноћ је, овдје, мрачнија од таме. Као да није од овог свијета. Као да

ЕРВАТ

разријеши крајински Гордијев чвор — донио је одлуку о расписивању избора 19. априла за предсједника РСК и за посланика у Скупштину РСК.

Изречене оцјене Бабићевих политичких потеза не треба схватити као прилог његовој одбрани, пошто је за комплетну оцјену неминован увид и у потезе које је вукао у дужем раздобљу, а међу којима није мали број оних који знатно умањују његов политички рејтинг. Зато ће управо избори дати најбољи одговор, мјеродавнији од унутаркрајинских политичких „кухиња" и од београдског инструментализовања крајинске политичке сцене.

Нажалост, остаје отворено питање хоће ли се избори моћи провести у свим крајинским комунама, односно и у оним срединама гдје су локалне власти против Бабића. Није искључено да и глински скупштински сазив распише изборе, па чак и тзв. јединствена скупштина српских крајина. У том случају би се дуализам власти дефинитивно претворио у безвлашће, које је у неким дијеловима друштвеног привредног и политичког живота одавно присутно.

Хоће ли политичка мудрост надвладати парцијалне интересе и отворити простор за несметано провођење избора, укључујући и могућност компромиса укопико се деси да буду одређена два рока за изборе? Можда одговор на ово питање није судбински, с обзиром на могући расплет догађаја у даљој будућности, али је сасвим сигурно од пресудног значаја за раздобље које слиједи.

Изборима би се, не само одредио легитимитет власти, него би се отворио процес успостављања политичког система заснованог на основним принципима парламентаризма.

У БиХ и ДАЉЕ „СУМЊИВИ" ТЕЛЕФОНИ

Страх од „трећег уха"

● Док се не види шта ће бити са приједлогом Владе о прислушкивању грађана, Босанцима и Херцеговцима је најпрепоручљивије да разговарају телефоном само о сексу. Нико им неће ништа вјеровати?

Пише Дубравко ЦУРАЋ

Полиција Босне и Херцеговине, према приједлогу владиних прописа, и даље ће моћи да прислушкује грађане ове републике. Истина, „треће ухо" ће се моћи прикључити, како се наводи, када је у питању крупни криминал или безбједност земље. С тим да ће одобрење полицији давати предсједник Врховног суда Босне и Херцеговине или судија којег он одреди.

ШПИЈУН — А ДА ТО НЕ ЗНА

Недавно је шеф тајне полиције Министарства унутрашњих послова ове републике шокирао овдашњу јавност признањем да његова служба прислушкује преко 50 људи у Босни и Херцеговини. Његово објашњење да се не ради о политичким дефинквентима него о криминалцима, међутим, није умирило јавност, поготово што предсједник Савјета за заштиту уставног поретка БиХ и члан Предсједништва ове републике др Биљана Плавшић — нема појма коме су телефони „озвучени". Њу о томе из МУП-а није нико обавијестио. Напротив, њој као једном од најодговорнијих функционера за безбједност БиХ нису једно вријеме уопште стизале ни уобичајене информације из МУП-а, које имају поједини политичари у овој републици?

Наравно да ће нови приједлог Владе о прислушкивању поново изазвати реаговања и полемике у Босни и Херцеговини, пошто је појам безбједност земље тако растегљив у Босни, да је не тако давно један од готово већ устоличених кандидата за чланство у Предсједништву СФРЈ др Ненад Кецмановић, избачен из већ припремљене фотеље, под сумњом да је — енглески шпијун? Др Кецмановић је предсједник реформиста БиХ,дакле, политички активан, угледан професор, али — ни до данас га МУП није упознао каквог је калибра тајни агент. Очито, монтирани микрофони били су за једнократну политичку off употребу.

КО КОГА ПРИСЛУШКУЈЕ

Дакле, они који треба да чују оно што нико не би смио чути, морали би што прије пред јавност изаћи са јасно назначеним одговором — које су то тајне које не могу прећи праг Босне и Херцеговине и ко то може угрозити безбједност земље. Другим ријечима, „треће ухо" би се морало избацити из политичких обрачуна. А то није учињено, нажалост, ни послије првих слободних, најдемократскијих, et cetera, избора, како вели себи да ласка нова власт. Да је то тако, поткрепљују чињенице да је из Босне и Херцеговине не тако давно Стјепану Месићу, док је био члан Предсједништва СФРЈ, послат снимак разговора између једног овдашњег сарајевског политичара и другог у Београду. Дакле, поједини људи у полицији нису били имуни од прислушкивања страначких вођа, наравно, у име безбједности земље Босне и Херцеговине. Колико су је на такав начин спасили — остају у приложеној политичкој и географској карти — иста мета исто одстојање, са истим трусним подручјима. Ове седмице се, такође, писцу ових редова, пожалио један страначки лидер да оно што започне разговарати навече са пријатељима путем телефона из своје странке, сутра ујутру на послу може комотно наставити са колегама из „другог табора". Хоће да каже да га прислушкују, у чему се и претјерује. Можда у свему има и сувише страха од прислушкивања, с обзиром на досадашњу праксу око тајних микрофона у БиХ. Стога, треба сачекати какав ће имати исход приједлог Владе БиХ. До тада, ако баш хоћете да будете сигурни да нико од вас неће ништа сазнати док са другим разговарате путем телефона, причајте о сексу. Нико вам неће ништа вјеровати.

С КОЦА

да мислимо и самим тим право да се бунимо.
Тако нам душу за стијену ледну оковаше. Па мрдни сад, пркосни народе! Нема теби ништа без тебе, народе. Спремај се за Ђурђевдан, ваљаће нам под љуту коприву у ледену воду и у гору зелену.

Мој брат Цуле каже да ће са нама и без једне ноге. Ђипа он на штакама и говори:

— Кад је Вук могао за Вождом у оно доба овакав попут мене, могу и ја за вама. Нећу да ми моја дјеца кажу како остадох узалуд инвалид. Нећу да ме пријатељи сажаљевају, а непријатељи да ми се подсмијевају. И бољи ћу ратник бити од вас, јер не могу бјежати! — завршава блиставим смијехом, па сједа, набора чело, шути, мисли пребира, пице грчи, сврбе га прсти на изгубљеној нози, који су остали у спаваонској шуми, стеже шаку са црним пјегама, то су трагови ситних гелера.

Мој брат Цуле летио је у зрак, својим сам очима видио. Очи моје грешне, никад више тако нешто не гледале! Грешно помислих у том трену да га више бити неће.

Мој брат, Милутин Илишевић, звани Цуле, српски добровољац, већ трећи мјесец не спава. Тражи своју ногу од немила до недрага, тражи могућност да остане човјек. А феудална братија одговара:

— Број је заузет, назовите касније.

Има нешто много безбожно у свему томе.

Ђурђевдан је колико сутра. Сазнаће се чија је мајка ситну вуну трепа.

Мени нешто говори да овај народ до иног Ђурђевдана више неће два јарма носити и трпјети, јарам непријатеља и онај што се братски назива.

Нека буде доста Павелића, Латаса и Бранковића или да се сами на колчеве понабијамо!

У НОЋИ, НА ГРАНИЦИ

● Каква је боја ноћи у Босанској Градишци и у Окучанима, на граници рата и мира? ● Лозинка, пропусница за живот ● Узалуд испаљени меци, као бијесни крик живота ● „Понеко дође, за дана, али да занoћи, ниједан не смије..."

Окучани плутају негдје у свемиру, без времена и простора.

Овдје се завршава граница између рата и мира, граница што почиње, у лијевчанским пољима, између Бање Луке и Градишке. И тек тако, с вечери, са долазећом језом, та се граница осјећа. Кожом и дахом.

— Враћају ли се овамо цивили? — питам, као шапатом.

— Мислиш, Хрвати. Понеко дође за дана. Али да занoћи, ниједан не смије — одговара, из мрака човјек у маскирној униформи.

Сат раније, у Босанској Градишци, ноћ је била тек за нијансу прозирнија. На улицама — никог. Кафане пуне. Оне, најближе савском мосту, крцате. Кроз густ дувански дим назиру се пица резервиста.

Препознатљив изглед људи, који су дуго под униформом, а нису рођени за војнике, него за мајсторе, сељаке, чиновнике, очеве породица... Људи, који се одазивају позиву за одбрану домовине, не питајући ништа. Они су уморни и пију пиво.

Иако је мост отворен до десет навече, тек понеки аутомобил са ознаком ЈНА доклизи до стража. Ником се, по мраку, не иде у рат. Част примирју.

Таласа се тамна површина велике ријеке. Сјетих се дана када је овај мост осванула са великом рупом на кесону. Од експлозије. Тог дана, у сутон, и поред изричите забране војних власти, скоро сва Градишка сјатила се на кеју. Сви су гледали преко. Сада нема никог. Рат више није занимљив. Данас, Градишчани, нажалост, знају шта је рат.

На каналу Струг, и касније, на барикадама, уз свјетлост батеријске лампе, стражари прегледају документе. Из таме, промукао глас пита за лозинку. „Папук-пума", или „Тара-тенк", или „Моравамина", или „кањон — кос"... Двије ријечи, сличног звука, а без смисла спојене — пропусница за живот, у овом мраку. Двије магичне ријечи у замјену за име, презиме, завичај и отаџбину... Немушти језик, са укусом рата и мистике.

У ритму питања „има ли иког, живог, ноћас", приближавамо се чувеној „вили" на брду изнад Окучана. И управо ту, то питање, постаје на тренутак бесмислено. Има ту момака наоружаних, живих, здравих и добро расположених. Ту има свјетла, има и телевизор, и телефон. Питају, је ли ме страх, и како је „преко" у Бањој Луци. И смију се, весело, доброћудно.

А доље, у селу Дубовац, момци су, пред поноћ, пуцали, у ваздух. Добро познати звук рафала и мирис барута и уља за чишћење оружја. Узалуд испаљени меци, као провала пусте момачке снаге. Као бијесни крик живота кроз бесконачну, непрозирну ноћ. Као вапај. Узалуд су их опомињали и умиривали. Па и кад је једном од њих метак окрануо палац, нису престајали.

У једној кући без струје, воде и без домаћина, дочекасмо јутро. Зором, израњали су, ни из чега, костури порушених кућа. Као сабласти. И на улици се појавише, још снени, војници, блиједих лица и зарозаних униформи.

— Чија је ово кућа?

— Од једног муповца. Тај се неће вратити — одговара територијалац.

— Ти си одавде. Зашто не спаваш у својој кући?

— Зато што је срушена — рече и оде на постројавање.

У Босанској Градишци, тог јутра, дјеца су журила у школу. И промицали су неки људи у униформама, новим, чистим, униформама што нису видјеле рата. Ово више није град, ово је караула. Овдје се купују и продају марке, информације и понеки аутомобил „заробљен" на своју руку, у „храброј индивидуалној акцији", тамо преко. Од нечег мора да се живи.

PUTUJUĆI KRAJINOM: GLAMOČ

STRAH OD BUDUĆNOSTI

● Novoj vlasti ne cvjetaju ruže ● Privreda u kolapsu ● Zašto Pero Subašić, predsjednik Izvršnog odbora SO zamjera Đoki Vuleti, direktoru DP „Šumarija" ● Srbin koji Srbe ne voli ● Zašto je ubijen dr Alojzije Kelava

Željko KOPANJA

I ove zime i ovog februara na putu do Glamoča ne manjka snijega. Malo je nedostajalo da naš „jugo" ne ostane u smetovima, a da se ne „dograbi" ni Mliniša, naselja šumarskih radnika smještenom na najvišem planinskom prevoju koji se izdiže iznad Glamočkog polja. Ipak, više sreće nego umijeća i uskoro je počelo spuštanje prema rubovima polja. Počela su se nazirati prva glamočka sela. Šumnjaci, Reljino selo, Glavice i Odžak. Put je čist, prav kao strijela, ali automobila ni za lijeka. Nema ni ljudi, polje je potpuno pusto. Nigdje nikoga ni kod Spomen-kompleksa narodnom heroju Ivi Loli Ribaru. Samo iznad nevelikih borova izviruje u bijelom kamenu isklesan zid na kojem piše „Loli".

Već na ulazu u Glamoč može se vidjeti slika i prilika ovog grada. Ulice su zapuštene, nove zgrade su prava rijetkost, tu i tamo poneki prolaznik. U jednoj oronuloj zgradi smješten je i Radio-Glamoč. Stanica koja svaki, dan emituje dva sata programa. Od kolege, sa radija Živka Majstorovića saznajemo ono što nas za početak zanima.

SVAKO SVAKOG OPTUŽUJE

Na prvim višestranačkim izborima ubjedljivo je pobijedila Srpska demokratska stranka. Od 40 odbornika u oštinskom parlamentu 31 je član SDS, 6 iz SDA i 3 odbornika SDP. Sve donedavno sjednicama nisu htjeli zbog nekih kadrovskih rješenja da prisustvuju odborници SDA, ali dolaskom na čelo ove stranke **Halila Dizdara** stvari su se u korijenu promijenile i bez ikakvih uslovljavanja ponovo je uspostavljena saradnja.

Novoj glamočkoj vlasti ne cvjetaju ruže. Naprotiv, iz dana u dan sve je gore. Privreda je gotovo u kolapsu. Od oko 2600 zaposlenih u privredi radi ih tek polovina. Druga polovina čeka bolje dane i živi u nadi da će proizvodnja krenuti i u njihovim preduzećima. Nažalost, šanse su, bar kako sada stvari stoje, minimalne. To će, nema sumnje, još više ubrzati procese iseljavanja sa ovog područja na kome je od, prije dvadeset godina, 20 hiljada danas ostalo da živi 9700 stanovnika. Iz razgovora sa čelnim ljudima u opštini vidi se da su i oni svjesni bezizlazne situacije i činjenice da život na području ove prostorno šeste po veličini BiH opštine polako zamire. Međutim, da se otkriti i još nešto. Odnosi među rukovodnim ljudima u Glamoču su veoma loši i svako svakoga optužuje.

— Glamoč je jedna od šumama najbogatijih opština u zemlji. Ali slaba fajda od toga kada naše DP „Šumarstvo" jednostavno ima takvu politiku da što manje radi. U prošloj godini ostvarili su samo 52 odsto planirane sječe i to u vrijeme dok naša DP „Pilana" ne radi upravo zbog nedostatka oblovih trupaca. Svi pokušaji dogovora sa **Đokom Vuletom, direktorom „Šumarstva", bezuspješni su jer on tjera po svome. Vjerujem kada bi se „Šumarstvo" kadrovski i organizaciono sredilo da bi živnula cijela glamočka privreda. - reći će Petar Subašić**, predsjednik Izvršnog odbora Skupštine opštine.

Kako u Glamoču olako potežu oštre riječi optužbi jedni protiv drugih uvjerili smo se i u Tvornici trikotaže „Međugorje", inače najzdravijem glamočkom kolektivu. Jovan Barišić, direktor ovog preduzeća, Srbin kako kaže, valjda da „impresionira", „ubio" nas je pa ako pravo hoćete i dosadio svojim neukusnim komentarima i optuživanjima upravo Srba. Te Srbi su krivi za ono, krivi su za ovo i uopšte su krivi po Barišiću za sve. Tek poslije ćemo saznati u čemu je njegov problem.

Naime, prije nekoliko godina on je morao poslije obračuna sa tadašnjim rukovodstvom napustiti mjesto direktora i otići iz Glamoča. Očigledno živi i danas ta averzija prema rukovodstvu koje je u Glamoču uvijek bilo srpsko.

Kao ilustracija koliko su odnosi među rukovodiocima, a to kako kažu bolje upućeni traje godinama, poremećeni, može poslužiti i podatak da ovdašnje Trgovinsko preduzeće „Slovinj" do sada nije od „Međugorija" kupilo ni jedan jedini odjevni predmet iako se proizvodi ovog preduzeća traže i prodaju širom zemlje.

ZATEGNUTI ODNOSI

Na drugoj strani, narod Glamoča sve lošije živi. Mada je tek podne, centar Glamoča je krcat. Nije ni čudo. Dok mašine u ono malo fabrika miruju, radnici „ubijaju" vrijeme u komentarima posljednjih događaja. Potpuno je jasno da se Glamoč još nije pribrao poslije tragične pogibije dr **Alojzija Kelave** koga je prije pet dana u jednom kafiću sa četiri hica ubio **Pero Vrakela**, dobrovoljac u jedinicama Kninskog korpusa. Srbin ubio Hrvata. Zašto?

O motivima ovog ubistva još se u Glamoču samo nagađa. Službeni, kako civilni tako i vojni istražni organi za sada šute. A glamočka čaršija plete li plete svoje priče. Za jedne se motiv vidi u međunacionalnim odnosima. Drugi idu čak toliko daleko da tvrde da je Vrakela zapravo dobio zadatak da likvidira dr Kelavu, jer je navodno riječ o ekstremnom pripadniku HDZ koji je usko sarađivao sa jastrebovima ove stranke u Livnu. Treći sve to energično odbacuju i iznose svoju verziju da je glavni krivac ovoj tragediji zapravo alkohol i Vrakelino pijanstvo. Nagađanja se množe. Ipak, ono što se u ovom trenutku sa sigurnosti može tvrditi je činjenica da su neke novine netačno prenijele informaciju da se Vrakela i dr Kelava nisu poznavali. Jesu i te kako dobro. Majka Pere Vrakele i punica dr Kelave su polusestre.

Bez obzira šta će istraga pokazati, sasvim je sigurno da je ovo ubistvo dodatno zateglo odnose između Glamoča u kome je srpski živalj u većini i Livna gdje su većina Hrvati.

— Nema se šta kriti. Livno je puno HOS—ovaca i nijedan Srbin u ovom gradu više nije siguran. Evo, iza brda Korićna na granici između dvije opštine pripadnici HOS-a već su iskopali rovove, napravili granicu kao da je rat već počeo - priča nam **Slobodan Milošević.**

I ne samo on. Svi okupljeni s kojim smo razgovarali misle da se od Livna nema šta dobrog čekati. Na pitanje kolege iz „Večernjih novina" čemu se nadaju, odgovoreno je uglas „državi Krajini"

Kako je vrijeme prolazilo, informacija u novinarskoj bilježnici iz Glamoča je bilo sve više. Međutim, mnogo njih je bilo teško povezati što je bila još jedna potvrda specifičnosti soja ljudi iz ovog kraja. Da bi se proniknulo u srž njihove životne filozofije, bilo je potrebno mnogo više vremena nego što smo ga mi imali na raspolaganju.

Umjesto u fabričkim halama „ubijanje" vremena na ulici - centar Glamoča

Odavno bez posjetioca - spomenik Ivi Loli Ribaru

DUŠKO ZELJKOVIĆ, PREDSJEDNIK IZVRŠNOG ODBORA SKUPŠTINE OPŠTINE BOSANSKO GRAHOVO

PREŽIVJETI — ZNAČI USPJETI

Bosansko Grahovo, — Ratni i razarajući problemi na cijelom jugoslovenskom prostoru nisu mimoišli ni opštinu Bosansko Grahovo. Nažalost, svaka kriza češće i teže uvijek pogađa manje sredine poput ove naše - konstatuje predsjednik Izvršnog odbora Skupštine opštine Duško Zeljković. „I u ona, neka, tobože najsretnija vremena mi ovdje nismo bili izrazito razvijeni, mada su nas svrstali, i još sada smo u kategoriji privredno razvijenih opština BiH.- Valjda da bi se naša bijeda još više naglasila i još više nas pogodila i onemogućila razvoj u bilo kom pogledu".

Nakon svog sumornog uvoda predsjednik Zeljković podastire aktuelne privredne pokazatelje u opštini Bosansko Grahovo.- Prije nešto više od godinu dana, prije nego što je na višestranačkim izborima pobijedila SDS, pokrenut je stečajni postupak u ciglani „27. juli". Do sada smo uspjeli prekinuti stečajni postupak, poravnati račune, pa je sada već u toku remont i priprema da se ciglana opet pusti u pogon. To znači i posao za 150 radnika. Isto tako, dolaskom na snagu novog Zakona o preduzećima šumsko-industrijski kombinat, Radna organizacija „Grahovo" u Bosanskom Grahovu razdvojila se u četiri samostalna preduzeća što je uzrokovalo niz organizacionih problema da bi prošle godine prestala radom sva četiri preduzeća. Tako je Pilana ostala bez sirovine, finale, dakle Fabrika masivnog namještaja koja je proizvodila stolice za američko tržište, ne radi, a radnici, njih 350, su na „čekanju".

Zbog svega ovoga Skupština opštine je donijela odluku o ponovnom udruživanju svih organizacija (šumarstvo, pilana, prevoz i finale, tj. Fabrika stolica) u jedinstveno preduzeće što je ovih dana i realizovano. Tako su šumarstvo i drvna industrija, koji su odvajkada činili okosnicu razvoja ove opštine, ponovo stavljeni u pravu funkciju s dobrim izgledima za napredak.

Pored drvne industrije i ciglane na teritoriji opštine Bosansko Grahovo radi još i pogon „Unisa" iz Vogošća, a upravo se ovih dana rješava njegova sudbina i razmatra mogućnost njegovog osamostaljivanja kao dioničarskog preduzeća.

Sličnu sudbinu preživljava i Fabrika gornjih dijelova obuće „Borac" iz Travnika.

Jedine dvije „svijetle tačke" u privredi Bosanskog Grahova - ističe predsjednik Zeljković su DP „Zdralovac" poznato kao treselište i Sjemensko-rasadnički centar „Šipad-Pržine" koji zajedno zapošljavaju oko 250 radnika, pa, zapravo, i ne predstavljaju, za razliku od šumskog - industrijskog kompleksa, okosnicu razvoja. „Treselište" je, na primjer, izgubilo tržište, a to je bila Dalmacija i šire hrvatsko i slovenačko tržište, no uspjeli su se preorjentiratina područje Srbije. Isti je slučaj i s Rasadnikom šumskih sadnica.

Što se planova za ovu godinu tiče - kaže predsjednik izvršnog odbora Skupštine opštine Bosansko Grahovo Duško Zeljković — oni su svedeni na jedan jedini cilj - preživjeti. „To smo uspjeli u prošloj godini, a ova, ocjenjujemo, neće biti ništa bolja, pa ako postignemo lakše preživljavanje ovih teških vremena, zabilježili ćemo to kao uspjeh".

Ono što čini najveću brigu - naglašava Zeljković, su pokušaji podjele Bosne, ali tu već imamo spreman odgovor. Kako smo proglasili i prihvatili život u Autonomnoj regiji Bosanska krajina učinit ćemo sve na ojačavanju međusobnih ekonomskih veza. Političke su dosta dobre i idu na bolje. Ono što je problem koga hitno treba riješiti je - informativni sistem.

Programe Radija i Televizije Sarajevo ne možemo pratiti i zapravo nikada se niko nije ni potrudio da za opštinu Bosansko Grahovo obezbijedi kvalitetan TRV-signal iz Sarajeva. Zbog toga Grahovljani i ne plaćaju RTV-pretplatu. Krajnje je vrijeme da se ozbiljno i hitno pride realizaciji ideje o uspostavljanju informativnog, radio i televizijskog sistema Bosanske Krajine".

V. ĆALIĆ J.

KRAJIŠKE AGRARNE TEME

NJIVA VRAĆA UDARAC!

Piše Milan RAKIĆ

Krajiški seljak se boji proljeća, kao rijetko kada dosad umjesto da se raduje proljetnoj brazdi i novoj vegetaciji on je kune! Šta je to, veliko i opako, stalo na žulj krajiškog seljaka (i ne samo njega), pa poljoprivrednici umjesto da hrle zemlji od nje, bježe kao da je đavo! Razloga je mnogo a odgovor jedan: godinama nije bilo teže raditi na zemlji, proizvoditi hranu za sebe i druge. Kao da se sve urotilo protiv agrara i seljaka: skupi repromaterijali, a i nema ih, gorivo koje fali, agrarna politika koje nema i banaka kojih ima, ali i kamata od kojih boli glava!

OBEĆANJA NE ORU NJIVE

Nakon sastanka u Privrednoj komori u Banjoj Luci gdje su se okupili i stručnjaci iz agrara i predstavnici Zadružnog saveza, kao i oni iz Ministarstva za poljoprivredu BiH, ostao je mučan utisak. Bilo je tu i predavanja i napadanja i obećanja. Bilo i prijetnji i činjenica koje ništa nisu govorile. Bilo i starih fraza i praznih priča. I sve kad se sabere ide na jedno: poljoprivredi se ne piše dobro i samo čudo može da joj pomogne pa da ove godine zaoremo brazdu koja bi bila veća nego lani.

- Ove godine planiramo da proizvedeno tržnog viška pšenice od 28.500 tona, ozimog ječma 9.980 tona, jarog ječma 2.500 tona, jare zobi 9.660 tona, uljane repice 1.260 tona, suncokreta 1.255 tona, soje 6.500 tona, kukuruza 52.650 tona krompira 5.000 tona, plantažne jabuke 10.700 tona, kruške 5.000 tona, mlijeka 24 miliona litara, tovne junadi 28.600 komada, tovnih svinja 118.000 komada, brojlera oko 4 miliona. Da bi se to proizvelo mora da prethodi i kvalitetna sjetva - kaže Mustafa Hodžić iz AIPK „Bosanska krajina".

Tržna proizvodnja Bosanske krajine je velika, a da bi se to ostvarilo, treba ispuniti niz preduslova i uslova, tačnije osigurati dovoljno repromaterijala. A njega, pa da se i zlatom plaća, nema. U prvom redu goriva za poljoprivredne mašine. Iz banjolučkog „Energopetrola" mogu da obećaju samo neizvjesnost! Nešto „dizela" se dobilo (oko 1000 tona), još se računa na 150 tona, a pravo snabdijevanje može da krene kad proradi rafinerija u Bosanskom Brodu! U „Trgopetrolu" vele da od „Ine" nisu dobili ni kap goriva, da je iz Srbije zabranjen uvoz naftnih derivata. Jedino ako se ta zabrana ukine, iz Pančeva može da se dopremi gorivo za agrar. Takođe se predlaže da treba da bude oslobođeno 10 dinara doprinosa za puteve po jednoj litri goriva.

- Nikad nismo bili slabije snabdjeveni za posljednjih 25 godina - kaže nam Azra Sekulović iz „Agrokrajine", jednog od najpouzdanijih snabdjevača poljoprivrede sjemenom, đubrivom i sredstvima za zaštitu. Sad od fabrika ne možemo direktno da kupujemo đubrivo već to moramo da radimo preko posrednika!

Da li će, bar SIV pomoći da se jakom finansijskom injekcijom pospješi poljoprivredna proizvodnja, ostaje da se vidi. Obećanja ima, ali ona ne oru njive.

KAMATE „REŽU" KUKURUZ

Goriva, dakle, nema, sa sjemenom, đubrivom i sredstvima za zaštitu nije ništa bolje, a novaca za proljetne radove ako i bude, stizaće po paprenoj kamati. Po onom što kažu u prijedorskoj banci, kamata bi mogla da bude i 568 odsto!. To naravno, agrar, čiji je „koeficijent obrta" nešto veći od „jedinice" ne može da izdrži. To ne mogu ni organizacije poljoprivrede iz društvenog sektora, ali ni seljak.

- Ranije sam sijao dosta, imam 84 dunuma zemlje, ali ovog proljeća ću dobro da razmislim šta da radim. Od zemlje se sve manje može da živi - kaže nam Franc Šubić seljak iz Malog Blaška.

Najvažnije proljetna kultura kukuruz trebalo bi da „izvuče" pšenicu koja je jesenas zasijana na polovini planiranih njiva. Već sad, stručnjaci su izračunali, da bi kukuruz mogao da košta (po trenutnim cijenama) oko 32 dinara po kilogramu!

- Platili smo kukuruz, ali ne možemo da ga dobijemo. Sigurno je da ćemo tražiti i đubre-

● Stručnjaci računaju i planiraju, političari pričaju i obećavaju, a seljaci se boje proljeća! Nikad više stručnjaka agrara bez posla, nikad više neobrađene zemlje i nikad više praznih stomaka. Ako stane HPK, staće i mnoge fabrike. Zašto Franc Šubić, seljak iz Malog Blaška, mijenja „sjetveni plan"

tu međunarodnim putem. Ako stane naša fabrika, staće i mnoge druge. Ova politika koja se sada vodi je grupa i poljoprivreda je dovedena u pat-poziciju - kaže nedvosmisleno **Savo Lončar**, direktor HPK iz Draksenića.

Kada se sve sračuna, sakupi i sabere, agraru se zaista ne piše dobro. Preciznije, nije riječ samo o opstanku jedne privredne grane dakle, poljoprivredi, već o najvitalnijem interesu žitelja ovih prostora. A da su činjenice neumoljive, jesu: samo u Bosanskoj krajini svake godine ostane više od 60 hiljada hektara neobrađenih oranice, trenutno je oko 5.000 poljoprivrednih stručnjaka na zavodu za zapošljavanje. Njive su prazne, u korovu, stručnjaci bez posla, a hrane je sve manje.

KAMERA „GLASA" NA VLAŠIĆU

SNIJEGA NAPRETEK

Kriza čini svoje, ali gostiju ipak ima

Parkiralište kao i smještajni kapaciteti hotela „Babanovac" su prebukirani

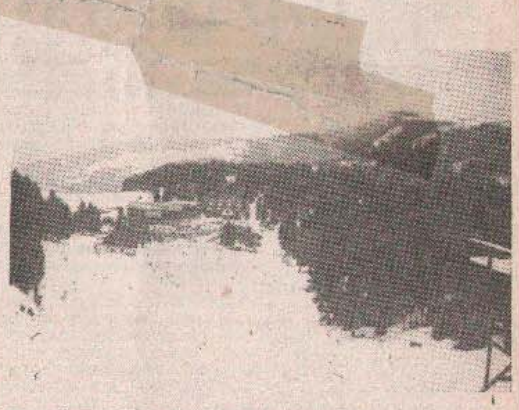

Impresivan pejzaž pruža se sa vlašićke skakaonice

Tekst i snimci: Brane RADULOVIĆ

Dok snijeg u ravničarskim predjelima ove zime i hoće i neće, ali ga češće nema ni za „lijeka", na Vlašiću bijelog prekrivača ima za „izvoz". U ovom poznatom turističko-rekreativnom centru spremno su dočekali zimsku sezonu, koja traje znatno duže nego što to kalendar za najhladnije godišnje doba predviđa.

Gostiju je, doduše, manje nego ranijih godina, ali su ovdašnji turistički poslenici i ugostitelji, ipak, zadovoljni.

Ljubitelji skijanja i boravka na čistom planinskom vazduhu imaju priliku da, daleko od tmurne svakodnevice, u pravom smislu riječi uživaju.

Staze se redovno održavaju, žičare rade, punktovi za iznajmljivanje opreme gostima su stalno na raspolaganju. Najmladi imaju priliku da se uključe u rad škole skijanja, koju drže stručno osposobljeni instruktori. Na Vlašić vrijedi doći, makar i na samo 2-3 dana. Ono o čemu ne treba mnogo govoriti su cijene. Inflacija, pa tako i stalno povećanje naknade za usluge, ide ukorak sa cijenama dolje, u niziji. Nije baš najzdravije za radnički džep, ali ko voli bijeli dekor, skijanja i pravi odmor, već će nekako obezbijediti novac za boravak na ovoj planini-ljepotici.

ИНТЕРВЈУ „НЕДЈЕЉНОГ ГЛАСА“

Академик Василије Крестић

НА КРАЈУ ЦРНО-БИЈЕЛЕ ИСТОРИЈЕ

Славољуб ШЊЕКИЋ

● Хрватско историјско право истиче се и онда када га није било, често и на просторима којима Хрватска никада није владала. Срби су се залагали за југословенску идеју, за слогу и сарадњу, када је искрено нуђена

О историји Срба у Хрватској од половине прошлог до почетка овог вијека, знало се мало, или - погрешно. Тако сматра академик Василије Крестић. Његова најновија књига „Историја Срба у Хрватској и Словенији 1848-1914“, стручњаци тврде, значајно попуњава празнину у српској историографији. Потврда за ово већ је стигла и додјелом угледне „Политикине“ награде за публицистику и научни рад. Књига је пионирског карактера, каже аутор. Прва је те врсте, у којој је на основу обимног истраживачког рада покушано да се напише цјеловита историја.

- Осим неких појединачних чињеница о којима се знало, први пут објављује се читаво богатство других. Није ријеч само о новој изворној грађи, већ је сачињена историја која има једну црвену нит, логику од прве до посљедње стране, која осмишљава ту прошлост. Ми до сада нисмо имали научно осмишљену прошлост Срба у Хрватској. Мој циљ био је, на основу научно провјерених докумената, да прикажем цјелокупну историју српског народа на тим просторима: политичку, економску, културну, историју српско-хрватских односа, југословенске идеје- каже академик Крестић.

ГЛАС: Кажете да су досадашња сазнања о овој теми била оскудна или погрешна. На којим погрешним премисама су заснивани досадашњи судови о том периоду Срба у Хрватској?

Крестић: - Некада погрешна или недовољна, а некада и злонамјерна. Ријеч је, прије свега, о оцјени Срба у Хрватској и о њиховој политичкој активности. Највише су, рецимо, приказивани као народ служничког менталитета: у Хрватској и Славонији у служби мађаронске, а у Далмацији италијанске политике. Иза тога није слиједило објашњење. То није била служничка политика, већ су Срби, због оспоравања, тражили оне путеве који би их чинили посебно признатом националном индивидуалношћу на подручју Хрватске, Славоније и Далмације. Питање признавања, или непризнавања Срба у Хрватској, као политичког и конститутивног народа, један је од суштинских проблема тамошњег живља и то је оно што је историографија до сада углавном недовољно или погрешно објаснила. Негативно су, притом, приказивани Срби у Хрватској, не зато што су играли негативну улогу већ због тога што је то служило и дневнополитичким интересима и потребама. То је поједностављено, црно-бијело приказивање, које нема везе са научно провјереним чињеницама већ је ријеч о политикантском приступу историји.

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСТВО, АЛИ ИСКРЕНО

ГЛАС: Пажњу сте посветили и српско-хрватским односима. Колико је ту било научно неутемељених тврдњи?

Крестић: - Како да не. Рецимо да су Срби увијек били ти који су одбијали да прихвате југословенску идеју, а да су Хрвати били ти који су је пансирали. Чињенице, међутим, говоре да су се и Срби залагали за југословенску идеју, за слогу и сарадњу, кад је она била искрено нуђена. Кад је нудила равноправност. Нису је могли прихватити и онда када је та идеја само по имену била југословенска, али не и по својој суштини. Историја српско-хрватских односа заиста је значајна компонента ове књиге и доноси пуно новога. Чак бих рекао: толико новога да ће се многи људи који имају оскудна предзнања, или знање која није на научном нивоу, напросто шокирати.

ГЛАС: Како у контексту укупне српске историје оцјењујете положај српских крајина. Колико Хрватска има „повијесно“ право на Книн, а колико Срби на самосталност на овим подручјима.

Крестић: - Посебно поглавље посветио сам проблему крајина и заједничкој акцији Срба и Хрвата у ослобађању од турског и аустроугарског јарма. Показао сам и како и када су српски и хрватски покрети ишли упоредо и када су се размимоилазили. Крајине су, у сваком случају, и у прошлости играле значајну улогу, јер је српско становништво ту било заступљено огромном већином. Укидањем војне границе 1881. године, крајине су укопљене у састав Хрватске, под власт Сабора и бана. Поставило се тада питање да ли ће Срби и Хрвати моћи да сарађују или ће слиједити међусобно супротстављање путеве националног и политичког развитка. И једна и друга страна, колико су то могле, биле су свјесне да се упаском Срба у политички живот Хрватске намеће питање сарадње, или борбе. Било је покушаја сарадње, али често и супротстављања и размимоилажења. Грађанска опозиција, како из редова праваша тако и из такозваних „неовишњака“, супротставља се елементарним политичким захтјевима. Србе из крајина, па и из читаве Хрватске, тако је просто тјерала у табор владајуће Народне странке. Јер, Народна странка је била спремнија од опозиције да чини уступке Србима.

КРАЈИНЕ КРВЉУ НАТОПЉЕНЕ

Када се поставља питање о томе ко има неко право, да ли је ту ријеч и о историјском, али и о природном, односно етничком. То хрватско историјско право истиче се и онда када га није било. Често се оно простире и на оне области којима Хрватска никада није владала. Историјско право владало је једно вријеме у феудалном, а потом у грађанском друштву. Развојем грађанских права и слобода оно бива потискивано на рачун природног, етничког права. У конкретном случају, преплићу се два права, Срба и Хрвата. Осим тога, не може се рећи како Срби немају своја историјска права на те територије. Читав низ повластица које су добијали током дуготрајне историје потврђује да је то њихова земља и са историјског становишта.

ГЛАС: Повластица, које нису стизале од Хрвата?

Крестић: - Наравно, већ од хабсбуршког двора, од династије, од војних кругова. Срби су, осим тога, натапали ту земљу својом крвљу, бранећи је од непријатеља. Они су култивисали и оплеменили то земљиште. На тим просторима има их толико да је етничко право на њиховој страни. Како помирити етничко или природно право са историјским? Испоставља се, нажалост, да ту помирења нема и зато је дошло до овако жестоког сучељавања између Срба и Хрвата.

ГЛАС: Зашто баш историја Срба од 1848. године, која је била револуционарна у средњој Европи?

Крестић: - Штошта се догодило у тој препомној години, не само на подручју гдје су живјели Срби - у Лици, Банији, Кордуну у Славонији, Срему - него и у читавој Европи. Други разлог је тај што сам желио да проучим грађански период од Срба у Хрватској, а не феудални када су владали другачији односи. Сматрао сам и да немам довољно снаге да се спустим у далеку прошлост и да проучавам историју Срба од тренутка када су населили те просторе. Негдје сам, једноставно, морао да почнем и кренуо сам од 1848. године, која означава престанак феудалног и почетак капиталистичког уређења. Зауставио сам се на 1914. години, која такође представља значајно размеђе.

ГЛАС: Колико су историчари и историографија у служби дневне политике? Да ли историчаре треба да гризе савјест због свега шта се десило у овој земљи?

Крестић: - Колико су криви, првенствено зависи и од политичког и друштвеног система. У тоталитарним системима све је у служби политике. Мислим да је мало историчара који су служили дневној политици. Ако их и има, онда их је више у модерној савременој историји него међу онима који проучавају ранија раздобља. У сваком случају, притиска је било, али и страдања, што говори о моралним и чврстим људима који су се томе супротстављали.

Василије КРЕСТИЋ

Меморандум је превазиђен

ГЛАС: Вама се, између осталог, приписује и коауторство на изради Меморандума. Тај документ данас дио опозиције окривљује као извориште невоља које су се десиле.

Крестић - Меморандум је имао за циљ да пољуља систем изграђен у Титово вријеме, а који је тада још постојао. У том погледу, он је одиграо значајну улогу и мислим да ми који смо учествовали у његовом писању немамо разлога да се стидимо. Одиграо је улогу која му је намијењена иако није био завршен.

Они који нападају Меморандум, а нападају га у првом реду из Хрватске, нису свјесни да је он писан у једном времену и да је са становишта данашњег националног, друштвеног и економског развитка потпуно превазиђен документ. Онаквог какав је био ја га сада, за ово вријеме, не бих потписао. Они који се сада обрушавају на тај документ, једноставно, траже жртвеног јарца за све што нас је снашло. Не желе да виде да је и Меморандум допринио да се устане против чега се морало устати, те да се омогући вишестранчки систем и друштво које треба да нас уведе у демократију. У оно вријеме, то је био опозициони документ. Сада би сигурно могао бити другачији документ. Није случајно што је онда изазвао буру јер је рушио систем.

ГЛАС: Има размишљања да би требало поново писати неки нови меморандум?

Крестић: То, по мом мишљењу, више није ствар Академије. Она се подвукла у једном тренутку када није било политичких странака. Одиграла је неку улогу сурогата у недостатку партија. Данас, када политичких странака има и можда више него што је потребно, то треба да раде оне и политичке личности, а не Академија.

Опозиција која критикује Меморандум у ствари се идентификује са онима из Хрватске који су од почетка критиковали овај документ. Стеван Сремац је једном рекао: „Србин када хоће да буде демократа он се идентификује са својим противником“. Дакле, прими његове ставове, особине и мисли да је постао демократа. Треба подсјетити какав талас опозиционе борбе и отпор је изазвао тај документ, а не процјенити га са становишта оних снага које су тада устале против њега, у жељи да конзервирају овдашњи тренутак и власт.

ШТА ЋЕ БИТИ С ЈАСЕНОВЦЕМ?

ПОД ЗАШТИТОМ ЧОВЈЕЧАНСТВА

• Многи наши уважени саговорници су се сложили у једном: Јасеновац треба да има екстериторијалитет и да буде под заштитом Уједињених нација

Пише: Милкица МИЛОЈЕВИЋ

Послије разговора са историчарима, естетичарима, филозофима, књижевницима, стручњацима за међународно право, мислећим људима... још смо далеко од одговора на, како рече професор Гајо Секулић, „једно од најболнијих питања читаве послијератне историје Југославије".

Можда смо, ипак, ближе једном сазнању: да питање Јасеновца, није само питање историје (послијератне) и Југославије, него и питање односа према прошлости и злочину и питање — човјечанства.

О Јасеновцу се дуго ћутало и тек кад се послије попа стоћећа, на тим истим просторима, поново догодио рат, отворила се, као провалија, недоумица: шта даље с Јасеновцем? Или,

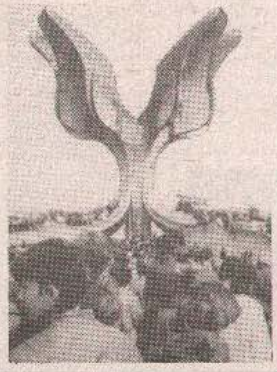

„шта даље с нама", како се пита књижевник Давид Албахари.

Многи су се наши уважени саговорници сложили у једном, да ново стратиште не може остати „власништво" ни ти једне државе, јер оно „припада" човјечанству. Да Јасеновац, дакле, треба да има екстериторијалитет и да буде под заштитом Уједињених нација, или, можда, неке друге међународне организације.

Ако се тако догоди, Јасеновац би био ослобођен — од нас. Апи, то је тек почетак одговора. Јер, заиста шта ћемо с нама самима?

МЛАДЕН ОЉАЧА, КЊИЖЕВНИК, БАЊАЛУКА

Стратиште као среталиште

Јасеновац мора да остане, као споменик варварства, али и хуманизма, јер је то стратиште, послије другог свјетског рата, постало среталиште, чак и „љубилиште" за све народе. Нажалост, овај посљедњи рат је све то срушио.

Надам се да ће Јасеновац добити оно мјесто које му припада, јер он је историја и из историје се избрисати не може.

— Већ сада, допаском „плавих шљемова", Јасеновац је под заштитом Уједињених нација, као спорна територија. Он, дакле, није ни хрватски ни српски и о судбини Јасеновца ће се морати водити преговори. Ја лично вјерујем у успјех тих преговора. То је једини пут да се дође до разумног рјешења без проливања крви. А крви је у Јасеновцу већ било премного.

ЂУРО ДАМЈАНОВИЋ, КЊИЖЕВНИК

ОПСТАТИ У НЕЗАБОРАВУ

• Не мислим само на Јасеновац, него на све споменике који подсјећају на зло, мржњу и безумље

Јасеновац не смије да се заборави, да не би било, убудуће других Јасеноваца. Он мора остати и опстати, прије свега, у незаборави.

А што се територијалне подјеле тиче, не знам да ли би било добро да Јасеновац остане територ| Републике Хрватске. То би требало да буде нека општа територија, „власништво" свих народа и свих људи. Људи од правне науке сигурно знају како се то, практично, може извести.

Када говорим о Јасеновцу, не мислим само на Јасеновац него на све споменике који подсјећају на зло, мржњу и безумље. На примјер, Голи оток је био Јасеновац у слободи. Ни он не смије да се заборави.

На крају крајева, не само да не смију, такве се ствари и не могу заборавити, ма колико се државе или режими и владаоци трудили и „радили" на заборави. Туђман хоће да се Јасеновац заборави. Његови људи стално умањују број жртава страдалих у овом логору, са циљем да нас на крају убиједе — да Јасеновац као стратиште није ни постојао.

СОЊА ЛИХТ, СОЦИОЛОГ, ПРЕДСЈЕДНИК ХЕЛСИНШКОГ ПАРЛАМЕНТА ГРАЂАНА И САРАДНИК НА ИНСТИТУТУ ЗА ЕВРОПСКЕ СТУДИЈЕ У БЕОГРАДУ

СПОМЕНИЦИ СУ НЕДОДИРЉИВИ

• Ако новонастале националне државе нису вољне да споменике одржавају са дужним пијететом, они морају добити екстериторијалност

— Пре свега, мислим да у цивилизованом свету споменици треба да остану недодирљиви депови прошлости. Дирањем у споменике стално и наново хоћемо да пишемо историју. То је опасно, јер се историји тако даје идеолошки садржај. Тиме се, онда, оптерећују и будуће генерације.

Што се тиче Јасеновца, и свих споменика из једног од најмрачнијих, ако не и најмрачнијег, периода историје — фашизма, споменика који подсјећају на покушај уништења, геноцида, мислим да се такви споменици, никад, ни у ком случају, не смеју дирати. Не само због објективног приступа историји, већ и зато што су ти споменици опомена и подсјећање. Не само подсјећање на жртве, него и опомена да се такви злочини никад и нигдје не смеју понавити. Њихово рушење, или довођење у питање, доказ је не само спремности да се заборави злочин, него и — могућности будућег злочина.

Не говорим само о Јасеновцу, не мислим само на жртве српског и јеврејског народа, него и на жртве хрватског, муслиманског... свих народа и људи.

Очигледно је да данас те врсте споменика подсјећања на најужасније злочине, допазе у питање и у другим државама посткомунизма. Зато мислим да, ако новонастале националне државе нису вољне да их одржавају са дужним пијететом, ти споменици морају добити екстериторијалност. Морају, дакле, бити под заштитом европских институција, Европског, парламента, КЕБС-а, Европског савета, или пак под заштитом Уједињених нација.

АКАДЕМИК ДР МИЛАН БУЛАЈИЋ, ИСТОРИЧАР И СТРУЧЊАК ЗА МЕЂУНАРОДНО ПРАВО, ПОТПРЕДСЈЕДНИК ОДБОРА ЗА ГЕНОЦИД САНУ

ТУЂМАНОВ ИСТИНОМ РАЗБИТИ „ЈАСЕНОВАЧКИ МИТ"

• Без утврђивања броја жртава не може се говорити о ратној штети нити о разграничењу • Треба тражити примену Међународне конвенције о спречавању и кажњавању злочина геноцида

Најважније је утврдити број жртава усташког логора смрти — систем логора Јасеновац. Управо у 1991. години, педесетогодишњици оснивања логора ужаса — Јасеновац, хадезеовски врховник Фрањо Туђман неколико пута је смањивао број жртава злочина геноцида у Јасеновцу: најприје на 30 а затим на 20 хиљада, позивајући се на њемачке изворе. Није случајно да је посљедња процјена дата поводом разговора на Хашкој конференцији о Југославији. Јер, без утврђивања броја жртава не може се говорити о ратној штети нити о разграничењу.

На другој страни Српска православна црква сматра да је у Јасеновцу страдало не мање од 700 хиљада, док је проф. Булатовић дошао до броја од 1,110.929. Чињенице говоре да је Земаљска комисија ХРВАТСКЕ за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача 1945, док су трагови били свјежи и много више живих свједока, извршила са процјеном од 500 до 600 хиљада жртава. Према јеврејским изворима било је само јеврејских жртава око 20 хиљада. Само дјеце 10.340. Дозволити расправу о жртвама најсуровијег логора у окупираној Европи од 20 до 500, 600, 700 или преко милиона је неправда, велики злочин према невиним жртвама.

Број жртава усташких злочина геноцида у Јасеновцу се може утврдити институционирањем истраживања, користећи искуства Јеереја — Јад Вашема у Јерусалему, образовањем Музеја жртава геноцида. У оквиру Музеја геноцида потребно је именом и презименом идентификовати жртве усташког логора Јасеновац обрадом грађе из пописа жртава рата (1964), која се састоји од 2.948 кутија са око 750.000 пријава; секундарне грађе Комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача, пописа „жртава фашистичког терора" Савеза бораца НОР, „читуља" Српске православне цркве, Архива Оружаних снага, републичких, регионалних и општинских архива, података у посједу појединих истраживача, анкете вођене преко „Политике" и др. За извршење прве фазе овог пројекта ангажован је Савезни завод за статистику уз коришћење најсавременије компјутерске технологије.

Истину о усташком логору Јасеновац треба саопштити свјетској јавности. Аутор ових редова је утврдио да у Архиву Уједињених нација у Њујорку, гдје се напази документација о нацистичким логорима на подручју окупиране Европе у другом свјетском рату (Аушвиц, Дахау и др.), логора смрти Јасеновца нема ни у регистру забиљеженог. У Архиву Међународног комитета Црквеног крста у Женеви аутор је пронашао само двадесетак фотографија које Јасеновац приказује као уредни радни логор (заточеници за машинама, заточенице на пољима пласте сијено, кувари у бијелим мантилима, љекари са микроскопима, итд.).

У томе циљу потребно је службеним путем предложити приказивање изложбе о Јасеновцу у Уједињеним нацијама. Преседан је направљен изложбом о Аушвицу, која је отворена на Дан права човјека 10. децембра 1991, затворена крајем јануара 1992, под насловом: „АУШВИЦ: ЗЛОЧИН ПРОТИВ ЧОВЈЕЧНОСТИ". На овој изложби је било истакнуто „да је Аушвиц задњи од великих логора смрти који је евакуисан", који је дејствовао пуним капацитетом до краја новембра 1944.: „У посљедњем моменту, јануара 1945, више од 50.000 затвореника који су били у стању да ходају изведени су из логора". И ово је велика неистина, јер је усташки логор Јасеновац радио пуним капацитетом до краја априла 1945, преко хиљаду заточеника, који су требали да нестану уништавањем трагова злочина геноцида, 22. априла 1945. су присма кренули у пробој, који је преживјело мање од стотину.

Хадезеовске неоусташке снаге су у јесен 1991. оскрнавиле Спомен-подручје Јасеновац. Савезно извршно вијеће је поднијело Меморандум Уједињеним нацијама и другим међународним организацијама 31. јануара 1992. Тим поводом треба тражити упућивање мисије УН за утврђивање чињеничног стања (Fact Finding Mission) у Јасеновцу. Потребно је предложити стављање Спомен-подручје Јасеновац на листу заштићених објеката свјетског насљеђа" UNESCO („World Meritage"). Међународну организацију за заштиту дјеце — УНИЦЕФ треба обавијестити о усташким злочинима геноцида над дјецом. Треба тражити примјену Међународне конвенције о спречавању и кажњавању злочина геноцида, коју је Генерална скупштина УН усвојила одмах послије другог свјетског рата 1948, а Југославија ратификовала 1951, те примјена савременог међународног права.

ŽIVOT KAO POEZIJA

Krošnja olistalog drveta je lijepa zato što je lijep svaki list

Piše Ismet BEKRIĆ

Proljeće u banjolučke aleje i parkove dolazi rano, hrabro se probije kroz kanjon Vrbasa, otisne niz padine Šibova, Starčevice i Šehitluka, donese miris trave iz ravnice prema Savi. I tako, krpe snijega još po visovima, a kestenovi pružili mlade dlanove listova, pupoljci se otvorili poput knjiga poezije.

Proljeće dolazi i ovog marta, a mi ga dočekujemo s nekom unutrašnjom strepnjom, sve više zatvoreni u sebe. Da liće nam upravo Njegovo Veličanstvo Proljeće pomoći da se i mi, kao pupoljci i listovi, otvorimo, otkravimo, da budemo sposobni prepoznavati i osjećati ljepotu i dobrotu u sebi i oko sebe, u detaljima, u običnim riječima, u pogledima, u blagim mislima, u druženjima?! Da li ćemo uopšte i biti svjesni tog dara što se zove Proljeće. Rađanje, Otvaranje, Radovanje?!

O proljeću je napisano mnogo, mnogo pjesama: ljepota prirode traži ljepotu riječi, a riječi se uvijek čini da nije uspjela iskazati tu ljepotu što nam se uvijek vraća, iako je mi, ponekad, nismo ni dostojni, iako je to nagrada koju, možda, u nekim trenucima nismo ni zaslužili.

Prisjećam se jednog davnog marta, kada je proljeće zakasnilo, nije se pojavilo onda kad smo ga, nakon duge, hladne zime, željeno očekivali... Dani su se nizali, a kestenovi nikako da bljesnu prvim listovima. A onda, kad smo već bili zabrinuti, proljeće je došlo noću i dočekalo nas ujutro pruženim rukama-granama drveća, cvjetovima u travi, pjesmom ptica. Razmišljao sam zašto je proljeće zakasnilo. Od jedne zamišljene, ili stvarne, ptice saznao sam da se zadržalo na jednom proplanku, moleći jedan stidljivi pupoljak da se otvori. Zamislite, zbog jednog pupoljka zakasnilo je da se otvore hiljade, hiljade, bezbroj, pupoljaka. Ali, proljeće je svjesno da njegova ljepota ne počiva na neuhvatljivom bezbroju nego, upravo, na bitku svakog pupoljka, svakog lista.

Množina ljepote polazi od jednine. Krošnja olistalog drveta je lijepa, zato što je lijep svaki list, i svaka grana.

Tako je, jednom, nastala i moja pjesma o proljeću koje je zakasnilo, i koje se, u stvari, borilo za jedinku svoje opšte ljepote, svjesno da je njegov smisao zasnovan na tom pojedincu, tom sićušnom pupoljku.

ZAŠTO JE ZAKASNILO PROLJEĆE

Jutros su u gradu svi očekivali proljeće,
da iz velikih kola prospe šareno cvijeće,
da drveće tužne svojim zelenim šlapom,
da se hitne sela plavcem nebeskom kapom,
da na svaku travku po biser rose kapne,
da svakome u gradu najljepše riječi šapne.

Ali proljeće tog dana nije u grad došlo,
iako su sve ptice otjmulu da je na vrijeme pošlo
i da svakog trena treba da se pojavi.
Ljudi su se podizali na prste da vide da li ide,
ušpešavali se da se proljeću svide,
kao što bi mu se sviđio cvijet prekrasan u travi.
Šta se to desilo? Nije valjda proljeće zaboravilo
da ga očekuju,
da mu pripremaju camjebe, da ga i budni snuju?

I svi su u gradu bili zabrinuti,
a jedan kesten već je počeo i da se ljuti.
Šta misli to proljeće?
Hoće li doći, ili neće?
Vaze su prazne, čekaju cvijeće,
i otvoreni čekaju prozori,
okraću stakle proljećnoj zori,
da u njihovih soba svijet
obasi po jedan rumeni cvijet.

A sutradan? Sutradan više nito nije bilo zabrinut.
I onaj kesten je zaboravio da je ljkada i bio ljut.
Proljeće je došlo u grad, srećno što ga svi vole.
ušla je, tako, trijumfalno, a vedro, blaga mu lice,
kao u starog profesora kad izlazi iz škole,
upisavši tog dana u sve dnevnike patice.

A kad se zatim objavilo
zašto je proljeće zakasnilo,
u gradu je nastalo veliko stevlje.
Nebo je postalo bistrije, plavlje,
i proljeću se, uz drveće,
podigli visok spomenik od cvijeća.

A zašto je proljeće zakasnilo?
Zašto se u zakazano vrijeme nije pojavilo?
Neka vam o tome ptica prozbori:
Pa, cijeli je dan jednog pupoljka stidljivog,
kog su sve šume proglasile za prekrasnog,
molilo, hrabrilo, da se otvori.

SEDAM DANA — YU—PRESSA

ŠTA JE SA UČITELJICOM ŽIVOTA

● Nevjerovatan teror referendumske reklame ● Ima li i u Banjoj Luci pametnih glava ili su sve ostale u Sarajevu? ● Kako „građanske" novine „Republika" grde srpske lidere?

Piše Ranko PRERADOVIĆ

Politika je, vele neki, ozbiljna stvar. Sudeći po onome što nam se sada na tom takozvanom (ako se sve ovo može pod taj pojam podvesti) političkom planu događa, ne da nije politika ozbiljna stvar, nego, da nije tužna i ružna, bila bi do zla boga smiješna. Gledamo li šta se sve događa sa i oko referenduma o suverenoj nam BiH? Toliko politikanstva i nerazum-poteza, čini se, na ovim prostorima nije bilo otkako je gavran pocrnio. A kao biber po pilavu, svemu tome je, evo, ova reklama i propaganda referenduma: dok ovi što ga provode stvaraju toliku javnu dreku pozivom na referendum, dotle ovi drugi što odvraćaju narod od referenduma - sistemom ispod žita s istom neumnosti gakću i buču. A narod, jadan, ibrati se i krsti: ne zna se više šta mu je u svemu tome stvarno raditi!? Toliko je novaca u sve to, kao u hladnu vodu, bačeno, da bi mnoge trebalo izvesti javno na stub srama zarad onih što, kontra tome, a kako to reče i čuveni brko Čengić, gladuju i ne umiju kraj s krajem, onesviješćeni, sastaviti. A gladuju, bogme, Muslimani, Srbi, Hrvati i svi drugi narodi i narodnosti!

Kao tren oduška u tom ludilu reklame i propagande referendumske dođe, nekako, prije koju veče izgovoreno ono „Hoću da kažem" u poslijednevničkom terminu Televizije Sarajevo (one iste s čijih su nas ekrana zabavljala dva dobra zabavljača - Alija Izetbegović i Nenad Pejić) iz usta, duhom Ante Sabljaka. Ne znam ko je čovjek, ali šta je govorio, bez dvoumljenja, potpisujem. Napose o mogućim pomirenjima u ovim nemogućim nam zavadama. Ispričao je i o Lazarevoj srpskoj Olji što se poslije kosovskog boja udala za turskog Bajazita, govorio i o crnogorskom kralju Nikoli, njegovom glasnom proboju u Evropu, pominjao toliko primjera iz prošlosti o primjenjivosti u ova vremena. Naglasio je da mi, evo, radeći što radimo, sebe pretvaramo u najveći cirkus Evrope! I, napokon, pitajući se šta je sa tom iostorijom-našom učiteljicom života - opravdano je pitanje: gdje su ljudi od uma, od pameti, od razuma?

A kada smo već kod te televizijske „opskure" naizmjenično „Hoću da kažem", jedno se pitanje samo po sebi nameće: zar su samo umni, I ljudi koji imaju šta da kažu, „nastanjeni" u Sarajevu i oko njega, zar ih drugdje, stvarno, u ovom dunjaluku, nema?! Zar pametnih stvarno nema u Banjoj Luci, primjerice, ili je već uveliko i znalački Televizija Sarajevo otpisala ovaj grad?

A ta otpisivanja su godinama vidna i prisutna na relaciji Sarajevo-Banja Luka. Pa, odakle onda čuđenje što se sve ovo, ovako kako jeste, događa. Zar da budemo bliski da se ljutimo, a samo jedan od nas onom drugome - opaljuje šamare?!

O novinarskoj, informativnoj kontraproduktivnosti može se govoriti nadugo i naširoko u ova referendumska vremena. To, čak, i pod uslovom da se ne pominje ona „Slobodna Bosna" i još četiri-pet stranačkih, koalicijskih novina, sarajevsko-mostarskih. Primjerice, šta sve „kolumnaši" glasovita „večeruša", šta poručuju „Večernje novine" pa to je čista kontraproduktiva. Čitajući ih „naopačke" i Krajišnici mogu shvatiti ponešto „šta im se poručuje". Stoji činjenica da su dnevne (ili večernje) novine kao ono cvijeće koje ujutru procvjeta, a svečeri uvene i više ničemu ne služi. Ali, novine su i rođeni, valjani dokument - ostaju za moguću budućnost. Pa, vidi i izvidi šta ćeš sa sobom sutra!

I, napokon, o novinama i novinarstvu je riječ: to, čini se, „Republika" ocrtava i karakteriše srpske lidere. Najprije „raspucavanje" oko dr Radislava Vukića zaista graniči sa neukusom, a onda, naravski, ne može ostati pošteđen toga ni dr Radovan Karadžić, čelnik ovome prvome. Ne znam, niti mogu shvatiti da jednim, građanskim, slobodnim, otvorenim, demokratskim novinama smetaju samo „mane" srpskih lidera. Kao da drugi narodi nemaju lidere s manama i skaradnostima? A odlično zna i Pseudonim Pilipović da su čelnici muslimanskog ili hrvatskog naroda takođe sa svojim skaradnostima i manama ali, eto, oni nisu Srbi. Za žaliti je da u posljednja dva broja „Republike", koja je mogla lvicom građanskog (da je, naravno, to htjela!) imaju i dva nastavka o Vukiću i pola stranice o Karadžiću na taj način na koji Pseudonom Pilipović i njemu slični pišu. No, neka im bude takva - građanska „Republika". Normalnima ona ne treba.

POVIJEST IZUMRLOG AMERIKANCA (12)

Ko-menči Sedme konjice

● Konj Ko-menči, jedini preživjeli u masakru na Litl Big Hornu, ušao je na velika vrata u legendu Dalekog zapada

Velimir BOJKO

Nakon što su Indijanci otišli, na bojište se spustila noć. Iznemogao od desetina rana, konj **Ko-menči** se spuštene glave jedva održavao na nogama pored svoga mrtvog gospodara. Prošla je noć, pa još jedan dan, pa još jedna noć. A onda su se izjutra pojavili istureni dijelovi jedinice Terija I Gibonsa. Tek što su se vojnici prihvatili pokapanja izginulih Kasterovih konjanika, primijetili su siluetu ranjenog konja. Odmah su se okupili oko njega i - prepoznali ga: **- Pa to je Ko-menči kapetana Kijoga!**

Vojnici i oficiri stajali su nijemi pred prizorom. Ti ljudi, okorjeli decenijama vojevajući na Granici, koji su doživjeli i vidjeli bezbrojne pogibije i svakojake ljudske nesreće i patnje, sada se nisu stidili što plaču. Milovali su konja i dodirivali njegove još svježe rane nježno i sa strahom, kao svetinju.

Konja su zatim odveli do potoka, ispralli mu ozljede i obložili ih ljekovitim indijanskim travama. Potom su ga smjestili na parobrod „Daleki zapad" u posebno ležište. Nekoliko stotina kilometara prevalio je brod nizvodno, do tvrđave Linkoln. Ondje su Ko-menčija preuzeli veterinari. Konj je imao desetine rana, od toga sedam teških - tri u kosti i četiri u meso. Liječili su ga mjesecima.

U naredbi, koju je 10. aprila 1878. izdao pukovnik **Stardžis**, komandant tvrđave Linkoln, kaže se **„da će vojni jurišni konj zvani Ko-menči, od sada pa nadalje, uživati svu pažnju", te „da ga se, sve dok je živ, ne smije jahati, niti koristiti za bilo kakav posao"**. Jedino ima da svakog 25. juna, na dan bitke, bude svečano osedlan i da prisustvuje paradi. Konjušar Gustav Korn određen je da se svakodnevno brine o ovom konju.

Tako je Ko-menči, jedini očevidac masakra na Litl Big Hornu, na velika vrata legendi ušao u povijest Dalekog zapada.

Valjda jedini konj u istoriji ovako „penzionisan" za ratne zasluge, Ko-menči je provodio dane voljen i tetošen. Ljubimac ljudstva Tvrđave, Ko-menči je živio lagodno i u izobilju, pa se vremenom razmazio i obezobrazio. Pojeo bi svaki cvijet koji bi zasadili oko kasarni. Uznemiravao je druge konje u štalama i na vježbalištu. Uvlačio je glavu kroz prozor oficirske kantine tražeći šećer, a u vojničkoj kantini dobivao je pivo. A kad bi o svečanosti zasvirali „Geri Quin", uznemirio bi se u sjećanju na stare dane.

U jednom sukobu sa pobunjenim Sijuksima iz rezervata, kod mjeste zvanog **Vundid Ni**, 1890. godine, poginuo je konjušar Korn. Ubrzo je, spuštenih ušiju, uginuo i Ko-menči. Nije skončao od starosti, već od tuge za čovjekom, na kojeg je godinama bio upućen i koji ga je hranio i pazio.

Na ovoj fotografiji iz 1878. godine su Ko-menči i njegov pazitelj Korn. Na konju se vide ožiljci rana od indijanskih strijela i metaka. Koga put nanese u SAD, Ko-menčija i danas može vidjeti. Konj se nalazi, brižljivo prepariran, u muzeju univerziteta u **Lorensu**, u državi **Kenzes**.

ZAPISI S POVODOM

BALKANCI I(LI) EVROPLJANI

Po generičkom određenju mi jesmo Evropa, ali po specifičnom mi smo Balkan

Piše Ranko Risojević

Ulazeći u ozbiljnije razgovore, umni su ljudi došli do spoznaje da je potrebo prvo odrediti pravo značenje ključnih pojmova koji će se u tom razgovoru koristiti. Na taj se način, već u samom prilazu temi razgovora, izbjegavaju mogući nesporazumi tzv. terminološke prirode a koji su gotovo pretežni među ukupnim poteškoćama ljudskog sporazumijevanja. Jedan od tih nesporazuma jeste pojam Evropa. Šta se želi reći stalnim i naglašenim isticanjem da mi jesmo ili nismo u Evropi, mi Balkanci, bivši „Jugosi", ovdašnji lumpenproleteri i nikogovići kakvim nas želi predstaviti propaganda naših osvjedočenih neprijatelja. Je li u pitanju još jedna nesavladana lekcija iz geografije, istorije ili nečega trećeg, čega se oni poslovični „vlasi" ne mogu da dosjete?

Logika poznaje dvije vrste definicija iliti određenja jednog generičkog i drugo specifičnog. Po generičkom određenju, mi jesmo Evropa, ali po specifičnom mi smo Balkan. Taj se Balkan proteže, zavisno od toga ko nas posmatra, ako to ne činimo već mi sami, od Jesenica, od Zagreba, od Banje Luke, od Beograda, Sarajeva, itd. Većina Engleza smatra Ljubljanu balkanskim gradom, dok sami Slovenci ni za živu glavu to ne bi prihvatili. Ipak, po nešto blažim normativima kakvi se primjenjuju na gradove, Ljubljana je već srednjoevropski grad.

Opšti nivo kulture

Šta smo uzeli u obzir prilikom ovog određenja? Opšti nivo kulture stanovništva koje živi u Ljubljani, njihov odnos prema gradu i odnos grada prema svojim stanovnicima. Održavanje čistoće ulica, gradski saobraćaj, izgled prodavnica, odnos građana jednih prema drugima, kulturne i školske institucije. Pristup gradskih otaca ukupnoj problematici svega grada može da se razlikuje u detaljima, ali on mora imati donju granicu ispod koje se ne može ići, gdje svaka vlast pada na ispitu bez obzira za šta se izjašnjavala. Tu donju granicu evropski gradovi davno su podigli povisoko, ali i oni se međusobno veoma razlikuju. Te se razlike mogu vidjeti ne samo u sitnicama nego i u ozbiljnijim stvarima, kakav je, na primjer, odnos prema invalidima. Taj visoki kulturni nivo dostigle su skandinavske zemlje, ali ne i Engleska, Njemačka ili Francuska, na primjer.

Otklon od bivše, komunističke vlasti, ova nova vlast tek je naznačila, brojni razlozi spriječili su je da definiše nove, polazne osnove za svoju vlast. A bez tog definisanja vlast zaista ne vlada i od nje se ništa bitnije ne može tražiti niti očekivati. Naime, ukoliko se preuzme odgovornost, tada postoji i mogućnot, jedno bez drugog ne ide. Ne može da vlada neko ko ne želi da vlada, ali ne može se ni vladati po zakonima koji su isključivali pojedinačnu odgovornost svodeći sve na ono poznato „svi smo mi krivi". Evropa ne poznaje takva određenja krivice, promjene na vlasti tamo se dešavaju u svim slučajevima kada zakaže vertikalna subordinacija. Tada odlazi onaj gornji, jer nije izabrao dobro saradnike. Ima li u našem slučaju vlast tu mogućnost? Sigurno da još nema, ili ako pokušava da je ostvari prigovara joj se za „čistke".

Duboko u nama

Naš bakanski mentalitet ogleda se u pristupu gotovo svim stvarima svakodnevice. On je tako duboko u nama da upravo oni „građani" koji se busaju u prsa svojom navodnom razlikom u odnosu na svoje sugrađane „seljake" predstavljaju u stvari donju granicu do koje se može sići u preziranju svega što je evropsko. Lakše je tog navodnog „seljaka" disciplinovati na evropski način, što nam posvjedočuje njegovo uklapanje u evropski gastarbajterski normativ, nego ovog navodnog građanina kome je mahala dala njegovu diferenciju specifiku, odnosno lokalnu boju.

Pomjeranja stanovništva koja se danas dešavaju zaista mijenjaju izgled naših gradova, ali krivica nije na toj strani, gradovi rastu i mijenjaju se diljem svijeta ne gubeći svoja gradska obilježja, naprotiv ona se sve više i više učvršćuje. U pitanju je prevashodno odnos vlasti prema svome gradu, prosta činjenica da li gradom upravljaju znalci ili neznalice, oni koji hoće i znaju, oni koji su sami izgradili gradske navike i potrebe. U gradskoj upravi ne mogu biti ljudi koji svoje legitimisanje pripadnosti gradu ostvaruju izvan toga grada, oni, dakle, koji ne poznaju kulturne institucije svoga grada, značajne pojedince stvaraoce svoga grada, istoriju svoga grada, njegovo mjesto među sličnim gradovima regiona, republike i Evrope. Tu nemaju mjesta mizantrpi koji preziru sve smatrajući da su iznad onih koji vascijeli svoj život provedoše doprinoseći širenju imena svoga grada diljem Jugoslavije.

Vrhunac apsurda

Banja Luka danas predstavlja sjajan model za sve vrste sociioloških i kulturoloških analiza. Ona nudi svoja različita lica i svoja naličja, svoje privide i svoje fatamorgane. U njenoj vlasti imamo znalaca, ali i potpunih neznalica, onih za koje mnogi u ovom gradu znaju kao ljude od povjerenja i rada, i one koji su potpuno nepoznati čak i svojoj užoj okolini i koji se i u svom osnovnom poslu nisu iskazali kao stručnjaci. Time se raniji, komunistički model dovodi do apsurda od koga se ne može dalje, tu je plafon. Položaj banjolučke kulture i današnji nivo odlučivanja o njoj najniža je tačka do koje je ova kultura pala u svom poslijeratnom razvitku. Za prošle vlasti ona je imala čak i svoj SIZ, danas više nema mjesta na kome se mogu sabrati sve težnje i svi problemi ove prevažne oblasti za život grada, kao da nam je ovaj koncept društvenog organizovanja određivao naš neprijatelj.

Da li je ovaj, banjolučki slučaj poseban u današnjem našem stranačkom vašaništu? Nimalo, ovo je i dalje vrijeme onih koji pripadaju stranci i čije znanje za njihovo postavljenje, kao u vrijeme Branislava Nušića, nije bitno. Stoga se ne treba čuditi što se nastavljaju pojave zabilježene u prošlom vremenu obilježene kao neviđena pljačka društvene imovine i zanemarivanje osnovnih civilizacijskih tekovina kontinenta kome geografski i jedino geografski pripadamo. Sve ostalo ostaje kao ideal budućih generacija. Evropa je blizu i daleko, često je zaista preko preče a naokolo bliže. Jesmo li se vratili civilizacijski nazad da bismo uhvatili zalet za veći skok u „sretniju" budućnost, ili nam predstoji dugo tumaranje u mraku opšte neosvještenosti?! Odgovor na ovo pitanje najprečí je zadatak današnje vlasti.

BEZ RIJEČI

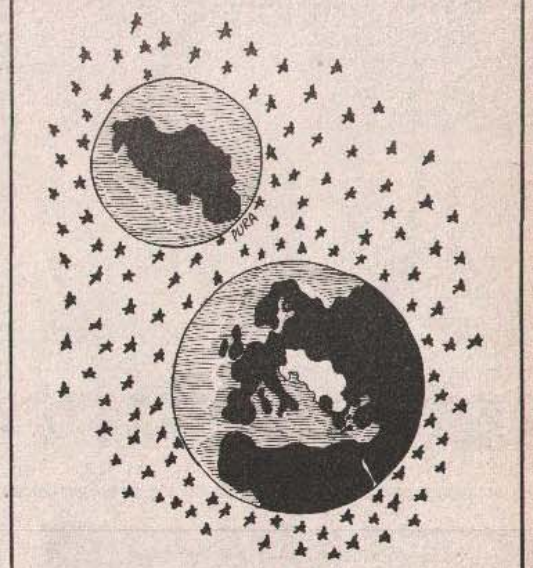

Rajko PUŠIĆ

NOVO „ODČITAVANJE" SUDBINE GALERIJE „JOVAN BIJELIĆ" U BOSANSKOM PETROVCU

GLASOVI ILI GLASINE

Kakvu će sudbinu galeriji „Jovan Bijelić" (i ne samo ovoj galeriji) odrediti ili namijeniti nova odministrativno-upravna transformacija Bosne i Hercegovine? Regionalni muzej „Pounje" u Bihaću će, vjerovatno, po šemi nove regionalizacije pripasti korpusu centralne Bosne, dok će, možda, galerija „Jovan Bijelić" u Bosanskom Petrovcu (koja je vlasništvo bihačkog muzeja!) — pripasti krajiškom kulturnom fundusu. Kako će babi, oci i ahbabi podijeliti ovo blago - ostaje da se vidi. Takođe, kakvu će sudbinu imati „posuđene" Bijelićeve slike - ostaje isto da se vidi

Anđelko ANUŠIĆ

Galerija **„Jovan Bijelić"** u Bosanskom Petrovcu osnovana je 2.9.1972. g. Dakle, u septembru ove godine prosiaviće dvadeset godina svoga rada. Kad smo sredinom februara boravili u Bosanskom Petrovcu, čuli smo na raznim mjestima, iz mnogih usta, kako se to kaže - da je izvjestan broj Bijelićevih slika iz pomenutog muzeja — jednostavno otuđen, na taj način što je prenesen u Regionalni muzej **„Pounje"** u Bihać. Ovi glasovi ili možda glasine - podgrijavane su najnovijim političkim dešavanjima u Bosni i Hercegovini, i pogotovo činjenicom da je Bosanski Petrovac među prvima „ušao" u krajiški (regionalni) sklop.

Kad smo se ovim povodom obratili kustosu galerije „Jovan Bijelić", gospođi **Vinki Latinović** - ona je kategorički ustvrdila da se ne radi ni o kakvom otuđenju, već da je riječ o prenošenju jednog broja slika zbog **restauracije**, odnosno **konzervacije** u bihaćki muzej, u čiji sastav spada i sama galerija „Jovan Bijelić" u Bosanskom Petrovcu.

— To su glasine zlih jezika u ovome gradu - bila je sasvim određena gospođa Latinović. - Ja u ovoj galeriji radim od 1973. g., i dobro poznajem sve odnose između naše galerije i regionalnog muzeja. U bihaćki muzej je odneseno tačno 13 slika na konzervaciju, a u našoj galeriji su ostale još 22 Bijelićeve slike...

Na naše pitanje da li su slike uzete na revers, kustos gđa Latinović kaže da jesu, a na naše za-

nimanje da li se restauracija slika mogla obaviti i u nekom drugom muzeju (na primjer u Beogradu), odgovorila je potvrdno, samo što bi to koštalo, a galerija nema vlastitih novaca, niti ih može namaknuti. Radi provjere i drugog izvora informacija (zlatno pravilo novinarstva!), kustor **Vinka Latinović** nas je uputila na direktoricu Regionalnog muzeja „Pounje" u Bihaću gospođu **Enisu Jusić**. Evo šta nam je izjavila gospoda Jusić:

— Bijelićeve slike iz galerije u Bosanskom Petrovcu nisu uzete na revers, jer zašto bi to bilo činjeno kad se radi o našem vlasništvu. Doduše, slike su registrovane u našu inventurnu knjigu, a takođe nismo utanačili ni vremenski rok vraćanja slika u matičnu galeriju. Jedan broj slika već je konzerviran, i na kraju kad sve bude završeno, slike će vjerovatno biti vraćene u galeriju „Jovan Bijelić" u Bosanski Petrovac, kaže direktorica Regionalnog muzeja „Pounje" u Bihaću. Gospođa Jusić je kategorički odbacila bilo kakve političke konotacije ovog čina, rekavši da se ne želi upuštati u političku ekvilibristiku okę konačne sudbine galerije „Jovan Bijelić", muzeja u Bihaću, ili Bosne i Hercegovine. Spomenula je, doduše, da je u Bosni i Hercegovini već napravljena nova „šema muzeja-", odbivši da detaljnije precizira ovaj projekt, s apriornim „obrazloženjem" da bi ovaj tekstopisac to „shvatio nakaradno".

(Aferim! Direktorica muzeja ne želi da se „petlja" u političko proroštvo, ali zato ne propušta priliku da unaprijed „čita" nečije misli!)

Prava istina o posuđenim ili „posuđenim" Bijelićevim slikama iz glaerije u Bosanskom Petrovcu možda se već sada može nasluti iz ova dva iskaza, kustosa galerije „Jovan Bijelić", gospođe Vinke Latinović, i direktorice Regionalnog muzeja „Pounje" u Bihaću. No, pravu će istinu dati vrijeme, veoma brzo.

Tada se se znati ko je ogriješio, a ko spasao dušu i obrazi Dakle, naravno, ne treba praviti „slučajeve", ali ipak, preostaje pitanje, s gorkim talogom mučnine i još koječega: kakvu će sudbinu galeriji „Jovan Bijelić" (i ne samo ovoj galeriji) odrediti ili namijeniti nova administrativno-upravna transformacija Bosne i Hercegovine? Regionalni muzej „Pounje" u Bihaću će, vjerovatno, po šemi nove regionalizacije (ili možda kantonizacije) pripasti korpusu centralne Bosne, dok će, možda, galerija „Jovan Bijelić" u Bosanskom Petrovcu pripasti krajiškom kulturnom fundusu. Kako će babe, oci ili ahbabi podijeliti ovo blago — ostaje da se vidi. Takođe, kakvu će sudbinu imati „posuđene" Bijelićeve slike — ostaje isto da se vidi!

ДР АЛОЈЗ МОК, ШЕФ АУСТРИЈСКЕ ДИПЛОМАТИЈЕ

ПЛОДНИ ОДНОСИ — УПРКОС ТЕШКОЋАМА

Др Алојз Мок, шеф аустријске дипломатије, сматра да се мора превазићи дипломатски „мук" између Београда и Беча: „Сигурно је да то може да буде превазиђено. С наше стране постојала је спремност на разговор, на пример са министром иностраних послова Србије Јовановићем. Одмах је добио позив. По природи ствари, нисмо се спожили у целом низу питања, али је разговор у сваком случају, био вема информативан и драгоцен. Управо због ствари које су се догодиле, заинтересован сам да стално налазим саговорнике. Садашња фаза мора једног дана да буде превазиђена. Свиђало нам се или не, живимо на истом простору. Упркос свим тешкоћама, односе можемо да учинимо плодним".

БРАТИСЛАВА БУБА МОРИНА, УТЕМЕЉИТЕЉ ПОКРЕТА ЖЕНА ЗА ЈУГОСЛАВИЈУ

ВЈЕРНА ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ОПЦИЈИ

Братислава Буба Морина, утемељитељ Покрета жена за Југославију, говори поводом годишњице своје организације: „Вопала бих да се наше спутње исказане на митингу прошлог фебруара нису остариле. Нажалост, показало се да смо биле у праву. А тако су нас неки напали! Подругљиво су нас назвали „митингом бунди", а поједина гласила су „осула паљбу" са најгорим клеветама и лажима. Кад смо 9. марта кренуле на митинг СПО са контраргументима исписаним на транспарентима, биле смо нападане од тих „поборника плурализма", али нисмо посустале. Верујем да ће се одржати континуитет Југославије, јер нас још има доста који смо за то, а ко не жели, нека се поштено одели. А ја остајем верна југословенској опцији и противник сам фашизма".

ЈОВИЦА ЦРВЕНКО, ЕВРОПСКИ РЕКОРДЕР У ТАМНОВАЊУ

ЗВОНО У КОМЕ СЕ СКУПИЛА ЕПОХА

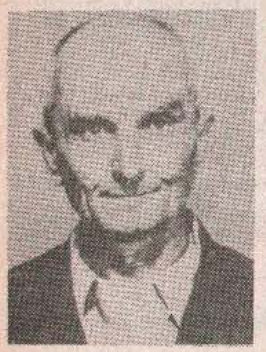

Јовица Црвенко, европски рекордер у тамновању (тридесет три године провео је у албанским затворима), коментарише своју судбину: „Затвор је изменио сва она уверења са којима сам у њега стигао. Нисам више лењиниста, а у Бога не научих да верујем. И кад би Бог постојао, због свега онога што ми је учинио, опет му се не би клањао. Не верујем ни у људе, у њих поготово. Али, док сам осећао затворски зид пред собом (готово, сав затвор сам провео жмурећи) и разговарао са зидом као са огледалом, почео сам да увиђам како у мом животу ништа није било случајно и како нисам баш ја случајно одређен да будем најдужи заточеник у Европи. Кад саберем све епизоде свог живота наметне ми се непобитан закључак да сам ја звоно у којем се сакупила сва моја епоха. Заблуде, заноси, ратовања, злочини, љубав, разарање кућа, сламање поноса, опстајање у немогућем, одјекује у мом звону као сабијени ехо овог времена. Неко је морао да искаје духовну кривицу".

ДР ПАВЛЕ ПЕТРОВИЋ, ЕКОНОМИСТА

Одлучна стабилизација

Др Павле Петровић, руководилац програма београдског Економског института — „Транзиција српске привреде" — објашњава шта значи инфлација од тридесет посто: „Чим инфлација пређе одређени степен, немогуће је задржати на том нивоу. Делује познати механизам у којем се на пораст цена делује новом новчаном масом, затим поново расту цене а, с друге стране, снажно делује очекивање све веће инфлације. Немогуће је раст цена задржати на 20 одсто месечно. Једино решење је у комплетној и одлучној стабилизацији. Без тога настаје хаос, заправо нестаје новчана привреда, а највише страдају најспособнији, јер је највећи део енергије усмерен на хватање ренте коју омогућава такав хаос. Зато је претпоставка транзиције у макроекономској стабилизацији".

РАДОМАН БОЖОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК ВЛАДЕ СРБИЈЕ

ТИШИ НЕГО РАНИЈЕ

Радоман Божовић, предсједник Владе Србије, у биографији има забиљежено и неколико избацивања из Савеза комуниста: „Био сам немиран по природи, па су ме на факултету више пута проглашавали за персону нон грата. За политику сам се определио онда када сам можда и несвесно схватио да је заиста реч о једном судбинском процесу решавања југословенске државне кризе, али пре свега решавања положаја Србије и српства у том расплету. За Слободана Милошевића ме везује управо тај набој. Нас двојица припадамо истој политичкој опцији, а ја говорим на начин како једино могу да говорим. Додуше, у посљедње време сам мало тиши него раније. Изгубио сам нешто од првобитне силине с којом сам почео. Кад сам се укључивао у политику, мислио сам да имам сва решења, па сам можда више галамио".

ИВАН ЗВОНИМИР ЧИЧАК, ЛИДЕР ХРВАТСКЕ СЕЉАЧКЕ СТРАНКЕ

АУТОКРАТА И ДИКТАТОР

Иван Звонимир Чичак, лидер Хрватске сељачке странке, одговара на питање да ли је, као стари Туђманов пријатељ, икада код њега примијетио некакав демократски гест: „Не, то је човјек који нескривено презире демократе као непотребна заповијетала на његовом херојском путу. Апсолутни аутократа и диктатор! За њега Хрватска постоји искључиво да би њему служила.

Власт је све — све остало је ништа. Остао је до краја вјеран комунистичким начелима своје младости. Хрватска за њега не би представљала апсолутно ништа, да јој он случајно, није на челу. Он и његова околина били су исто тако добри и гласни Југословени и комуњаре, као што су сада велики Хрвати".

УМЈЕТНИЧКЕ И ДРУГЕ ПОЈАВЕ У БАНСКИМ ДВОРИМА ИЛИТИ ДОМУ КУЛТУРЕ

ХОРОСКОП НИЦЕ ГУЗИЈАНА

Мислиш: стао
а он већ нестао
лако сео
још пакше
устао
нешто хтео али
одустао

Кажу често
не држи га место

Каткад ваздан ћути
смо нешто туцмуцне
тек ако га боцну
ко да нешто зуцне

Питале се
крчме и механе
куд нестане
како жив остане

Никола ТОМОВИЋ

АФОРИЗМИ

ПОЛИТИЧКА ГЕОГРАФИЈА

Пише Драган СТАНАРЕВИЋ

• На једној су страни десне странке, на другој лијеве, а између су они који немају ни у лијевој ни у десној.

• Да је демократија код нас у повојима, види се по томе колико смо унередили.

• Кад политичар стане народу на жуљ, народ се потруди да га уклони. Мисли се: да уклони — жуљ!

• Извоз нам је богат и разноврстан. Шаљемо у свијет све више истина.

• Кад момак силно заволи дјевојку, више не види ни једну другу. Тако неки лидери воле свој народ.

• Југославија је на путу доказа да је Земља округла. Враћа се тамо одакле је пошла.

• Наш народ много тога преноси с кољена на кољено, а однедавно и закрпе.

• Ушли смо у срце хризе, а она нама и у остале органе.

• Немамо своје представнике у Играма без граница јер се код нас играју игре о к о граница.

• Шта су народни лидери закували и скували, народ ће ускоро видјети у народним кухињама.

• Народ је поприлично загазио у воде демократије, само што се није удавио.

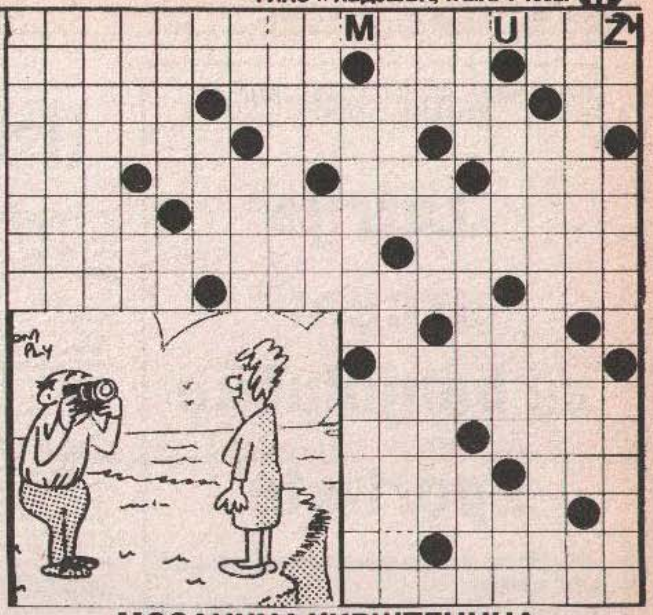

МОЗАИЧНА УКРШТЕНИЦА

У доњем попису налазе се ријечи разврстане по абецедном реду и броју слова. Ваш је задатак да их правилно размјеститe у ликгорње укрштенице. У правцу стрелице добићете текст шале.

13 слова: ПРВЕНСТВЕНОСТ
12 слова: ИНЕС ФАНЧОВИЋ
10 слова: ИТАЛИЈАНКА
9 слова: ОБЛАКОДЕР, УМОРИТИ СЕ
8 СЛОВА: АЛТАМИР, ДРЕКАВАЦ, МЛАДИЋАК, ОБЈЕСИТИ, ОДАСПАТИ, ПОБРАТИМ, РЕГИСТРИ, СЕДИМЕНТ
7 слова: СТЕФАНИ, УТРНУТИ
6 слова: АМПЕРИ, АВЛИЈА, ЦАРИЋИ, ЧМИЧАК, ДРЕСЕР, ОПАСТИ, РЕДИТИ, СИРОВО,
5 слова: АПИМА, БЈАЛА, ЕКАТИ, ИСКОП, КИСИЋ, МИКАН, ПЕТАР
4 слова: АНАТ, АНАУ, АСАС, ЕРАН, ЕТАР, ИАКО, ИЛАМ, ИЛИЈ, ИНТИ, ЈАПИ, КРМА, ОНТО, ОСПА, РОКИ, СЕКА, ТИЋИ
3 слова: АЛА, АСИ, ЧАС, ЕЈА, ИДО, ИЛА, ЛЕА, НАМ, НОР, РИТ, СКР, ВЕН, ВИС
2 слова: ЕС, ИМ, ИН, ИР, НА, РО, ТД.

Ж. ПЕТРОВИЋ

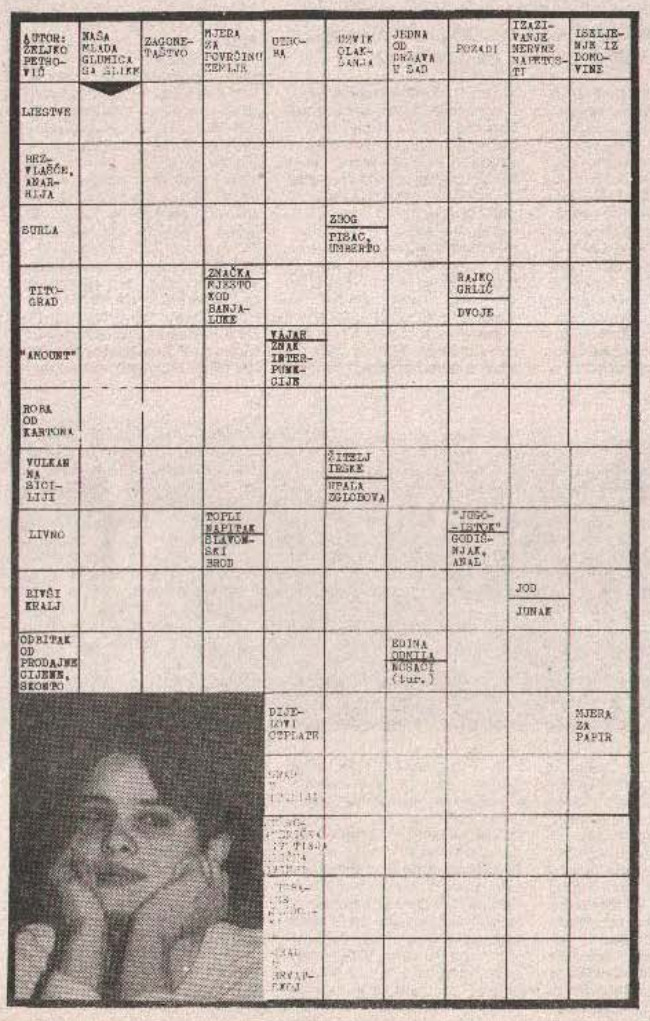

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ЗУБАТА ДЕМОКРАТИЈА

Пише: Василије КАРАН

Ако на једној страни пуцају топови, на другој вршљају попови. Имамо свој хипершверц, хипердевалвацију, хипернационализам, хиперплемена и племенске воће. Воће нам незајажљиве. Свак наврћа воду на свој млин. Политика нам у првом плану, а економије нема ни на репу.

На помолу је прах и пепео. Док грми, тутњи, свађа нам шикнула до неслућених звијезда. И, ето, неко пуца, неко туца, а неко штуца. Штуца од стандарда, а не од јадања. Пукле су нам везе са свијетом, друмом и умом. Пукла нам држава. Лавеж паса траје, а каравани пропазе. И све нам је попуцало. Пуцају нам везе у привреди, у политици и везе у креветима. Суде нам суднице, нуде нам луднице. Од лудара, будала, силних лажа, паралажа на помолу је још једна (не)политичка крканијада.

И, ето, ко ком прије кркне, нека рикне. Утјерај, набиј, пробиј па господари. Јаши лаковјерне, убоге и у зао час рођене. Народ је руља, народ је лопта политичара, аналитичара, скперотичара. Старих и нових префриганата, зајебаната. Натјерај, подбочи, упри, не дај се и гурај. Пребаци руљу са једне на другу обалу, обатали јој наду и параду. Од парадера нам се смркнуло па куд би даље и више када се и овако једва дише? Ко не умије да се лакта, да се шака и језиком бакће и диже до неба, живот му не треба. Гурни га. У јендек, у провалију, у материну!

Народ је руља. Руља на изборима, на референдумима, на пребесцитима. Беш, руљу. Како је год ко пригњечи, она се опет снађе, извуче, мете и чека нове јебивјетре. Народ је марва, јер да није, не би га јашиле поше воће и коловоће. Док племенске старјешине тамбурају, народ игра.

Овај наш кобојагидемократски народ све види, а опет неће да види. Слаба му очна диоптрија па некако кратковидан, збуњен и спаб. И свак се држи свог атара, кантара. И свак би да има круха, млијека па круха и не иште ништа више, тако му се сада пише. Вазда нема па нема. И никада да има па има. Расклимала нам се држава, а апокалипса граби у снажном галопу па бирај. Фронт или у фронталну свађу. Галама нам молитва и псовка; кочијаш и доктор, сви би да живе у миру, а мира нема па нема.

А опет, народ изгледа некако фин. Стрпљив, чедан и гладан. Није жељан пророка, истине од камиша и ока, али је жељан мира. Рада, а не парада. Сит је говорника, лажних поборника, мутикаша, доконих пајдаша, сулуде галаме и нове фаме. Ко ће ког с леђа, с трбуха, то је његов проблем и мука. Жељан је културе, ума и бијелог друма. Сит је граница и ограничених. Али, народ је такође и руља која чека, и овог вијека. Чека мир, миран сан и свој бијели дан. Ноћи му се огадиле, црне ноћобдије, кројачи, јахачи, крктатори, скрвнатори, дрматори. Огрбавила нам нација још од давног Јајца. Јахачи се мијењају, а самар вазда исти. Народни па народни.

Ако воћа удара у клин и народ удара. Ако воћа удара у плочу, и народ удара. Народ нам фин, послушан, понизан. Јер, не дај Боже, разилазак с воћама. Зна народ, то јест, наша руља, да је он неуништив, а ако неко уништи воћу, њега више нема. Умије народ да мисли. Кад хоће, он и може. И вазда себи збори: сачувај ме, Боже, бијесна пса, бркате жене и ћосава човјека. Фин, неки фин и доброћудан народ. Јахачи га јашу, а он вазда подноси самар. Док га демократија, ова наша зубата демократија, хули, гупи и слуђује, народ се не изненађује. Трпи, подноси па каса, баса и чека. Чека ум, бијели друм. Од силног умовања воћа, коловоћа, забушаната, зафркана сав посивио, и опет се нада: све ће проћи. Проћи ће хука, мука и брука. Сироти мој народ. Он је јак, јачи и најјачи. Он све може. Е, па помози Боже!

KAKO SE FOND ZA FIZIČKU KULTURU U BANJOJ LUCI PRILAGOĐAVA TRŽIŠTU?

„Lutrija srcem" za banjolučke sportiste

● Lutrija BiH ima monopol ● Besparica najteže pogodila „male" sportove.
● Pokrenuta inicijativa za formiranje zajedničke servisne službe ● Cilj — spona između privrede i sporta

BANJA LUKA — Prelazak iz jednog političkog sistema u drugi povlači za sobom posljedice koje se osjećaju u svim sferama života. Neke institucije iz starog režima postaju anahrone, iživljene i u novom su zamjenjene drugim, savremenijim i bitno različitim. I u našoj zemlji se nastoji pratiti taj trend. Tako je bivši SIZ za fizičku kulturu danas zamjenjen fondom. Da li tu postoji neka suštinska razlika ili je zamjenjen samo naziv ove institucije? Kao i u većini slučajeva kod nas, kada za odgovor postoje dvije alternative, mi uvijek nalazimo neku treću koja predstavlja srednje rješenje. Fond za fizičku kulturu u Banjoj Luci predstavlja jednu prelaznu fazu ka formiranju jedne institucije, koja će, potpuno prilagođena tržišnoj ekonomiji i svojinskim odnosima, povezivati sport i privredu, uz obostranu korist. Takav zaključak nameće se poslije razgovora sa direktorom ove ustanove u našem gradu Jelenkom Radonjićem.

Jelenko Radonjić, direktor Fonda

Problem, koji se odmah u početku postavlja, je kako prevazići ovaj prelazni period, jer je Fond, već sada, u mnogo lošijoj finansijskoj situaciji nego u vrijeme kad je djelovao kao SIZ, mada je evidentno da je to uslovljeno opštom finansijskom situacijom.

— Bilans Fonda na kraju prošle godine iznosio je osam miliona dinara, od čega je najveći dio otišao na finansiranje korištenja i održavanja sportskih objekata. Tri miliona dinara došlo je po utvrđenoj stopi od 0,14% u odnosu na dohodak, a pet miliona dinara smo dobili od Lutrije BiH, čija sredstva su namjenske prirode. Naime, Lutrija BiH ima monopol organizovanja igara na sreću, koji je legalizovan i ona ga maksimalno koristi. Kad bi postojale zakonske pretpostavke da se organizuje lutrija na nivou Banje Luke ili Bosanske krajine, mi bismo sigurno bili u mnogo boljem položaju. Uprkos svemu, u prošloj godini smo, zahvaljujući razumijevanju radnika u dvoranama uspjeli da zakupimo sav fond sati, koji su planirani za klubove. Treba reći da su i organi vlasti u Banjoj Luci pokazali interes za našu situaciju. Naime, na Izvršnom odboru Skupštine povedena je rasprava o tome i data je podrška iznalaženju izvora za finansiranje ove oblasti, što bi omogućilo da se održi određeni nivo — kaže Jelenko Radonjić.

Činjenica je da ovakva besparica najteže pogađa takozvane male sportove, koji su manje atraktivni, ali rezultatski vrlo uspješni.

— Vrhunski sport sve više pribjegava samofinansiranju i naša sredstva tu učestvuju sa 5%. U finansiranju razvojnog sporta prisutni smo sa 10%, republičkog sa 40%, dok je opštinski sport sav na „teretu" Fonda. Mi se ne mirimo sa ovakvom situacijom. U tom cilju pokrenuli smo inicijativu da se u oblasti fizičke kulture formira zajednička služba, koja bi vršila jednu vrstu servisa u sportu, neku vrstu „omladinske zadruge", čiji bi osnivači bili klubovi, u okviru koje bi se obavljali neki zajednički poslovi, kao na primjer marketinški, knjigovodstveni... Ovim bi se trebala postići saradnja sa preduzećima, koju veći klubovi već imaju, a i pitanje prostora bi bilo lako riješeno — dodao je Radonjić.

Ako bi ovi potezi donijeli odgovarajuće rezultate, spona između sporta i privrede, koja treba da se temelji na tržišnim osnovama, bi bila uspostavljena. Organizacije fizičke kulture koje se u tom pravcu brže orjentišu, imaju više izgleda za opstanak. Ali, svi problemi banjolučkog sporta, u svakom slučaju ne bi bili otklonjeni. Postoje pitanja koja nisu u domenu rješavanja sportskih radnika, a koja su usko vezana za sport. Tipičan primjer je pitanje svojine. Naime, neki sportski objekti (kao npr. Stadion sportskih igara) su još uvijek u društvenoj svojini, što znači svačiji i ničiji. Faza „praznog hoda" u „prelaznom" periodu će, kako se čini, biti produžena i eventualno potisnuta tek rješavanjem i ovako krupnih problema.

Dragiša KOŠČICA

PET MINUTA SA VLATKOM ATLAGIĆEM

Uskoro novo iskušenje

● Na Otvorenom prvenstvu Banje Luke Atlagić zauzeo treće mjesto u slalomu, a uskoro ima šansu da taj rezultat ponovi

BANJALUKA — Na Otvorenom prvenstvu Banje Luke, koje je održano prošlog vikenda na Vlašiću **Vlatko Atlagić** (21) je bio jedini član Smučarskog kluba Starčevica koji je probio među najbolje učesnike. U konkurenciji seniora u slalomu Atlagić je zauzeo odlično treće mjesto.

Da li ste očekivali tako dobar plasman?

— Nisam! Konkurencija je bila izuzetno jaka. Startovali su, pored ostalih, i smučari iz Sarajeva, koji imaju odlične uslove za treninge, a ja sam startovao gotovo bez čestitog treninga. Nakon prve vožnje imao sam peto vrijeme. Tada sam shvatio da mogu, ako se skoncentrišem i dam sve od sebe, voziti bolje, u drugoj trci. Tako je i bilo!

Predstavljate prijatno iznenađenje?

— Iznenadio sam i sam sebe, jer ove sezone nisam učestvovao ni na jednom takmičenju.

Otkad se bavite smučanjem?

— Počeo sam da se skijam kada mi je bilo šest godina. Znači, gotovo 15 godina.

Najbolji vaši rezultati.

— Bio sam omladinski prvak Bosne i Hercegovine od 1980. do 1984. godine. Na Malim olimpijskim igrama dva puta sam osvajao drugo mjesto. Nažalost, nisam

VLATKO ATLAGIĆ: USKORO NOVA ISKUŠENJA

imao optimalne uslove za treninge, nisam se sasvim mogao predati sportu koji volim, pa sam, tako, prošle sezone bio donio odluku da se okanem takmičenja na skijama. Sasvim slučajno sam se zatekao na Vlašiću kada je na njegovim terenima bilo organizovano neko takmičenje. Tu je bio i Mujo Filipović. Bez mog znanja me prijavio, a da čovjeka ne bih iznevjerio i razočarao, došao sam na start. Ne mogu se pohvaliti rezultatom, ali se, na moju veliku sreću, tada nešto u meni, ipak, prelomilo, odustao sam od namjere da smučanju kažem zbogom. Ovaj plasman na Otvorenom prvenstvu Banjaluke uvjerio me je da nisam pogriješio što sam nastavio da se nadmećem. Možda ću sada s nešto više ambicija ostati vjeran smučanju, nastaviću d se takmičim.

Kraj je sezone?

— Početkom marta na Bjelašnici će se ponovo okupiti najbolji smučari Bosne i Hercegovine. To je moja nova prilika, nova šansa. Posije Olimpijskih igara 1984. godine, Sarajlije su daleko, daleko ispred ostalih kada je riječ o uslovima za pripreme. Teško je s njima, na stazi izići nakraj. Nisam siguran da li mogu ponoviti vlašićki plasman. No, neću se lako predati. Mislim da imam veće šanse u slalomu nego u veleslalomu.

Ostajete, znači, na skijama?

— Tako izgleda! Smučanje je, inače, moja najveća sportska ljubav. Nastaviću da se njim bavim dok god bude bilo i minimalnih uslova za to.

Svi hvale organizaciju Otvorenog prvenstva?

— Bila je više nego odlična. Tim prije jer niko nije očekivao da će se prijaviti preko 180 takmičara. U posljednjem trenutku organizatori su morali da pripreme posebne staze za mlađe i starije pionire, ali ih ni to nije omelo da svoj dio posla obave na najbolji moguć način. Svemu tome doprinijelo je i vrijeme koje je zaista bilo predivno, pogotovo u nedjelju.

L. PAPIĆ

SPORTSKA STARINARNICA (521)

Dugogodišnja saradnja

● Prema našoj dokumentaciji prvu utakmicu Borac i Podgrmeč odigrali su još 1946. godine i od tada veze i saradnja ova dva ugledna kluba stalno su jačale i uspješno su se razvijale, mada su fudbaleri iz Banjaluke izbjegavali da nose dres Podgrmeča dok je nekoliko igrača tog kluba uspješno branilo i brani boje Borca

Odvajkada su, slobodno se može reći, banjalučki Borac i Podgrmeč održavali vrlo, vrlo prisne odnose. Poklonici sporta u Sanskom Mostu prije svega su bili privrženi fudbalu, a to, ujedno, znači Podgrmeču koji je u nekoliko navrata znao visoko da uzleti, ali se, zlom sudbinom, vraćao na polazne položaje i onda dugo tavorio u krajiškom fudbalskom društvu. S druge strane, Borac je uvijek prednjačio među krajiškim sastavima, bio ponos ovog prostora. I pored toga što su se takmičili u raznim ligama, mada je Borac „za koplje" bio ispred Podgrmeča, bili su i ostali istinski sportski prijatelji, koji su znali i htjeli jedan drugom, u datom trenutku, priskočiti upomoć! To se — istina jednosmjerno — potvrđivalo i u tome što su najbolji izdanci Podgrmeča fudbalsku karijeru nastavljali na Gradskom stadionu. Taj „led" je, ako nas pamćenje ne vara, probio **Nikola Niklca Vezmar**, koji se u ljeto 1957. godine preselio u Banjaluku i Borac. Kasnije je dres ovog kluba nosio **Milorad Karakaš**, a kada je jedan drugi Milorad, **Milorad Bibija** stigao u fudbalski hram Bosanske krajine svima je postalo jasno da je Borac dobio igrača izuzetne vrijednosti, znanja, mogućnosti i borbenosti. U međuvremenu, nažalost, niko od Banjalučana nije pohitao da, makar i na kratko, bude od pomoći Podgrmeča. Banjalučani su listom odlazili u Bosansku Gradišku, igrali su u sastavima iz Prijedora, stizali do Jajca, hitali u Bihać... ali ih u dresu časnog i korektnog Podgrmeča nije bilo! Zašto? To nije na nama da istražujemo, odnosno da dajemo odgovor. Prema našoj dokumentaciji, Podgrmeč se, osnovan inače 1944. godine, Banjalučanima prvi put predstavio već 3. novembra 1946. godine. Od tada pa naovamo, Podgrmeč je bio čest gost fudbalske Banjaluke. Bilo da je igrao s Borcem, BSK—om, Željezničarom, ili pak Napriedom. Još samo koji dan pa će se — 3. marta — navršiti ravno 35 godina od dana kada su Borac i Podgrmeč odmjerili snage, a kamera taj susret ovjekovječila zajedničkim snimkom. Zbilo se to, kao što rekosmo, 3. marta 1957. godine. Igralo se, jasno, na Gradskom stadionu. Snijeg se još uvijek nije bio sasvim povukao, još ga je bilo po krovovima i drugim mjestima. Za tu priliku, teren je bio dobro pripremljen. Bila je to utakmica za Kup. Kao što se i očekivalo, Borac je u tom okršaju bio bolji i zasluženo pobijedio, sa 3:0 (1:0). Za golove su se pobrinuli **Ninković (2) i T. Knez.** Tog dana u sastavu Podgrmeča istinski su briljirali golman **M. Vezmar i Lazić, dok Karabeg** nije iskoristio jedanaesterac. Na taj meč i na dane koji su, eto, odavno prohujali podsjeća i ovaj snimak: **Muhamed Smajlović, Rastislav Migo Popović, Muharem Šekić, Milutin Pavlović — Ninković, Drago Barudžija, Derviš Čerić, Predrag Zurunić, Kemal Tucek, Muhamed Alić, Mehmedalija Žile Karabeg, Mićo Lazić, Božidar Jovanović, Ivica Andrijević i Ibro Čerić (stoje); Safet Čekić, Muhamed Bili Kulenović, Zlatan Jukić, Nikola Niklca Vezmar, Mlodrag Mića Vezmar, Fuad Garibović, Ilija Miljuš i Brane Krivokuća** (čuče). Igrači Podgrmeča su u prugastim dresovima.

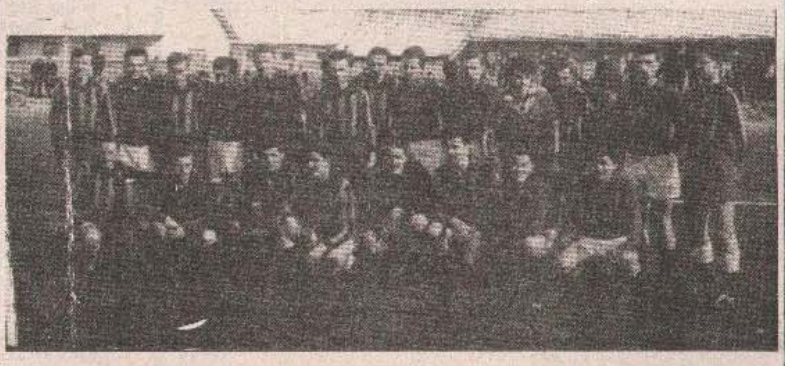

L. P.

RAZGOVOR SA POVODOM: NEBOJŠA RADMANOVIĆ, PREDSJEDNIK SLAVIJE

JEDINSTVOM DO USPJEHA

● *Samo maksimalnim angažovanjem svih u klubu možemo se nadati najboljem* ● *Zekanović i Jokić Slavino „suvo zlato"*

SAMO NAS INTERESUJE TITULA: Nebojša Radmanović, predsjednik Predsjedništva Slavije

BANJA LUKA — Kada je Slavije prije četiri godine istupila iz prvoligaškog društva mnogi su pomislili da je to i definitivni kraj ovog kluba. Ali za veoma kratko vrijeme klub je stao na noge, uspio je da se ekspresno vrati u elitno društvo, da postane stabilan prvoligaš.

— Dosta toga je urađeno u minulom periodu, ali hoćemo još i više — ističe Nebojša Radmanović, predsjednik Predsjedništva Slavije. **Potpuna stabilizacija kluba u svim organizacionim dijelovima jedan nam je od prioritetnih ciljeva.**

● Mnogi banjolučki sportski kolektivi kubure sa finansijama, kakva je situacija u Slaviji?

— Ni nas nisu mimoišli ti problemi i nas „potresa" prazna kasa. Sve je teže doći do dinara. Privreda je u veoma teškoj situaciji. Svjesni smo da ukoliko želimo stabilan klub da se moramo sami finansijski obezbijediti. Okrenuli smo se marketinškim djelatnostima, donijeli smo odluku o formiranju preduzeća, imao dva lokala...

● Znači, ipak, problemi se mogu prevazići?

- Sve se uz malo dobre volje može prevazići. A i da bi se to ostvarilo, moramo se svi u klubu maksimalno angažovati. Ako svako od nas uradi svoj dio posla, ne bi trebalo da bude nikakvih problema. Samo jednim jedinstvom svih klupskih struktura možemo se nadati uspjehu.

● Do starta ekipnog prvenstva Jugoslavije preostalo je nešto više od mjesec dana. Kakve su ambicije Slavije.

— Šampionske! Samo nas titula interesuje.

● Da prognoza nije previše optimistička?

— Ne, zašto bi bila. Mislim da je Slavija u ovom trenutku po kvalitetu među četiri najbolje ekipe u zemlji. Uostalom, na pojedinačnom prvenstvu osvojili smo tri titule. To je potvrda da je ekipa spremna za najveća dostignuća. Šabanović, Krišto, Lika, Popović, Radulj, Pejaković, Ahmeti u stanju su da pobijede na bilo kom Ringu u zemlji.

● Šampionske ambicije gaje Partizan, Radnički...

— Beogradski prvoligaši su se osjetno pojačali. Oni će nam biti i najveći rivali za titulu. Istina, i mi ozbiljno razmišljamo da dovedemo još dvojicu provjerenih boksera iz inostranstva. Uspijemo li u tome, bićemo izuzetno jaki.

● Iako prvenstvo još nije počelo, sve su učestalije priče da će u najskorije vrijeme u Bosni i Hercegovini doći do formiranja bokserske lige.

— To bi bio smrtni udarac za boks. Ko bi se takmičio u toj ligi, ko bi dolazio da gleda mečeve. Što se tiče Slavije, to ne dolazi u obzir. Mi ćemo biti samo u jedinstvenoj ligi koja se održava po okriljem BSJ. Nikakva druga liga nas ne zanima — rekao je na kraju Nebojša Radmanović, predsjednik Predsjedništva Slavije.

Ž. TICA

ZEKANOVIĆ I JOKIĆ

— Svaki klub poželio bi da u svojim redovima ima Sredoju Zekanovića i Mirka Jokića. Veliki su bokserski radnici. Ništa im nije teško uraditi. Njih dvojica su Slavino „suvo zlato" — kaže Radmanović.

IZ KANCELARIJE FSJ

Presudila neregularnost?

BEOGRAD — Vijesti iz središta UEFA od biroa Komisije za međuklupska takmičenja da se „do daljeg" ne dozvoli igranje Crvenoj zvezdi u Beogradu nije previše razočarala ljude iz FSJ. Pogotovo, kada se zna da su u sezoni 1991/92. naši klubovi zbog situacije u Jugoslaviji morali da igraju van zemlje.

— Očigledno da se UEFA odlučila po vojim procjenama i informacijama da je u Jugoslaviji još uvijek „opasno staje".

Tačno je da je na snazi „ratno stanje", te da su protivničke ekipe nesigurne za svoju bezbjednost. Nisu pomogle ni garancije organa sigurnosti, gradskih do državnih, što inače nije uobičajeno u ovakvim situacijama. Po meni lično, presudila je ona druga „stavka" u odluci. To se odnosi na eventualnu (ne)regularnost u daljem toku Lige šampiona, po kojoj bi Panatenaikos i Sampdorija bili u neravnopravnom položaju. Međutim, ni tu nema mnogo rezona, pošto je Crvena zvezda u Budimpešti pobijedila Anderleht. U svakom slučaju, žao je svima nama, ali prestaje nada da će naredne jesenj Zvezda, kao i svi drugi naši klubovi moći da igraju u Jugoslaviji

komentariše generalni sekretar FSJ Branko Bulatović.

„SPECIJALAC" U MOSTARU

— Nadležni organi takmičenja Zajednice prvoligaša odlučili su da meč narednog kola Velež-Rad dobije epitet visokog rizika". Zbog toga određen je i specijalni posmatrač, koji će pomoći oranizaciju i održavanje utakmice u Mostaru. Ta dužnost povjerena je iskusnom sportskom radniku iz Doboja Milanu Mariću.

NA DOGOVOR U SOFIJU

— Više nikakvih dilema nema poslije odluka UEFA da Crvena zvezda odigra preostale mečeve u Ligi evropskih šampiona u Beogradu. Zbog toga delegacija čelnih ljudi „crveno-bijelih" u kojoj su direktor Dragan Džajić, generalni sekretar Vladimir Cvetković i upravnik stadiona Miodrag Petrović otputovala je u glavni grad Bugarske na definitivne dogovore oko budućeg „domaćinstva" našeg i evropskog prvaka na preostalim mečevima sa Panatenaikosom (18. marta) i Samprodijom (1. aprila). Zvezda će mečeve igrati na najvećem stadionu u Sofiji koji nosi ime „Vasil Levski". Očekuje se da će oba meča biti izuzetno posjećena na jer i u Bugarskoj postoji veliko interesovanje.

S.P.

OPŠTINSKI KUGLAŠKI SAVEZ PRIJEDORA RADI NA OMASOVLJENJU

Čunjevi za srednjoškolce

PRIJEDOR — Možda bi mnogi savezi mogli uzeti kao recept rada Opštinski kuglaški savez Prijedor. Ovaj savez je posljednjih nekoliko godina mnogo uradio na popularizaciji ovog sporta, a iz prijedorskih kuglana na scenu je „izbačeno" nekoliko vrhunskih kuglaša, koji su se oprobali na saveznom nivou i imali zapažene rezultate na pojedinačnim i ekipnim takmičenjima. **Trkulja, Bećirbegović, Ferhatović, Milanović, Komljenović** su samo neka imena dobro poznata na jugoslovenskim kuglaškim stazama, a kako se radi, veoma brzo će na scenu stupiti neka nova imena. Kuglaši „Rudara" iz Ljubije su juniorski prvaci BiH, a među kuglašima „Radničkog", „Celpaka", „Bosnamontaže" i „Rudara" stasaju „novi klinci". Zahvaljujući Opštinskom kuglaškom savezu Prijedora, grad na Sani je imao priliku da na sceni vidi i najbolje kuglaše Evrope, jer je u dobrojmjeri pomogao KK „Slogu" iz Bosanskog Novog, dok je bila član najelitnijeg društva. Ovoj ekipi su po preporuci ovog saveza ustupljeni Trkulja, Bećiregović i Ferhatović, pa su ekipu Novljana polovično sačinjavali Prijedorčani.

Ovih dana u Opštinskom kuglaškom savezu Prijedor donijeli su odluku da se svim srednjim školama ponudi da u kuglani izvode dio časova fizičkog obrazovanja. Na taj način bi iz mase srednjoškolaca mogla da se regrutuje nova generacija mladih kuglaša, a izvjesno je da bi došlo do formiranja i ženske ekipe. Neophodno je da sada profesori fizičkog vaspitanja u dogovoru sa kuglaškim radnicima, razrade plan korištenja automatske kuglane, koja je stavljena na raspolaganje srednjoškolcima. U Savezu ističu da za korištenje dvorane u neće ispostavljati račune, pa je sasvim sigurno da profesori neće propustiti ovu šansu, jer će za ovu priliku dobiti i „asistente" za kuglaške časove.

— Cilj saradnje sa srednjim školama je da se kuglački sport u Prijedoru omasovi i da pružimo mogućnost što većem broju mladih da se bavi ovim sportom. Do sada smo kuglaške redove popunjavali samo onima koji su slučajno došli u kuglanu ili ih je neko od prijatelja doveo na stazu. Novim načinom biće pružena mogućnost da se u ovaj sport uključe svi oni koji imaju afinitete i želje za njim, kaže predsjednik Kuglačkog saveza Milorad Šipka, koji je iz temelja izmijenio rad i dao novi ton saradnji kuglačkih klubova na području sanako-unske regije.

Vukašin VUKADINOVIĆ

AKTIVNOSTI BOĆARSKOG KLUBA „BANJA LUKA"

„BALOTE" NA STARČEVICI

BANJA LUKA — Boćanje spada u stare sportove, koji se vjekovima razvijao počevši od igara sa kamenim kuglama, pa sve do današnjih dana, kad se igra sa sintetičkim i metalnim kuglama. Koliko je ovo lijep i koristan sport, ukazuje podatak da je Glaudio Galeno, poznati grčki liječnik, 131. godine prije naše ere pisao da „igranje boća, ne samo začuđujuće čuva fizičko i intelektualno zdravlje već ga i unapređuje".

Malo je poznato da od 1952. godine, kada je osnovan Boćarski savez Jugoslavije, naši repezentativci postižu zapažene rezultate na raznim međunarodnim takmičenjima i turnirima, a danas je boćarska reprezentacija Jugoslavije čvrsto na trećem mjestu svjetske ljestvice, iza reprezentacija Francuske i Italije.

O razvoju boćanja u Banjoj Luci, te aktivnostima na unapređenju i razvijanju ovog sporta, razgovarao sa Goranom Dovganom, predsjednikom Boćarskog kluba Banja Luka.

Boćanje je u našem gradu zaživilo prije četiri godine, u parku Mladen Stojanović, zahvaljujući angažovanju Fahre Bahtijarevića. Tako počinje sa radom boćarska sekcija pri teniskom klubu „Mladost", a boćarski klub „Banja Luka" zvanično je registrovan u oktobru 1990. godine. Ideja za osnivanje kluba je proistekla iz potrebe preuređenja smetlišta i neuređene zelene površine u aktivnu funkciju odmora i rekreacije stanara ove ulice. Tako više ljudi, na dobrovoljnom principu, počinje izgradnju boćarskog terena, vodeći pri tom računa o zadovoljavanju svih tehničkih i estetskih karakteristika.

Danas je ovo odlično organizovan i vođen klub, koji ima studiozno razrađen program rada i razvoja za naredni period. U prošlog godini postignuti su i prvi takmičarski rezultati na prvenstvu republike u disciplinama trojki i parova, a zauzimanjem drugog mjesta u disciplini trojki obezbijeđeno je učešće na finalnom kup-takmičenju. Četiri člana kluba su uspješno položili ispit za boćarskog sudiju, čime je ispunjen preduslov za organizovanje zvaničnih takmičenja.

— Osnovni ciljevi u narednom periodu su omasovljeni i popularizacija boćarskog sporta i postizanje boljih rezultata na takmičenjima. Takmičarske ambicije će biti očuvanje statusa ligaša BiH. Organizovaćemo turnire i prvenstvo grada u raznim boćarskim disciplinama, na kojima će pravo učešća imati i ekipe izvan Banje Luke. Ove godine smo Fondu za sport i fizičku kulturu Skupštine opštine Banja Luka uputili zahtjev za uključivanje kluba u program finansiranja za 1992. godinu i izgradnju boćarskog centra u Parku Mladen Stojanović. Do sada je napravljena potpuna infrastruktura i izgrađena su dva terena. Dovršetak investicije odnosi se samo na proširenje boćarskih terena i postavljanje zaštitne ograde na igralištu zaključuje Dovgan.

Značaj ove investicije ogleda se u činjenici da će tek onda klub steći tehničke i materijalne uslove za sve kategorije takmičenja. To bi ujedno bio i najbolji način za još veću promociju, pripagandu i omasovljenje boćarskog sporta u Banjoj Luci.

Jasmin KADIRIĆ

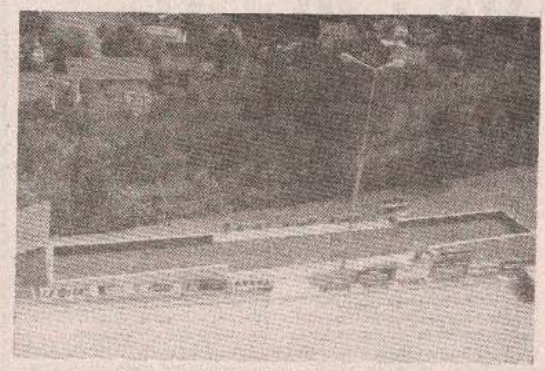

Nekad smetlište, sada teren za boćanje

ДА ЛИ ЈЕ БОБИ ФИШЕР ЈЕДАН ОД НАЈВЕЋИХ ИГРАЧА У ИСТОРИЈИ ДРЕВНЕ ИГРЕ ОДЛУЧИО ДА ЦРНО—БИЈЕЛОЈ АРЕНИ КАЖЕ ЗАУВИЈЕК ЗБОГОМ

БОБИ, СРЕТАН ТИ РОЂЕНДАН!

● Ових дана шаховски геније слави 49. рођендан ● Посљедњу партију одиграо прије двије деценије ● Подигао углед шаховске игре више него сви шампиони заједно

Деветог марта 1943. године у породици Фишер (мама Регина медицински радник, тата Герерд, професор физике) рођено је мушко дијете коме су дали име Роберт. Нико није ни спутио да је тог тренутка на свијет дошао будући шаховски геније и шампион свијета Роберт Џемс Боби Фишер.

НАЈДРАЖА ПОБЈЕДА

Једном приликом Боби Фишер је изјавио да му је најдража побједа коју је извојевао у сусрету против „интернационалца" Доналда Берна на шампионату САД за сениоре. Интересантно је напоменути да је Фишер тада имао само 12 година.

Д. Берн — Фишер, Њујорк, 1956

1.Сф3 Сф6 2.Ц4 г6 3.Сц3 Лг7 4.д4 0-0 5.Лф4 д5 6.Дб3 дц4 7.Дц4 ц6 8.е4 Сбд7 9. Тд1 Сб6 10.Дц5 Лг4 11.Лг5 Се4 12.Да3 Сц3 13.бц3 Се4 14.Ле7 Дб6 15.Лц4 Сц3 16.Лц5 Тфе8 17.Кф1 Ле6 18.Лб6 Лц4 19.Кг1 Се2 20.Кф1 Сд4 21.Кг1 Се2 22.Кф1 Сц3 23.Кг1 аб6 24.Дб4 Та4 25.Дб6 Сд1 26.х3 Та2 27.Кх2 Сф2 28.Те1 Та1 29.Да8 Лф8 30.Се1 Лд5 31.Сф3 Се4 32.Дб8 б5 33.х4 х5 34.Се5 Кг7 35.Кг1 Лц5 36.Кф1 Сг3 37.Ке1 Л64 38.Кд1 Лб3 39.Кц1 Се2 40.Кб1 Сц3 41.Кц1 Тц2 мат!

Дјетињство Фишера, једне од највећих загонетки шаховске историје, било је веома тешко. Није имао двије пуне године, а родитељи су се развели, тако да оца није ни упамтио. Старија сестра Џоан купила му је на поклон комплетну шаховску гарнитуру са упутством за игру. Боби је тада имао шест година и први пут се упознао са магичним фигурама, које ће постати опсесија његовог живота. Први значајнији резултат остварио је 1956. године када је тријумфовао на омладинском првенству САД. Новинске агенције су доносиле извјештаје у којима су слављени резултати новог шаховског „вундеркинда".

ТЕШКО ДЈЕТИЊСТВО

БУРНА КАРИЈЕРА

Боби Фишер — америчко чудо од дјетета, почео је убрзо да биљежи запажене резултате и у конкуренцији сениора. Дјечак који је обожавао шарене џемпере од вуне и који је на шаховској табли тражио само истину, често и на властиту штету, постао је омиљен у шаховској хијерархији. Многи су му прорицали богату каријеру, а они смионији и титулу шампиона свијета. Титулу интернационалног мајстора освојио је 1957. док му је званје велемајстора додијељено годину дана касније, чиме је постао најмлађи велемајстор у историји древне игре.

На Папма де Мајорци 1970. надмоћно је први, чиме је стекао право наступа на мечевима кандидата. Ту је направио прави дар-мар. У сјајним представама просто је декласирао Тајманова и Ларсена са по 6:0, а након тога тукао и Петросјана 6,5:2,5. Било је то 1971. године и на основу тих резултата стекао је право да изазове на меч шампиона Бориса Спаског.

У чувеном „мечу столећа" у Рејкјавику (1972) Фишер је у фуризоном стилу забиљежио нову пбједу 12,5:8,5 и тиме постао 11. по реду шампион свијета.

Ванкувер 1971: Фишер и Тајманов са судијом Кажићем

Шаховска каријера Бобија Фишера била је кратка, јер је посљедњу партију одиграо 29. августа 1972. године, али је његов допринос у популаризацији шаховске игре непроцјењив. Његовим доласком на шаховски Олимп, та чудесна игра шах подигнута је на једна виши пиједестал. Сале за игру постале су удобније, свјетлије, а богате мецене су се утркивали ко ће на турнирима додијелити већу награду. Уведени су и екстрахонорари за наступе шаховских звијезда. Једном рјечју, шах је постао друштвено призната игра са значајним мјестом и у медијским средствима. А све то захваљујући Бобију Фишеру, првом Американцу који је понио титулу свјетског шампиона.

А он, Боби Фишер који је толико много урадио на популаризацији чаробне игре на 64 поља, одлучио је, да се на врхунцу славе (имао је тада 29 година) заувијек повуче са црно-бијеле арене. Кажу да живи у Пасадени, предграђу Лос Анђелеса, повучен у себе, одвојен од шаха и од људи.

Ових дана му је 49. рођендан. Роберт Боби Џемс Фишер, легендарни екшампион свијета у шаху, који је читав живот посветио овој чудесној игри, и који је ову игру издигао у неслућене висине, заслужио је бар: „Боби, сретан ти рођендан!". Н ЛАКИЋ

ГЛИГОРИЋ И ЉУБОЈЕВИЋ О ФИШЕРУ

Интересантно је чути какво мишљење о Фишеру имају најбољи југословенски шахисти Глигорић и Љубојевић.

— Нисам имао директних узора у шаху, иако су ми својевремено импоновали Смислов и Фишер. Мислим да је Фишер највећи играч свих времена, рекао је једном приликом Светозар Глигорић.

— Ја сматрам да је Фишер још увијек највећи живи шахиста и вјерујем да ће се једног дана вратити игри коју је неизмјерно волио и коју је много задужио, мишљење је Љубомира Љубојевића.

Три године касније (1975) одбио је да брани титулу првака свијета против изазивача Анатолија Карпова, па је титулу шампиона предао без борбе. То би били само најзначајнији догађаји из богате

YU — PRESS

спортски Журнал

ПОДУХВАТ ВЕРДЕРА ИЗ БРЕМЕНА ИЗАЗВАО БУРУ КОМЕНТАРА У ЊЕМАЧКОЈ

ЛОЖЕ ЗА „БУРЖУЈЕ"

На Западу је то стара пракса — на сваком фудбалском стадиону постоје такозване ВИП ложе гдје сједе углавном проминенције из свијета фудбала, бизниса и јавног живота. Тако је и Њемачкој на стадионима бундеспигаша гдје тај џет-сет прије утакмице, за вријеме и након ње има могућност да се освјежи кафом, пићем, или неким другим напицима.

Ипак, оно што је Вердер из Бремена ових дана отворио на свом стадиону, изазвало је буру коментара, а мишљења јавности варирају од оних позитивних, па све до оних који не одобравају такав потез клуба из Бремена. Вердер је приликом модернизације свог стадиона отворио 37 ложа у којима влада такав раскош да човјек има утисак да се налази у најексклузивнијем хотелу, а не на фудбалском стадиону. Ложе су застакљене, у свакој постоји тв-монитор, као и особље које је задужено за сервис и послугу људима дубоког џепа. По жељи гостију служе се шампањац, кавијар и све оно што кухиња неког свјетског хотела познаје. Новац притом није у оптицају, што ће рећи да гости добијају све искључиво по жељи, али је овај податак релативан ако кажемо да је цијена једног овакваг мјеста заиста папрена, од 26 до 60 хиљада марака за годину и по дана. Дакле, онај који је у стању да плати овако фантастичну суму, моћи ће у највећем пускузу да прати утакмице Вердера у такмичарској 1992/1993. години.

Ова чињеница је наишла на бурно негодовање, пготовоо навијача са трибина за стајање. Они се сада осјећају као људи друге класе, али Вердеров менаџер Вили Лемке покушава да објасни да се ту не ради ни о каквој категоризацији људи, већ, једноставно, о великом послу:

— Нама су навијачи са стајања изузетно драги и нико више не зна колико смо трофеја и великих тријумфа славили захваљујући њиховој великој подршци. Ипак, морам да кажем да наш клуб не може да рачуна да ће убудуће моћи да купи неког квалитетног играча од карата продатих по цијени од 5 до 8 марака. Они људи који су из свог џепа извадили 60.000 марака за претплатну карту у ложи свакако не смију да буду трну оку. Они су тај огроман новац уплатили у Вердерову касу и од тог новца ћемо ми убудуће имати велике користи — сматра Лемке и додаје:

— Навијачи са стајања морали би да знају да људи у ложама нису ту да би били виђени, они су ту, јер су показали да не жале новац када је у питању Вердер. Свако са стајања када негодује на људе у ложи, требало би да се запита да ли би, чак и да има огроман новац, платио 60.000 марака и тако посматрао Вердерове утакмице уз шампањац и кавијар. Због тога сам чврсто убијеђен да је овај потез са ложама и исправан и оправдан.

Ето, тако говори Вили Лемке и очигледно има праве аргументе. Од 37 ложа 22 су већ распродате и до утакмице са Галатасарајем (КУП УЕФА) и преостале карте ће планути. Послије овакве бесједе Вилија Лемкеа, чини се да негодовању осталих нема мјеста, а један из Вердерових ложа на ову тему каже:

— Слушајте, ја сам не тражим никакву потврду своје личности. То сам стекао ван стадиона. Вердер је моја љубав и ја сам срећан што својим присуством клубу чиним добро.

ПОДВИГ БАЊОЛУЧКОГ РИБОЛОВЦА

НЕСУЂЕНИ ВИЦЕШАМПИОН ЕВРОПЕ

Вукашин Станивуковић

БАЊА ЛУКА — Наш суграђанин Вукашин Станивуковић освајач је трофеја писта „Зов" за најбољег риболовца у протеклој години. Ову ласкаву титулу Вукашин је освојио захваљујући штуки од 14.78 кг, коју је уловио 2. новембра 1991. на Бардачи. То је највећа штука уловљена у Југославији у прошлој години, а друга у Европи. Међутим, због чињенице да југословенски Савез спортских риболоваца није члан исте организације на нивоу Европе, Станивуковић није у могућности да се окити титулом вицешампиона Европе.

Овај капитални примјерак, је, иначе, ухваћен на варалицу АЛА АТОМИЦ рад познатог бањолучког израђивача Николе Онафрејчака.

Вукашин Станивуковић је члан бањолучких клубова спортских рилобоваца и љубитеља ситних животиња. 1985. године је бањолучком музеју поклонио примјерак штуке од 10 кг. који је препариран и сада краси просторије музеја.

М. К.

Тужним срцем јављамо родбини, пријатељима и познаницима да је дана 27.2.1992. године у 20. години живота као припадник редовног састава ЈНА положио свој младi живот за свој народ и отаџбину

ВУЈАДИН (БРАНКА) ЦВИШИЋ

из села Јаворани

Сахрана ће се обавити у родном селу Јаворани 1.3.1992. године у 14 сати.
Вјечно ожалошћени: отац Бранко, мајка Милева, сестра Сњежана, брат Синиша и остала многобројна родбина.

43781

ПОСЉЕДЊИ ПОЗДРАВ ДРАГОМ БРАТУ

ВУЈАДИНУ (БРАНКА) ЦВИШИЋУ

Од брата Теде, Мире, Милоша и Марине.

43781

Дана 2. марта навршава се осам година од смрти нашег драгог

ПАНТЕЛИЈЕ КОПАЊЕ

Његови најмилији

ТУЖНО СЈЕЋАЊЕ НА МОЈУ ДРАГУ И ВОЉЕНУ ТЕТКУ

АНЂЕЛКУ КОНТЕ

1.3.1991 — 1.3.1992.

С љубављу и поштовањем, Младен и Војо.

43782

Дана 1.3.1992. навршава се годину дана од смрти драге сестре

АНЂЕЛКЕ КОНТЕ

Тог дана у 11 сати посјетићемо њен гроб и положити цвијеће.

Сестра Павка и зет Симо

43782

Дана 1. марта 1992. године навршава се 6 тужних мјесеци од смрти моје драге сестре

ГОРДАНЕ БАЊАЦ

Ниједан заборав није јачи од љубави према Теби. Твој брат ГОРАН и братична ГОРАНА и Мерима.

43784

Дана 1. марта 1992. године навршава се 6 тужних мјесеци од када није са нама наша вољена пријатељица

ГОРДАНА ГОГА БАЊАЦ

Ниједан дан заиста не може проћи, а да нас бар нешто не сјети на Тебе.
Уз вјечну љубав.
Љиља, Весна и Минка.

43763

Драга

ГОГО

У мом срцу остајеш онаква како сам те познавала.

Твоја сестра Сека

43738

Дана 1. марта 1992. године навршава се 6 тужних мјесеци од преране смрти наше драге кћерке, сестре и тетке

ГОРДАНЕ БАЊАЦ

Туга и жалост која се уселила у наша срца послије твоје смрти сваког дана је болнија. Тешка је истина да те више нема поред нас.
Рана у нашим срцима је доживотна, а љубав према теби вјечна.
Тога дана у 11 сати посјетићемо њену вјечну кућу и положити цвијеће.
Ожалошћена мајка Грозда, отац Лазо, брат Горан, братична Горана.

43738

Јављамо тужну вијест свој родбини, комшијама и пријатељима да је дана 28. фебруара 1992. године у 44. години живота након кратке и тешке болести преминула наша драга мајка и сестра

ГИНА ЋАТИЋ

Сахрана ће се обавити у понедјељак, 2. марта 1992. године, у 14 сати на Новом гробљу
Ожалошћени: синови Златан, Родољуб и Дарко, брат Милан, сестре Марија, Милица и Јелена, снахе Марија, Јелица, Рада и Вита, унуци Игор, Бојан и Маја, заова Азиза, те породице Косовац, Лапац, Османчевић, Добријевић, Омерагић, Ернаут, Кулић и Пливаџ.

43775

Прошло је седам дана откако нас је заувијек напустио наш драги

ЖИВКО ЖИКА (ВИДА) ЈЕЖ

Његови: син Вид, снаха Рада и унучад Иванa и Жико.

41704

Прошло је седам дана откако нас је заувијек напустио наш драги

ЖИВКО ЖИКА (ВИДА) ЈЕЖ

Његови: син Здравко, снаха Гордана и унучад Сњежана, Јелена и Вид.

41704

Прошло је седам дана откако нас је заувијек напустио наш драги

ЖИВКО ЖИКА (ВИДА) ЈЕЖ

Обавјештавамо родбину, комшије и пријатеље да ћемо у недјељу, 1.3.1992. у 11 часова посјетити његову вјечну кућу и положити цвијеће.
Користимо се приликом да захвалимо комшијама и пријатељима, који нам у најтежим тренуцима притекоше у помоћ.
ОЖАЛОШЋЕНА ПОРОДИЦА ЈЕЖ

41704

Тужним срцем јављамо свој родбини да је наша драга

АУГУСТА СКОРУП

рођена ФИЛИПОВИЋ

преминула 28.2.1992. године у 73. години живота у Ријеци. Сахрана покојнице ће се обавити 3. марта 1992. године у 15 сати на Опатијском гробљу.

Ожалошћени: супруг Јусуф, кћерка Јасна, синови Горан и Јасенко са породицама, те остала ожалошћена родбина.

43776

Дана 2. марта 1992. године навршава се 5 тужних година од преране смрти нашег драгог унука, сина, брата и ујака

ВОЈИСЛАВА ЂУКИЋА

Тога дана у 12 сати посјетићемо његову вјечну кућу, окитити је цвијећем и залити сузама.
Ожалошћена породица Ђукић

43746

Јављамо тужну вијест свој родбини, комшијама и пријатељима да је дана 29.2.1992. године у 91. години живота, послије краће болести, преминуо наш драги супруг, отац свекар и дјед

ПЕТАР (ПЕТРА) МАЈКИЋ

капетан I класе и носилац „Партизанске споменице 1941. године"

Сахрана ће се обавити у родном селу Мајкић данас 1. марта 1992. године.
Ожалошћена поворка креће у 9 часова из куће жалости.
Ожалошћени: супруга Анка, дјеца Боса, Милан, Душан и Жарко, пасторак Душан, браћа Боро и Војо, снахе Мара и Милка, унуке, унуци, праунуци, породица Зорић и остала родбина, пријатељи и познаници.

43772

ПОСЉЕДЊИ ПОЗДРАВ ДРАГОМ ДИДУ, СВЕКРУ И ПРИЈАТЕЉУ

СТАНКУ ПЕКЕЗУ

Од унука Загора, снахе Радијане, и породице Дамјановић

43786

Тужним срцем јављамо свој родбини, пријатељима и познаницима да је наш драги

СТАНКО ПЕКЕЗ

преминуо у петак, 28. фебруара 1992. у 68. години живота.

Сахрана ће се обавити у недјељу, 1. марта 1992. у 15 сати на Ребровачком гробљу.
Ожалошћени: супруга Драгица, синови Борислав, Љубинко и Бранислав, снахе Дубравка, Драгојла и Радијана, унучад Дарко, Звјездана, Дијана, Синиша, Загор и Тања и остала ожалошћена родбина и пријатељи.

41705

Тужним срцем јављамо свој родбини, пријатељима и познаницима да је дана 29.2.1992. у 62. години живота изненада преминула наша драга

СТЕВКА ЛАТИНЧИЋ рођ. БУКША

Сахрана ће се обавити у понедјељак, 2.3.1992. у 13 часова на гробљу „Јаруга" у Пискавици.

Ожалошћени: супруг Сретеније, синови Зоран и Слободан, кћерка Гордана и Мира, снахе Милка и Милка, зетови Божидар и Марко, унучад Свјетлана, Зоран, Тијана, Бобан, Драган и Милко, те остала родбина и пријатељи.

41706

Дана 2. марта 1992. године навршава се 6 тужних и болних мјесеци од смрти наше драге мајке

АЛЕКСИЈЕ ПАВЛОВИЋ

Тога дана посјетићемо њену вјечну кућу и положити цвијеће.
Ожалошћена дјеца и остала родбина.

43780

Дана 1.3.1992. године навршава се пет година од смрти нашег драгог

МИЛОША С. БОДИРОЖЕ

Тога дана у 11 сати посјетићемо његов гроб и положити цвијеће. С љубављу и поштовањем.

Породица Бодирожа

43624

GRAĐA EKO&LIMM BANJALUKA
Sanska 40a Laush
Telefon 58-463 i 31-730
Faks 43-085

ST. UMJERNA ZADRUGA EKODOM BANJA LUKA

Garantujemo najniže cijene, brzu i kvalitetnu uslugu.
Nudimo vam: cement, kreč, beomal, sve vrste opekarskih proizvoda, vodo i elektromaterijala, stolariju, keramiku, parket, sanitarije, boje, pakove, fasade i kosnu konstrukciju.
Članovi stambenih zadruga imaju sve ovo uz popust do 43 %.
Za članove naše zadruge posebne pogodnosti.
Radimo svaki dan osim nedjelje od 8 do 17 sati.

МАЛИ ОГЛАСИ

Возач „Е" категорије тражи посао, телефон 58-477. (ш 43759)

Продајем хаварисаног „стојадина" и шуму, телефон 47-039. (ш 43762)

Издајем пословни простор, 70 м² В приградски пут код броја 32. (ш 43755)

Продајем кућу, 100 квадратних метара новоградња и 7,5 дунума земље у Зеленом виру, 8 км од Бање Луке, телефон број 751-005 (ш 43769)

Мијењам кућу, 200 м², Загреб-Бања Лука, телефон 041/255-035 (ш 43756)

Мијењам двособан стан у Челинцу за одговарајући у Бањој Луци, телефон 852-576 (ш 43765)

ЗАГРЕБ — БАЊА ЛУКА
Мијењам или продајем власништво трособног стана, телефон 041/688-410. (ш 43774)

МОСТАР — БАЊА ЛУКА
Мијењам четворособан стна, телефони 078/36-302 и 088/32-773. (ш 43773)

Продајем хаварисан „Југо 55", година 1988, телефон 62-895 (ш 43778)

Продајем земљу у Чардачанима, близу цесте, повољно за све, телефон 788-070. (ш 43779)

KTITOR
Kancelarijski namještaj

PREPUSTITE „KTITORU" OPREMANJE POSLOVNOG PROSTORA
ISPORUKA ODMAH!
B. Luka — Pave Radana 2
tel. 078/31-633
tel./faks 45-827

DRUŠTVO ZA BORBU PROTIV RAKA BANJA LUKA

78000 BANJA LUKA, Ul. Zdrave Korde br. 1.

Pošt. pret. 59 TELEFON: (078) 34-020

U toku marta, od 1 do 31. „MJESECA BORBE PROTIV RAKA"
Društvo provodi najhumanije aktivnosti iz svoga programa. Pozivamo i molimo sva DP i PP kao i sve ostale institucije, te pojedince da od vrijednosti poklona žena za 8. mart izdvojite samo minimalne novčane sume u humane priloge za bolesne i liječene od raka. Priloge možete uplatiti u korist žiro-računa:
10500-670-19158 kod SDK-a Banja Luka. Za svaki, pa i najmanji prilog HVALA. Naš moto: „BORBA PROTIV RAKA — OBAVEZA SVIH NAS".

D.O.O. "ADRIA TRADE" Banjaluka
Ulica Maršala Tita br. 49
ORGANIZUJEMO PROSLAVU 8. MARTA
ROBNA KUĆA I RESTORAN
TELEFONI: 078/22-234,12-270,12-290, telefaks: 12-258

I OVO JE PROSTOR ZA VAS

Diskont, Zilužani, Viktora Bubnja bb
Tel. 756-431, od 6 do 22 sata
DISKONT, Banjaluka, Ulica 22. aprila
Tel. 43-084 od 7 do 20 sati
Nedjeljom od 8 do 16 sati
● Veliki izbor voća, povrća, južnog voća, sokova i prerađevina, te robe široke potrošnje
● Specijalna ponuda: prodaja svježe žive pastrmke

Tropic TRADE

NOVO NOVO NOVO
U Banjoj Luci u centru grada, u Ulici braće Lastrića 11, preko puta Parka Petra Kočića i taksi-stanice
BILJNA APOTEKA „MATIJA PAUNOVSKI -MOSTAR"
Nudi biljne preparate i čajeve najpoznatije jugoslovenske i svijetu poznate travarke Matije Paunovski iz Mostara.
U izboru preparata pomoći će vam dežurni ljekar, svakog radnog dana od 8 do 20, subotom od 8 do 14 sati.

MTP „VELEPREHRANA" Banja Luka, poziva na poslovnu saradnju zainteresirane vlasnike zanatsko-proizvodnih radnji i preduzeća radi udruživanja sredstava i kapitala, kao i obezbjeđenja nabavke repromaterijala te plasmana proizvoda.

Za sve informacije javite se na adresu:
MTP „VELEPREHRANA", Banja Luka, Dunavska 1c ili na telefon 34-177, lokal 218.

TP MERKUR

PK „ЦЕНТАР", „ГВОЖЂАР" и продавница „ТЕХНОМЕТАЛ", пружа обилато, топлина, топлином, ватром, и уђите са у добру понуду.

TEHSAN
• INŽENJERING • KONSALTING • TRGOVINA • PROJEKTOVANJE •
• TRGOVINA NA VELIKO I MALO
VODOVODNE INSTALACIJE
SANITARIJE
CENTRALNO GRIJANJE, VENTILACIJA, KLIMATIZACIJA, SOLARNA TEHNIKA I ŠTEDNJA ENERGIJE
• PROJEKTOVANJE, IZVOĐENJE I TEHNIČKI NADZOR
BANJA LUKA
ul. Marina Držića 54
telefon 078/ 58-937
• BOJLERI 50 l
• EKSPANZIONE POSUDE
• RADIJATORSKI VENTILI
• KUGLASTI VENTILI
• KOTLOVI ZA CENTRALNO GRIJANJE PO NARUDŽBI

MTP „MATEX", BANJA LUKA

matex

Ženske mantile modernog kroja po povoljnoj cijeni nude: robne kuće: ZENIT, NAMA, MODNA KUĆA i prodavnica SAVREMENA ŽENA.

MATEX

ИЗЛЕТ
ПП „ИЗЛЕТ" ПРЊАВОР
ОРГАНИЗУЈЕ ДОЧЕК 8. марта У ВРЊАЧКОЈ БАЊИ
— 2 ПУНА ПАНСИОНА СА СВЕЧАНОМ ВЕЧЕРОМ
— 6. и 7. март
— ЦИЈЕНА 6 000,00 динара
— ИНФОРМАЦИЈЕ НА ТЕЛЕФОН: 863—133 и 863—153

PP „IZLET" PRNJAVOR

POTREBNE DVIJE RADNICE SA ZAVRŠENOM SREDNJOM ŠKOLOM.

INFORMACIJE NA TELEFON: 863-133 i 863-153

BIS
INTERNATIONAL SERVICE P.O.
Vojvode Mišića 20/II
78000 BANJA LUKA
☎ 078/12-660
☎ i FAX 078/12-676

Doo ADRIA-IMPEX
ZA PROMET ROBA NA VELIKO I MALO
EXPORT IMPORT
SVE SE MIJENJA, SAMO MI OSTAJEMO ISTI. KVALITET- ASORTIMAN
PRODAJA: tel 30-652
FINANSIJE: tel. 44-782
DIREKTOR: tel-fax 38-315
P. AVIJATIČARA 1 (Banjalučko polje)

lesnina
IGM — PROMET"
POSLOVNI CENTAR BANJA LUKA

TRN — LAKTAŠI
Tel 784 — 402
TRN
Telefax: 784 — 395

Nudi širok asortiman:
● bakarni lim
● eternit
● tervol-staklena vuna
● željezna mreža
● stiropor
● ostali građevinski materijal

"Zavod distrofičara" biro - inžinjering Izvolite...
- grafika i dizajn
- obrada teksta
- sve vrste štampe
- statistička obrada podataka
- izrada programa
- nabavka računarske opreme
- obuka kadrova

Dođite da se dogovorimo...
Mi se nalazimo u Banja Luci ul. Duje Ivezića bb
Ili nazovite 078/ 43-056, 39-208

PRIVATNO PREDUZEĆE
Univerzum
78000 BANJA LUKA
ŽELJEZNIČKA KOLONIJA 21
UNIVERZUM?
To je moj poslovni partner koji izrađuje i postavlja sve vrste međumjesnih kablova. Oni su poznati kod nas. Znam i telefon 40-966 i 42-264.
FAX: 44-252.

KUDA? KAKO? KADA?

● KINA

KOZARA: HLADAN KAO KAMEN (američki akcioni) u 16, 18 i 20 sati.
VRBAS: DIVLJI U SRCU (američka drama) u 17 i 19 sati.
U 21 sat - LJUBAVNI MARATON (američki erotski).
PALAS: velika sala - MOJ BRAT ALEKSA (istorijska drama) u 10, 16, 18 i 20 sati.
mala sala - MOJE PLAVO NEBO (američka drama) u 17 i 19 sati.
„Banja Luka-film" zadržava pravo izmjene programa.

● MUZEJ BOSANSKE KRAJINE
Stalna postavka.

● U KUĆI AKADEMIKA VLADE MILOŠEVIĆA
Izložba „Odjeća, nakit i vez Bosanske krajine"

● DJEČIJE POZORIŠTE
Predstava Panč i Džudi u 11 sati.

● DEŽURNA APOTEKA
Noću dežura apoteka „1. maj" u Ulici Vladimira Nazora broj 19. Telefon 11-088.

● GALERIJE
UMJETNIČKA GALERIJA
Stalna postavka.
UMJETNIČKA GALERIJA „PELAGIĆ"
Zajednička izložba članova Ateljea slikara i vajara RKUD-a.
SPOMEN—ZBIRKA DRAGINJE I VOJE TERZIĆ
Nalazi se u Ulici Vladimira Nazora broj 19.
GALERIJA—ATELJE „DACEŠIN"
Nalazi se u Aleji JNA broj 16.

● VAŽNIJI TELEFONI
SUP 92. Vatrogasci 93, Hitna pomoć 94, Bolnica 33-725 (stara bolnica), 38-111 (Paprikovac). Autobuska stanica 45-355, Željeznička stanica 31-229, Taksi-stanica 22-222 i 12-330, Inspekcija 32-995. „Elektrobanjaluka" 44-811 i 46-099. Servis za hitne popravke u stanovima (do 15 sati 45-552) i (od 15 sati - 45-404), „Putnik" 43-900, „Kompas" 42-454, „Atlas" 12-810, „Unisturist" 41-576, „Turistbiro" 23-143, „Slavnik-Koper" 31-113, Mladost BiH 39-835, „Kontinental" 35-629.

● POLAZAK VOZOVA ZA (PRIVREMENO)
SARAJEVO: 5.24, 12.30, 18.19
MOSTAR I ČAPLJINA: 12.30.
BIHAĆ: 5.00, 9.57, 20.20.
BOSANSKI NOVI: 15.59 (veza za Bihać)
PUTNIČKI VOZOVI:
BOSANSKI NOVI: 5.00, 7.10.
PRIJEDOR 5.00, 71.00, 10.08, 14.40, 19.07.
DOBOJ: 4.25, 7.12, 10.20, 14.45, 22.25
DOLASCI VOZOVA IZ (PRIVREMENO)
SARAJEVA: 9.55, 20.17.
MOSTARA I ČAPLJINE: 15.59.
BIHAĆA: 5.22 12.30, 18.17.
BOSANSKOG NOVOG: 5.29, 21.05.
PRIJEDORA: 6.18, 13.29, 18.46.
DOBOJA: 5.52, 9.28, 13.23, 17.42, 21.56.

● POLASCI AUTOBUSA ZA (PRIVREMENO)
SARAJEVO: 7.45, 12.00, 16.00
MOSTAR: 6.00, 13.00
KRAGUJEVAC: 6.00
SRPSKA CRNJA: 13.00
ŠIBENIK (DO KNINA): 7.30
BEOGRAD: 5.00, 6.00, 9.30, 10.10, 10.15, 12.00, 15.00, 17.30, 23.30.
NOVI SAD: 13.00
BIHAĆ: 5.45, 7.20, 11.00, 13.00, 17.50
ZAGREB: 12.00

MALI EKRAN ● MALI EKRAN ● MALI EKRAN ● MALI EKRAN

TV PROGRAM

NEDJELJA

1. marta

PRVI PROGRAM

9.05 — TEST
9.20 — PREGLED PROGRAMA
9.25 — VIJESTI
9.35 — NINDŽA KORNJAČE — crtana serija
10.00 - MUZIČKI TOBOGAN - program za djecu
11.00 — CRTANI FILM
11.05 — HRANA, ZDRAVLJE
12.00 — VIJESTI
12.05 — KONCERT U PODNE — DVORŽAK: SLOVENSKE IGRE
12.40 — CRTANI FILM
13.00 — BEVERLI HILS — serijski film, 8/8
14.00 — VIJESTI
14.05 — NOĆ I DAN, r.
16.05 — BRIGA ZA POTOMSTVO — dokumentarna serija
16.50 — DNEVNIK I
— EPP
17.10 — POARO-TAJNA ŠPANSKOG KOVČEGA — igrani film
18.00 — UNAKRSNA VATRA (u povodu dolaska plavih šljemova, emisija HTV-I dio
19.15 — PRIČICE ZA LAKU NOĆ
19.20 — OPUS
19.30 — DNEVNIK II
20.15 — TV-SPOT
20.20 — POKOJNIK — igrani program TV Bgd.
— EPP
22.15 — LA SET: MUZEJ ORSE-dokumentarna serija, IV/6
23.10 — DNEVNIK III
23.25 — NOĆ I DAN
— HOBOTNICA - igrana serija, VI/13
— ŠOU ARSENIJA HOLA-šou - program, X/14
00.55 - PREGLED PROGRAMA ZA PONEDJELJAK

DRUGI PROGRAM

12.40 — TEST
12.55 — PREGLED PROGRAMA
13.00 — SPORTSKO OKO — sportsko popodne
15.00 — VATERPOLO: „CRVENA ZVEZDA" — „PARTIZAN", prenos
16.00 — GENOVA: PRVENSTVO EVROPE U DVORANSKOJ ATLETICI, prenos
19.20 — CRTANI FILMOVI

Od 19.30 do 24.00 — Satelitski program Televizije Beograd
Televizija zadržava pravo izmjene programa.

TV SUTRA

PONEDJELJAK, 2. marta

PRVI PROGRAM

10,05 - TV-škola: Razredna nastava - program za učenike I i II razreda - 11,05 - Školski program - 12,00 - Vijesti - 12,05 - Koncert u podne: Recital Olivere Đurđević - 12,35 - Izbor iz obrazovnog programa - 14,50 - Novosti - 15,00 - „Pokojnik" - igrani program - 17,00 - Dnevnik I - 17,30 - Obrazovni program - 18,00 - „Otvoreni prozor" - program za djecu - 18,15 - „Vukov košak" - program za djecu - 18,30 - Unakrsna vatra, emisija u povodu dolaska „Plavih šljemova", II dio - 19,30 - Dnevnik II - 20,20 - TV-omnibus - „Ružina osveta" - tv. film - 21,20 - Direktna linija - spoljna politika - 21,50 - Dnevnik III - 22,10 - Noć i dan - „Rozen" - humoristička serija - „Hobotnica" - igrana serija.

DRUGI PROGRAM

16,30 - Noć i dan, r., - 18,00 - Hronika gradova - Bihać - 19,30 - Dnevnik TV Beograd - do 24,00 - Satelitski program TV Beograd.
Televizija zadržava pravo izmjene programa.

NEDJELJA, PRVI PROGRAM U 11,05

HRANA, ZDRAVLJE

Jedna od rijetkih emisija koju prihvataju gotovo svi naši TV-centri i ovaj put nudi brojne zanimljive sadržaje. Pripremljena je šira reportaža o Natura multi, međunarodnoj izložbi zdravo hrane u Brazilu, a biće riječi i o liječenju neuroze zdravom hranom, o nutritivnim svojstvima vina, ishrani za dug život, edukciju kadrova u nutricionizmu, o tome kako se hrane fudbaleri evropskog i svjetskog prvaka „Crvene zvezde" i košarkaši „Pop 84".
Upoznaćemo i zanimljiv jelovnik „Igman" na Igmanu kao i neke nove biološki vrlo vrijedne proizvode DP „Marcipan - persipan" iz Osečine i DP „Klas" iz Sarajeva.
Urednik i voditelj je inž. Senad Malohodžić
Redatelj Muhamed Mehmedović

NEDJELJA, PRVI PROGRAM U 13,05

Beverli Hils

serijski film, 8/8

Svi u školi nalaze se u romantičnoj gungули jer se približava maturesko veče. Brenda i Dilan još više se zbližuju, a Brendon ne može da se odluči da li će na proslavu ići sa Keli ili sa Andreom.
Igraju: Džejson Prisli, Šenon Doerti -, Džejms Ekhaus, Keroi Poter...

Junaci serije „Beverli Hils"

PONEDJELJAK, PRVI PROGRAM U 18,30

Unakrsna vatra

dokumentarni program

Dvodijelni dokumentarni program „Unakrsna vatra" je prvo televizijsko sagledavanje i ispitivanje novih odgovornosti i obaveza, a ujedno i ogromnih razlika, koje Ujedinjene nacije preuzimaju prilikom posredovanja u konfliktima između pojedinih regija.

Program je sniman dvije godine i za to vrijeme praćeno je učestvovanje mirnih snaga u rješavanju sporova na području Namibije, Nikaragve i iračkog-kuvajtskog rata. Uspjeh posredovanja Ujedinjenih nacija u Zalivu je svojevrsna demonstracija one obaveze koje su osnivači UN i željeli: održavanje mira i stabilnosti-čak, mada zvuči ironično, po cijenu upotrebe sile.

Posljednjih nekoliko godina angažovanje mirovnih snaga u međunarodnim i međunacionalnim sukobima je veoma aktuelno, ali ujedno izaziva mnoge komentare u visokim političkim krugovima za i protiv. Među njima su i ova mišljenja i pitanja kojima se bavi i ovaj program: Mogu li se Ujedinjene nacije nositi sa svojim uspjehom? Da li prisustvujemo rađanju jedne globalne policijske sile?

satelitska TV

NEDJELJA, 1. MART

SUPER CHANNEL

11,00 - Sat snage - 12,00 - Miks - 13,00 - Svijet sutrašnjice - 15,00 - Džordž Vanderman - 15,30 - Turistički magazin - 16,00 - Sport - 17,00 - Magazin za tinejdžere - 17,30 - Svijet sutrašnjice - 18,00 - Finansije i biznis - 19,00 - Video-moda - 20,00 - Igrani film - 21,50 - Sport - 22,30 - Uživo - 23,30 - Evropski film - oo,00 - Miks.

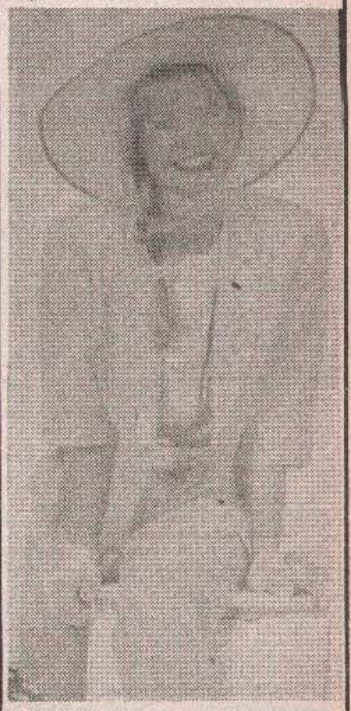

КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА ШТАМПУ У РЕПУБЛИЧКОЈ ИЗБОРНОЈ КОМИСИЈИ

РЕФЕРЕНДУМ БЕЗ ТЕШКОЋА

САРАЈЕВО, 29. фебруара (Танјуг) — Одзив грађана Босне и Херцеговине на данашњем референдуму о њеном статусу је веома добар саопштио је данас у 14 сати, на конференцији за новинаре, предсједник републичке изборне комисије магистар Мирко Бошковић.

Бошковић је казао да је до 12 сати одзив гласача у неким општинама и преко 50 одсто, а навео је Брчко, Бановиће, Брезу, Живинице, Бихаћ и Вареш. Какво је расположење према референдуму — рекао је магистар Бошковић — види се и из чињенице да је до поднева у општинама Бреза и Високо одзив чак и 100 одсто.

У највећем броју општина — додао је предсједник републичке изборне комисије БиХ-референдум тече у најбољем реду и без икаквих проблема.

ПАРИЗ О РЕФЕРЕНДУМУ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

САДАШЊЕ ГРАНИЦЕ НЕИЗВЈЕСНЕ

ПАРИЗ, 29. фебруара (Танјуг) — У Паризу се процјењује да ће се дводнеевни референдум који данас почиње у Босни и Херцеговини сасвим сигурно завршити изјашњавањем за независност и захтјевом за међународно признавање. Истовремено се, међутим, упозорава да је у питању **„рјешавање својеврсне квадратуре круга"** и да је већ извјесност резултата референдума **„потпалила страсти, о чему свједоче учестали инциденти"**. Разлог су у ствари, како се додаје, веома опречна гледишта три највеће националне заједнице у Републици.

Француски аналитичари, наиме, указују на то да су Муслимани, предвођени партијом Демократске акције за Босну — државу, Срби су против, док је Хрватска заједница подијељена између Загреба, Београда и државотворности Босне и Херцеговине.

У Паризу се посебно напомиње да је овог пута Европа, дјелујући превентивно, иницирала данашњи референдум, али да је, свјесна да ни он не гарантује садашње границе, понудила Босни и Херцеговини и својеврсну етничку кантонизацију. Међутим, додаје се да је и она наишла на отпоре у неким срединама, посебно у муслиманским.

БАРИКАДЕ ИЗМЕЂУ ТРАВНИКА И ДОЊЕГ ВАКУФА

Двије жртве

ЗЕНИЦА, 29. фебруара (Танјуг) - Два лица су изгубила живот, а једно је теже рањено када су синоћ покушали, највјероватније, да пробу барикаде које су управо били поставили припадници српске националности на превоју Комар, између Травника и Доњег Вакуфа.

Према ријечима дежурног Станице јавне безбједности у Травнику Рока Перковића, из ватреног оружја убијен је на лицу мјеста Божидар Захар из Травника, а тешко су рањени Самир Маглић, такође из Травника и Васо Потајац из Турбета, који је данас подлегао ранама у травничкој болници.

Барикаде између Травника и Доњег Вакуфа, као и у мјесту Турбе код Травника, поставили су синоћ око 22 часа припадници Српске демократске странке само сат времена након што су припадници Хрватске демократске заједнице уклонили своје барикаде на излазу из Новог Травника. Ове барикаде биле су постављене јуче око подне са како би се блокирала испорука оружја и опреме за ЈНА из „Братства".

НЕСУГЛАСИЦЕ ХОЛАНДИЈЕ И ГРЧКЕ ЗБОГ МАКЕДОНИЈЕ

„Неразуман спектакл"

ХАГ, 29. фебруара — Холандски премијер Руд Лубер изјавио је јуче да је грчки бојкот холандске робе „ужасан" потез, квалификујући га и као „неразуман и патетичан спектакл", јавља Ројтер.

Лубер је рекао да је бојазан од наводне холандске „антигрчке линије", када је ријеч о признавању Македоније, обична „глупост".

Десетине грчких бизнисмена, као и грчких синдиката и удружења потрошача, апеловали су, наиме, на своје сународнике да не купују робу из Холандије и Италије, за које Грчка сматра да се залажу за брже признавање Македоније.

Холандске дипломате тврде да би тај бојкот, уколико се настави, могао да умањи холандски извоз у Грчку за читавих милијарду долара годишње.

Грчка влада се оградила од овог бојкота изјавом да се „не слаже" са тиме што се чини.

УПОЗОРЕЊЕ КОМАНДЕ ЈНА ДРУГЕ ВОЈНЕ ОБЛАСТИ

Престати с насиљем

САРАЈЕВО, 29. фебруара (Танјуг) — Команда Друге војне области затражила је данас да се престане са насилничким понашањем према припадницима ЈНА и војним објектима, да се омогући нормалан живот и рад војника у објекту „Стојковићи" у истоименом селу код Новог Травника и да се евентуални проблеми рјешавају разговорима.

У саопштењу информативне службе Друге војне области наводи се да је око 120 припадника ХОС-а и Збора народне гарде, наоружаних оружјем стране производње, између осталог, и противтенковским и противавионским ракетама, као и 350 цивила, опремљених оружјем домаће производње, и око хиљаду грађана јуче блокирало магистрални пут Травник-Зеница код мјеста Путичево са ултимативним захтјевом да припадници ЈНА напусте војни објекат у селу Стојковићи код Новог Травника.

На већ познат начин из Хрватске они су вријеђали припаднике ЈНА, називајући их убицама, четницима, окупаторима и слично, каже се у саопштењу.

БОЈКОТ ИТАЛИЈАНСКЕ РОБЕ У ГРЧКОЈ

ПРОТЕСТ ИТАЛИЈАНСКЕ ВЛАДЕ

РИМ, 29. фебруара (Танјуг) — Италијанска влада је данас затражила од Грчке владе да предузме мјере и заустави бојкот италијанских производа у Грчкој, који је почео због залагања Италије да земље ЕЗ признају Македонију. Италијанско Министарство спољних послова данас је саопштило да ће италијанска влада и даље „са великом пажњом пратити" бојкот.

Италијански медији тврде да је Грчка влада одговорила позитивно, односно да ће реаговати на начин како су тражиле италијанске власти. Италија је јуче најавила да ће од министара Европске заједнице затражити да размотре овај проблем у понедјељак у Бриселу.

Посљедњих дана бојкот се шири а италијански произвођачи и извозници врше притисак на владу. Због тога је италијанска влада данас оштро осудила понашање „супротно прецизним нормама Европске заједнице" и које није у складу са постојећим добрим односима двије земље.

ОДЛУКА СИВ-а ОД 1. МАРТА

Марка 85 динара

БЕОГРАД, 29. фебруара (Танјуг) — Савезно извршно вијеће утврдило је нови курс динара и од 1. марта он износи 85 динара за једну њемачку марку. Народна банка Југославије ће на основу тога утврдити курсеве динара према осталим конвертибилним валутама, које се купују и продају на девизном тржишту, саопштио је данас Секретаријат СИВ-а за информације.

Банке овлаштене за послове са иностранством, чланице међубанкарског јединственог девизног тржишта, дневно ће утврђивати на међубанкарском састанку куповне и продајне курсеве за девизе и куповне и продајне курсеве за ефективни страни новац.

Банке, које не примјењују курсеве утврђене на међубанкарском састанку, не могу куповати девизе код Народне банке Југославије. Осталим банкама и мјењачницама, које не примјењују утврђене курсеве на међубанкарском тржишту, биће одузета овлаштења, каже се у саопштењу.

У ХРВАТСКОЈ

Ватикан именовао амбасадора

РИМ, 29. фебруара (Танјуг) - Света столица је саопштила да је папа Иван Павле Други данас наименовао Ђулија Ејнаудија за првог нунција Ватикана у Хрватској. Ејнауди је досад био апостолски нунције у Чилеу.

Ватикан је 13. јануара ове године признао Хрватску и Словенију, а 8. фебруара је са њима успоставио дипломатске односе. У Љубљани и Загребу су отворене нунцијатуре, а у Ватикану амбасаде Словеније и Хрватске.

МИТИНГ ЈУГОСЛОВЕНА У ПАРИЗУ

Захтјев за опште изборе

ПАРИЗ, 29. фебруара (Танјуг) - Око пет хиљада Југословена свих народности окупило се данас на париском Тргу Република захтијевајући одржавање општих избора у земљи под контролом Уједињених нација како би, како је речено, „народ сам могао да одлучи о својој судбини".

Митинг је као главни циљ означио стварање „демократске правне Југославије без унутрашњих граница", која би се конституисала „по народној вољи". У саопштењу организатора је данашњи референдум" у Босни и Херцеговини оцијењен као „сецесионистички акт, како би се грађански рат проширио и на ту републику и затим постао свеопшти југословенски, па можда и Европски".

ВРИЈЕМЕ

ИЗВЈЕШТАЈ РЕПУБЛИЧКОГ ХИДРОМЕТЕОРОЛОШКОГ ЗАВОДА БиХ

СУНЧАНО

ЗА БОСАНСКУ КРАЈИНУ: Јутро свјеже, са спабим мразом, током дана сунчано и топло. Јутарња температура од -4 до 1, а највиша дневна од 14 до 18 степени.

ЗА БАЊА ЛУКУ: Послије свјежег јутра преовладаваће топло. Максимална температура од 16 до 18 степени.

ЗА НАРЕДНА ДВА—ТРИ ДАНА: Задржаће се ведро и топло. Једино ће јутра бити свјежа.

ВОДОСТАЈ: Уна-Бихаћ, 20 цм, бистра, температура воде 8 степени. Сана-Сански Мост, 156 цм, бистра, температура воде 7 степени. Врбас-Бања Лука, 94, бистар.

ОБДАНИЦА: Сунце изашло у 6 сати и 29 минута, а заћи ће у 17 сати и 38 минута.
Обданица траје 11 сати и 9 минута.

PP EURO-sint
на велико - на мало
Тврђава „Кастел" (камена зграда)
Телефон: 40-065
Најјефтинији и најбољи избор у граду зидних и подних облога
• итисони
• таписони
• теписи
• стазе
• ПВЦ топли под
• топлинг (имитација паркета и плочица)
• гарнитуре за купатила, аутo-патосница, сједалице
Врашко портбаговање и поставу робе купца дарујемо кредит на чекове (1+2)
Radimo 8 - 20 sati.

ЗА УПАЗАК У ЕВРОПУ — СВИЈЕТ БИЗНИСА — 21. ВИЈЕК
БРЗО—ЛАКО—ИНТЕНЗИВНО
Курсеви страних језика за све узрасте размјена са страним ученицима
„ОДЕОН"
Центар за стране језике и природне науке
Цијена: 5.400 и 4.000 динара у три рате.
Упис и информације до 6. марта 1992. у Економској школи, Бориса Кидрича 24, сваки дан од 17 до 20 часова, или телефони 48-083 и 32-527, од 8 до 22.

NEC RADAR DIVISION
Satelitski TV sistemi
Ekskluzivni zastupnik japanske kompanije NEC za Jugoslaviju
„Rudi Čajavec"
Radar division
telefon: 078/756-091, FAX: 078/39-864
• 3122 Hi-Fi satelitski prijemnik (fiksni)
• 3122 Hi-Fi satelitski prijemnik (rotirajući)
• 5122 Hi-Fi satelitski prijemnik (retirajući)

boska
МТП НА ВЕЛИКО И МАЛО БОСКА
ДД БАЊА ЛУКА
ЗА ЖЕНУ КОЈУ ПОШТУЈЕТЕ И ВОЛИТЕ
БОМБОНИЈЕРА
из великог избора који смо припремили за предстојећи празник!

DRUŠTVENO PREDUZEĆE
MS — PRIMATRADE
78418 NOVA TOPOLA
POLJOPRIVREDNICI ZA VAS
AGROAPOTEKE I PRODAVNICE
— mineralna đubriva
— sjemena
— sredstva za zaštitu
— mašine i rezervne dijelove
— veleprodajne cijene sve robe
PO NAJPOVOLJNIJIM USLOVIMA
TEL: (078) 792-642, 792-687
TELEFAKS: (078) 792-283

MJEŠOVITO PREDUZEĆE ZA PROMET LIJEKOVIMA I DRUGOM MEDICINSKOM ROBOM
KRAJINALIJEK
Телефон: централ (078) 38-370, прод. 30-995, 30-804
78000 БАЊА ЛУКА — В. ВИТЈУКА 6
ПРОМЕТ НА ВЕЛИКО
• лијековима
• кемикалијама
• санитетским материјалом
• гумено-санитетском робом
• медицинском опремом
• ветеринарским лијековима
• ХТЗ опремом
• дентапом
• производња санитетског материјала (Станчевина, болеснички подлоги и др).

SA VAMA
LEVITA
OD JUTRA DO SUTRA

АУТО—ШКОЛА
„ВОЛАН"
Тел: 60-688
Вл. Станетић Јевто